

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑΘΡΗΣΚΕΙΩΝ

**ΙΣΤΟΡΙΚΟΔΟΓΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΚΗ
ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ
ΤΟΥ ΕΛΛΟΓΙΜΩΤΑΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΤΟΥ GRAZ
κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΛΑΡΕΝΤΖΑΚΗ
«ΤΟ ΠΑΠΙΚΟ ΠΡΩΤΕΙΟ
ΚΑΙ Ο
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ»**

Πειραιεύς Δεκέμβριος 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	3
Ο Οικουμενικός Πατριάρχης κυρός Αθηναγόρας.....	5
α) Η εκλογή και η Πατριαρχεία του.....	6
β) Η συνάντησή του με τον Πάπα Παύλο Στ΄ στα Ιεροσόλυμα.....	8
γ) Η καλλιέργεια σχέσεων με το Βατικανό και οι προσπάθειές του για την ένωση Ορθοδοξίας και Παπισμού.....	9
δ) Τα αιρετικά Οικουμενιστικά του φρονήματα.....	12
ε) Η άρση των αναθεμάτων.....	13
Ο θεσμός του Οικουμενικού Πατριαρχείου.....	15
Η αίρεση του Παπισμού ως «Εκκλησίας» με έγκυρη Ιερωσύνη, Μυστήρια και Χάριν.....	16
Μαρτυρίες εκκοσμικεύσεως και εκφυλισμού της αιρετικής παπικής παρασυναγωγής.....	19
Ο όρος «Καθολική Εκκλησία».....	21
Οι συμπροσευχές.....	23
Το Πρωτείο εξουσίας του Πάπα Ρώμης.....	25
Παρερμηνείες βιβλικών χωρίων για την θεμελίωση του Πρωτείου.....	27
Άλλες βιβλικές μαρτυρίες κατά του υποτιθεμένου Πρωτείου του Απ. Πέτρου.....	29
Οι υπέρ του Συνοδικού Θεσμού και κατά του Πρωτείου υπάρχουσες μαρτυρίες κατά τους τρεις πρώτους αιώνες μέχρι της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου.....	31
Ο Πάπας ως ανώτατος μονάρχης επί όλων των βασιλέων και αυτοκρατόρων της γης.....	35
Ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης περί του Πρωτείου.....	37
Ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης σχετικά με το έκκλητον του Πάπα.....	40
Ο Θεολογικός Διάλογος με τον Παπισμό.....	43
Οι διπλωματικοί ελιγμοί του Βατικανού.....	45
Επίλογος.....	46

Εισαγωγή

Μιά από τις πιο επικίνδυνες σύγχρονες αιρέσεις, που εμφανίστηκαν στην ιστορία της Εκκλησίας μας, είναι η αίρεση του Οικουμενισμού. Σύγχρονος άγιος της Εκκλησίας μας, ο **άγιος Ιουστίνος ο Πόποβιτς**, χαρακτήρισε την αίρεση αυτή ως Παναίρεση : *«Ο Οικουμενισμός είναι κοινό όνομα διά τους ψευδοχριστιανισμούς, διά τας ψευδοεκκλησίας της Δυτικής Ευρώπης. Μέσα του ευρίσκεται η καρδιά όλων των ευρωπαϊκών ουμανισμών μέ επικεφαλής τόν Παπισμό. Όλοι δέ αυτοί οι ψευδοχριστιανισμοί, όλαι αι ψευδοεκκλησίου δέν είναι τίποτε άλλο παρά μία αίρεσις παραπλεύρως εις τήν άλλην αίρεσιν. Τό κοινό ευαγγελικό όνομά τους είναι η **παναίρεσις**»¹*. Μιά μεγάλη οσιακή μορφή της εποχής μας ο **Γέροντας Παΐσιος ο αγιορείτης** σε συνάξεις μοναζουσών έλεγε : *«Οικουμενισμός και Κοινή Αγορά, ένα κράτος μεγάλο, μια θρησκεία στα μέτρα τους. Αυτά είναι σχέδια διαβόλων»²*. Παραθέτουμε επίσης την μαρτυρία του οσίου γέροντος και μεγάλου Ρώσου αγιορείτου ασκητού, ιδρυτού της Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου του Έσσεξ Αγγλίας, **αρχιμ. Σωφρονίου Σαχάρωφ**, την οποία διασώζει ο Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιερόθεος στο βιβλίο του *«Οίδα άνθρωπον εν Χριστώ»* : *«Ως Ορθόδοξος εμπειρικός θεολόγος δεν μπορεί να δεχθεί τον περιορισμό της Ορθοδόξου Εκκλησίας και την θεωρία του Οικουμενισμού, τον οποίο θεωρεί 'ως μία από τις πιο επικίνδυνες αιρέσεις'. Η προσπάθεια μερικών να δημιουργήσουν μία 'παγκόσμια και αποστολική εκκλησία' είναι μια πλανεμένη προσπάθεια»³*. Ο ομότιμος καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ. αιδεσιμολογιώτατος πρωτοπρεσβ. **π. Θεόδωρος Ζήσης**, μεγάλος αγωνιστής και πολέμιος του Οικουμενισμού, παρατηρεί σχετικά με την αίρεση αυτή ότι *«ο κίνδυνος αυτός (εκ του Οικουμενισμού) αποβαίνει μεγαλύτερος εκ του γεγονότος, ότι η απειλή δεν είναι μόνον εξωτερική. Δεν προέρχεται δηλαδή μόνον από τον Παπισμό και τον Προτεσταντισμό, οι οποίοι αντιμετωπιζόμενοι παλαιότερα ως αιρέσεις, είχαν ελάχιστες, σχεδόν μηδαμινές δυνατότητες να ασκήσουν επιρροή στους Ορθοδόξους πιστούς. Ο κίνδυνος τώρα είναι πολλαπλασίως μεγαλύτερος, διότι δρά εκ των έσω. Πολλοί ποιμένες, των οποίων βασική αποστολή είναι να διώκουν τους λύκους των αιρέσεων και των πλανών, όχι μόνον δεν βλέπουν να υπάρχουν λύκοι, για να τους εκδιώξουν, αφού θεωρούν, ότι ο Παπισμός και ο Προτεσταντισμός δεν είναι αιρέσεις, αλλά 'σεβάσμιες εκκλησίες', 'αδελφές εκκλησίες', συνδιαχειρίστριες του αγιασμού και της σωτηρίας των πιστών, αλλά μεταβάλλονται και οι ίδιοι σε λύκους. Κατασπαράσσουν και αυτοί, επηρεασμένοι από τις αιρέσεις, τα υγιή δόγματα και μετ' αυτών τα ανύποπτα ποιμνία, που δύσκολα, χωρίς επαρκή πληροφόρηση, μπορούν να καταλάβουν, ότι οι φύλακες και φρουροί έχουν μεταμορφωθεί σε κλέπτες και ληστές»⁴*. Τέλος, ο μακαριστός γέροντας αρχιμανδρίτης **π. Χαράλαμπος Βασιλόπουλος** λέγει σχετικά: *«Ο Οικουμενισμός είναι ένα Κίνημα παγκόσμιον του Διεθνούς Σιωνισμού καί έχει ως μοναδικόν σκοπόν τήν πολιτικήν καί θρησκευτικήν κατάκτησιν της Οικουμένης! Ο Οικουμενισμός είναι μία φοβερή λαίλαψ, πού προετοιμάζεται νά ξεθεμελιώση, όπως φαντάζεται, τήν 'Μίαν, Αγίαν, Καθολικήν καί Αποστολικήν Εκκλησίαν' του Χριστού. Είναι άγριος τυφών των δυνάμεων του σκότους, πού συγκεντρώνει τήν καταστροφική του μανία εναντίον κυρίως της Ορθοδοξίας, μέ τόν σκοτεινό πόθο νά τήν εκμηδενίση καί νά τήν αφανίση»⁵*.

Οι σκοτεινές δυνάμεις του Διεθνούς Σιωνισμού επιδιώκουν εδώ και αιώνες, σε πολιτικό μεν επίπεδο, μέσω της Παγκοσμιοποίησεως, να ιδρύσουν ένα παγκόσμιο κράτος, μία παγκόσμια ηλεκτρονική διακυβέρνηση, με παγκόσμιο νόμισμα και παγκόσμια οικονομία, σε θρησκευτικό δε επίπεδο, μέσω του Οικουμενισμού, νά ενώσουν όλες τις θρησκείες καί όλες τις αιρέσεις σέ μία παγκόσμια θρησκεία, διαγράφοντας τις χαώδεις δογματικές διαφορές, που χωρίζουν την Ορθοδοξία από τις άλλες χριστιανικές ομολογίες και θρησκείες.

Στις 24 Σεπτεμβρίου ε.ε. στην πύλη εκκλησιαστικών ειδήσεων amen.gr δημοσιεύθηκε άρθρο του ελλογιμωτάτου καθηγητού του Πανεπιστημίου του Graz κ. **Γρηγορίου Λαρεντζάκη** (στο εξής κ. Γ. Λ.) με τίτλο *«Το παπικό πρωτείο και ο Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας»*. Επειδή από την μελέτη του άρθρου αυτού διαπιστώσαμε πολλές ανακρίβειες, λάθη και παραλείψεις και επειδή εκφράζονται καθαρά διαχριστιανικές οικουμενιστικές θέσεις, ξένες προς την Ορθόδοξη διδασκαλία και Παράδοση, με αποτέλεσμα να διαστρεβλώνεται η αλήθεια και να παραπληροφορείται ο πιστός λαός του Θεού, γι' αυτό θεωρήσαμε χρέος

μας να προχωρήσουμε, με την ευλογία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας κ. Σεραφείμ, στην μελέτη, που ακολουθεί, με μοναδικό σκοπό την ανατροπή της πλάνης, την ενημέρωση και περιφρούρηση των πιστών από τον κίνδυνο της φοβερής αυτής αιρέσεως. Στη μελέτη αυτή δεν δίδεται απλώς μια «απάντηση» στο εν λόγω άρθρο, αλλά γίνεται μια κάπως εκτενέστερη αναφορά σε ορισμένες πλευρές του Οικουμενισμού, ώστε ο αναγνώστης να έχει μιá πληρέστερη και σαφέστερη εικόνα της αιρέσεως αυτής. Όπως πάντοτε τονίζουμε στα άρθρα και στις παρεμβάσεις μας, όσα ακολουθούν παρακάτω δεν έχουν χαρακτήρα πολεμικής αντιπαραθέσεως εναντίον προσώπων. Όσα γράφονται, γράφονται με πόνο ψυχής και με την εκτενή δέηση προς τον Κύριον : **«Κύριε, τους πεπλανημενους επανάγαγε και σύναψον αυτούς τη αγία σου καθολική και αποστολική Εκκλησία»⁶**. Τον εν Χριστώ αδελφό μας κ. Γ. Λ. αγαπούμε ως εικόνα του Θεού και ως μέλος του σώματος του Χριστού, δεν μπορούμε όμως να δεχθούμε τις αντορθόδοξες και πεπλανημένες απόψεις του, όταν μάλιστα αυτές προβάλλονται όχι ως προσωπικές ιδικές του απόψεις, αλλ' ως θέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Ευχόμεθα και προσευχόμεθα η ταπεινή αυτή εργασία μας να φέρει καρπόν πνευματικόν, να γίνει αφορμή ανανήψεως και μετανοίας, αφορμή αλλαγής πορείας πλεύσεως ή τουλάχιστον ενός γόνιμου προβληματισμού, τόσον του αγαπητού αδελφού κ. Γ. Λ., όσων και εκείνων των αδελφών μας, που έχουν μπλεχθεί στα δίχτυα της φοβερής αυτής αιρέσεως.

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης κυρός Αθηναγόρας

Στο άρθρο του κ. Γ. Α. γίνεται λόγος εν πρώτοις για το πρόσωπο του Οικουμενικού Πατριάρχου κυρού Αθηναγόρα, ο οποίος χαρακτηρίζεται ως μέγας : «ενθυμούμαι...τον μεγάλο μας Οικουμενικό Πατριάρχη Αθηναγόρα», «με τις πρωτοβουλίες... του Μεγάλου Οικουμενικού Πατριάρχου Αθηναγόρα», «τον μεγάλο εκείνο ηγέτη...», «η ιστορία τον έχει καταγράψει μέγα...», κ.λπ. Ήταν, όμως, όντως μέγας; Πολλές και εκ διαμέτρου αντίθετες απόψεις διατυπώθηκαν σχετικά με το πρόσωπο του, ανάλογα με τα κριτήρια, με τα οποία εξετίμησαν αυτόν και το έργο του. Πολλοί, κυρίως Οικουμενιστές, τον αξιολόγησαν με κοσμικά κριτήρια, δηλαδή αξιολόγησαν την διεθνή του ακτινοβολία και αναγνώριση, την κοινωνική και πολιτική του καταξίωση, την διπλωματική του δεινότητα και ευστροφία, την πρόσδοση κύρους και προβολής στο Φανάρι και άλλα ανάλογα. Αν, όμως, αξιολογηθεί με πνευματικά κριτήρια, δηλαδή με γνώμονα την Ορθόδοξη πίστη και Παράδοση, την Αγία Γραφή, το Ιερό Πηδάλιο και τους Αγίους Πατέρες, τότε όχι μόνον μέγας δεν μπορεί να χαρακτηριστεί, αλλ' ως μία αξιοθρήνητη προσωπικότητα, ως τον πρωτόπορο στον ολισθηρό κατήφορο του Οικουμενισμού, ως το πρόσωπο εκείνο που κατ' εξοχήν προώθησε την φοβερή αυτή αίρεση, πράγμα το οποίο ισοδυναμεί με προδοσία της πίστεως. Την δε Πατριαρχείαν του ως κατ' εξοχήν καταστρεπτική. Τον χαρακτηρισμό «μέγας» έδωσε η Εκκλησία σε ορισμένους αγίους (Μέγας Αθανάσιος, Μέγας Αντώνιος, Μέγας Ευθύμιος, Μέγας Φώτιος, Μέγας Ιωαννίκιος, Μέγας Ιλαρίων κ.λπ.), όχι απλώς μόνον διότι ανέβηκαν την κλίμακα των αρετών και έφθασαν στην θέωση, όπως βέβαια όλοι οι άγιοι, αλλά επιπλέον για μια ιδιαίτερη προσφορά και διακονία τους μέσα στον χώρο της Εκκλησίας. Ο Μέγας Αθανάσιος, για παράδειγμα, χαρακτηρίστηκε Μέγας και στύλος Ορθοδοξίας, σύμφωνα με το απολυτίκιο του «Στύλος γέγονας Ορθοδοξίας...», κυρίως για τους μεγάλους αγώνες του εναντίον της αιρέσεως του Αρειανισμού. Είναι μεγάλο εκκλησιολογικό λάθος να σπεύδουμε με πολλή προχειρότητα και επιπολαιότητα να αποδώσουμε έναν τέτοιο χαρακτηρισμό, τον οποίον μόνον η Εκκλησία μπορεί να αποδώσει αλάνθαστα, βασιζομένη στην άνωθεν μαρτυρία του Αγίου Πνεύματος, στην μαρτυρία δηλαδή που δίδει ο ίδιος ο Θεός για το πρόσωπο αυτό, με θαύματα, που ενεργεί διά μέσου αυτού, είτε εν ζωή είτε μετά θάνατον (διά του αγίου λειψάνου του). Θα προσπαθήσουμε στη συνέχεια να σκιαγραφήσουμε, με βάση τις υπάρχουσες πηγές, ορισμένες πτυχές από τη ζωή και τα έργα του κυρού Αθηναγόρου, αρχίζοντας από την εκλογή του στον Πατριαρχικό θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως.

α) Η εκλογή και η Πατριαρχία του

Η εκλογή του κυρού Αθηναγόρου, όπως αποδεικνύεται από τις πηγές, υπήρξε αποτέλεσμα ωμής επεμβάσεως της αμερικανικής πολιτικής στα εσωτερικά του Οικουμενικού Πατριαρχείου και ως εκ τούτου αντιακανονική και παράνομη. Όπως μάς πληροφορεί σε σχετικό άρθρο του ο πανοσιολογιώτατος **αρχιμ. Ιωάσαφ Μακρής**, αδελφός της Ιεράς Μονής Μεγάλου Μετεώρου, «*κορυφαία όσο και καθοριστική εκδήλωση του ενεργού ενδιαφέροντος και ενασχολήσεως της αμερικανικής πολιτικής με τις υποθέσεις του Οικουμενικού Πατριαρχείου, είναι η επιλογή και επιβολή το 1948 στον θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως του μέχρι τότε Αρχιεπισκόπου Αμερικής Αθηναγόρα. Είναι ο μοναδικός Πατριάρχης, που εκλέγεται στον Οικουμενικό Θρόνο, χωρίς να έχει την τουρκική υπηκοότητα, όπως προβλέπεται από την Συνθήκη της Λωζάνης. Είχε προηγηθεί ο εξαναγκασμός σε παραίτηση του Πατριάρχη Μαξίμου του Ε΄ και η διαγραφή από την τουρκική κυβέρνηση όλων των Ιεραρχών της ενδημούσης συνόδου από τον κατάλογο υποψηφίων. Η αναγκαστική παραίτηση του Πατριάρχη Μαξίμου του Ε΄, που επισήμως αποδόθηκε σε λόγους υγείας, αποδίδεται σε αμερικανική απόφαση για αναχαίτιση των πρωτοβουλιών του Πατριαρχείου της Μόσχας και των Σοβιετικών με την θεωρούμενη ανοχή του Πατριάρχη. Το 1945 το Πατριαρχείο Μόσχας συγκάλεσε μία Πανορθόδοξη Διάσκεψη, στην οποία συμμετείχαν και οι Πατριάρχες Αλεξανδρείας Χριστοφόρος και Αντιοχείας Αλέξανδρος. Εκεί τέθηκαν οι νέες βάσεις για την Πανορθόδοξη ενότητα και μαρτυρία. Όλα έγιναν εν αγνοία της Εκκλησίας της Κωνσταντινούπολης και του Προκαθημένου της. Το γεγονός θορύβησε τις Ηνωμένες Πολιτείες, καθώς ο Ψυχρός Πόλεμος βρισκόταν στην αρχή, και πολλοί έβλεπαν ότι οι Σοβιετικοί, τροπαιούχοι από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, σκόπευαν να χρησιμοποιήσουν το Πατριαρχείο στη προσπάθεια διείσδυσης σε νέες σφαίρες επιρροής. Οι απόψεις αυτές ενισχύθηκαν ένα χρόνο αργότερα όταν, κατά τη διάρκεια της ενθρόνισής του, ο Πατριάρχης Μάξιμος ο Ε΄ τίμησε με εξαιρετικό τρόπο τον Σοβιετικό πρέσβη, τον οποίο υποδέχθηκε ως εκπρόσωπο της Τσαρικής Ρωσίας, ενώ υπάρχουν και πληροφορίες ότι κάποια στιγμή ταξίδεψε μαζί με τον Ρώσο διπλωμάτη στο αυτοκίνητό του. Έτσι, οι ΗΠΑ αποφάσισαν να λάβουν μέτρα. Η εκλογή του κυρού Αθηναγόρα, η άφιξή του με το αεροσκάφος του Αμερικανού Προέδρου Χάρι Τρούμαν, η παραχώρηση της τουρκικής υπηκοότητας με το σκεπτικό ότι, όταν γεννήθηκε, το χωριό του στην Ελλάδα αποτελούσε μέρος της Οθωμανικής επικράτειας, ήταν μερικές μόνον από τις κινήσεις, που δρομολόγησε η Ουάσιγκτον»⁷. Ένα δε επιπλέον στοιχείο, που επιβεβαιώνει τα παραπάνω είναι το γεγονός ότι, ενώ στην εκλογή Μαξίμου ο Νομάρχης Κωνσταντινουπόλεως είχε δηλώσει στην πατριαρχική αντιπροσωπεία, που τον επισκέφθηκε, ότι οι αρχιερείς του Φαναρίου μπορούσαν να εκλέξουν όποιον θέλουν, στην εκλογή του κυρού Αθηναγόρα έθεσε θέμα αποκλεισμού απ' αυτήν όλων των αρχιερέων, λέγοντας το περίφημο 'ουδείς εξ υμών'. Κι αυτό, γιατί, για την τουρκική κυβέρνηση, συμφωνούντων και της ελληνικής και της αμερικανικής, μοναδικός υποψήφιος ήταν ο Αμερικής κυρός Αθηναγόρας.*

Η υποψηφιότητα του κυρού Αθηναγόρα προκάλεσε αντιδράσεις τόσο στην Σύνοδο του Πατριαρχείου, όσο και στην Ιεραρχία των Νέων Χωρών στην Ελλάδα. Τότε εκδηλώθηκε ανοικτή υποστήριξη προς τον υποψήφιο τόσο από την ελληνική, όσο και κυρίως από την τουρκική κυβέρνηση. Παράλληλα άρχισαν οι πιέσεις από τον Νομάρχη Κωνσταντινουπόλεως προς όσους αντιδρούσαν. Ακόμη η υποψηφιότητά του παραβίαζε τον Τεσκερέ του 1923, σύμφωνα με το οποίο οι Οικουμενικοί Πατριάρχες έπρεπε να είναι Τούρκοι πολίτες. Παρά ταύτα όχι μόνο έγινε δεκτός, αλλά, μετά την εκλογή του, τού δόθηκε η τουρκική υπηκοότητα και, όταν έφτασε στην Κωνσταντινούπολη, ο Νομάρχης τού παρέδωσε την ταυτότητα. Με τον τρόπο αυτό άρχισε η πατριαρχία του κυρού Αθηναγόρα, που κράτησε για 24 χρόνια. Μια μεγαλειώδης Πατριαρχία, (κρινόμενη βέβαια με κοσμικά κριτήρια), που παρουσίασε τεράστιο έργο στο Διορθόδοξο και Διαχριστιανικό χώρο και ανέδειξε το Φανάρι διεθνώς. Χαρακτηριστικά για την πληθωρική προσωπικότητα του Πατριάρχη κυρού Αθηναγόρα είναι τα ανοίγματά του προς τις αιρέσεις του Παπισμού και του Προτεσταντισμού, που μετέτρεψαν το απομονωμένο Πατριαρχείο σε κέντρο του παγκόσμιου ενδιαφέροντος»⁸. Από της ημέρας της αναδείξεώς του στον Πατριαρχικό θρόνο μέχρι της κοιμήσεώς του θα έχει πλέον το βλέμα της ψυχής του διαρκώς εστραμμένο

προς την Δύση, η δε τραγωδία της διασπάσεως της Χριστιανοσύνης και η μέριμνα για την αποκατάσταση της χριστιανικής ενότητας θα αποτελέσει το κέντρο του ενδιαφέροντος του, την συνισταμένη όλων των ενεργειών του, την κατευθυντήρια γραμμή της εκκλησιαστικής του πολιτικής, σε συνδυασμό πάντοτε βέβαια με την πρόσδοση κύρους και διεθνούς ακτινοβολίας στον θεσμό του Οικουμενικού Πατριαρχείου. *«Από αυτή την κατάθλιψη, στην οποία ζούμε εδώ επί αιώνες»,* έλεγε σε κάποια κατ' ιδίαν συνάντηση και συνομιλία του με τον τότε Αρχιεπίσκοπο Αμερικής κυρό Ιάκωβο, *«δεν είναι δυνατόν να μας βγάλει κανείς. Πρέπει να βγάλουμε εμείς τον εαυτό μας, κοιτάζοντας προς την Δύση, προς την Ευρώπη γενικά και τις Εκκλησίες της Δύσεως»*⁹.

Πολύ ενδιαφέρουσες μαρτυρίες σχετικά με το πρόσωπο και την Πατριαρχία του εκδημήσαντος Πατριάρχου μάς δίδει ο αείμνηστος Καθηγητής του Κανονικού Δικαίου της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. **Κων/νος Μουρατίδης** στο περισπούδαστο έργο του *«Οικουμενική Κίνησις· ο σύγχρονος μέγας πειρασμός της Ορθοδοξίας»* : *«Διά τον κοιμηθέντα Πατριάρχη η τραγωδία της διασπάσεως της Χριστιανοσύνης υπήρξε ο μέγας πειρασμός και η μεγάλη δοκιμασία, εν τη εννοία ότι την επίλυσιν ενός θέματος, το οποίον εντάσσεται εις το μέγα μυστήριον της ενσάρκου οικονομίας και της προνοίας του Θεού διά την σωτηρίαν των ανθρώπων και συνυφαίνεται τόσον απόλυτα με την διαφθαρείσαν ανθρωπίνην φύσιν και τον συνεχή και αδιάκοπον αγώνα της εν τω κόσμω στρατευομένης Εκκλησίας κατά των μεθοδιών του ανθρωποκτόνου, κατέστησεν σχεδόν ατομικήν του υπόθεσιν, την επίλυσιν μάλιστα της οποίας δεν επεδίωξεν ως ώφειλεν εντός των πλαισίων της διακονίας του ως «υπηρέτου Χριστού και οικονόμου μυστηρίων Θεού», συμφώνως δηλονότι προς την Ιεράν Παράδοσιν, την Δογματικήν και Κανονικήν τάξιν της Μίας Αγίας Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας Ορθοδόξου του Χριστού Εκκλησίας. Συνεπαρμένος από το όραμα της ενώσεως των «Εκκλησιών», ενόμισεν ότι θα ηδύνατο να παρακάμψει τα μέχρι τούδε ανθρωπίνως ως ανυπέρβλητα εμφανιζόμενα εμπόδια και να καταλύσει τους φραγμούς, επικαλούμενος ως πανάκειαν την «αγάπην»! Μίαν αγάπην, την οποίαν εθεώρει ως δεδομένην και επί τη βάσει αυτής ωκοδόμει την προσπάθειάν του! Αλλά, βεβαίως, η αγάπη είναι εντός του μυστικού Σώματος του Χριστού το συνεχώς τελεσιουργούμενον και τελειούμενον εις τους κοινωνούς της θυσίας του Εσταυρωμένου Θεού της αγάπης. Είναι ο πολύτιμος έσχατος καρπός των οδοιπόρων της στενής πύλης και της τεθλιμμένης οδού του Κυρίου, η οποία διέρχεται μόνον διά των πλαισίων ασφαλείας της Εκκλησίας, τα δόγματα και τους Ιερούς Κανόνες, ουδέποτε δε διά της ενσυνειδήτου περιφρονήσεως αυτών εκτός ή αντιθέτους προς αυτούς! Ο Πατριάρχης Αθηναγόρας υπεστήριζεν ότι η τραγωδία της διασπάσεως της Χριστιανοσύνης θα ηδύνατο δι' ορισμένων παραχωρήσεων και υποχωρήσεων και συμβιβασμών εν πνεύματι αγάπης να υπερνικηθεί και να αποκατασταθεί η χριστιανική ενότης! Έτι μάλλον! Επίστευεν ότι αρκεί η συμμετοχή εις το κοινόν ποτήριον διά να αποκατασταθεί de facto η ένωσις των Εκκλησιών και να λησμονηθούν εν συνεχεία αι μεταξύ αυτών διαφοραί! Ο ίδιος, προτρέχων κατά πολύ των γεγονότων, δεν edίσταζε να διακηρύττη, ότι 'ανήκει εις όλας τας Εκκλησίας...'¹⁰ Έβλεπε τον εαυτόν του ουχί τόσον ως τον κορυφαίον της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας, αλλ' ως την ζώσαν ενσάρκωσιν και συνισταμένην, ως τον φορέα και απόστολον πασών των χριστιανικών ομολογιών εν τω συνόλω αυτών. Και χάριν αυτής της ενώσεως ήτο πρόθυμος να προβή εις πάσαν υποχώρησιν, παραχώρησιν ή και παράκαμψιν της αληθείας (ως π.χ. εις την περίπτωσιν του Παπικού Πρωτείου). Η προβολή της Ορθοδοξίας εν άλλαις λέξεσιν, δεν ήτο το προέχον εις την σκέψιν και τας επιδιώξεις του Πατριάρχου κυρού Αθηναγόρου, αλλά η ένωσις των χριστιανικών ομολογιών, χάριν της οποίας επίστευεν ότι επιβάλλεται η παράκαμψις παντός φραγμού (ούτως εθεώρει και τους σχετικούς Ιερούς Κανόνες κ.λπ.), της Ιεράς Παραδόσεως της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας και πάσης θυσίας εκ μέρους της Ορθοδοξίας»¹¹!*

β) Η συνάντησή του με τον Πάπα Παύλο Στ΄ στα Ιεροσόλυμα

Σχετικά με την συνάντηση αυτή, που παραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 1964, πολύτιμες όσο και αποκαλυπτικές πληροφορίες μάς δίδει ο ομότιμος Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών αιδεσιμολογιώτατος πρωτοπρεσβ. **π. Γεώργιος Μεταλληνός** στη μελέτη του «Οι διάλογοι χωρίς προσωπίον»: «Και ξαφνικά μία ημέρα του Δεκεμβρίου του 1963 ανέγνωσα εις τον Τύπον ότι ο Πάπας απεφάσισε να μεταβή εις τα Ιεροσόλυμα και χοροστατών εις μίαν Εκκλησίαν εδώ γειτονικήν ανεκοίνωσα ότι θα ζητήσω να τον συναντήσω. Ήλθα εδώ και εξέδωκα ανακοινωθέν διά του Associated Press να συναντηθώμεν. Ο σταθμός του Βατικανού απήντησε και την 5^{ην} Ιανουαρίου 1964 συνηντήθημεν εις τα Ιεροσόλυμα, την 9^{ην} της νυκτός εις την κατοικίαν του Πάπα. Κι' όταν είδε ο ένας τον άλλο, αι χείρες μας ήνοιζαν αυτομάτως. Ο ένας ερρίφθη εις την αγκάλη του άλλου. Όταν μάς ηρώτησαν πώς επιληθήκαμεν, αδελφοί, ύστερα από 900 χρόνια; - Ερωτάς πως; Επήγαμε οι δύο μας χέρι με χέρι εις το δωμάτιό του και **είχαμε μίαν μυστικήν ομιλίαν** οι δύο μας. -Τι είπαμε; Ποιός ξέρει τι λέγουν δύο ψυχές όταν ομιλούν! Ποιός ξέρει τι λέγουν δύο καρδίαι, όταν ανταλλάσσουν αισθήματα! -Τι είπαμε; **Εκάμαμε κοινόν πρόγραμμα, με ισοτιμίαν απόλυτον, όχι με διαφοράν.** Και έπειτα εκαλέσαμε τας συνοδείας ημών, ανεγνώσαμεν ένα κομμάτι από το ευαγγέλιον και είπαμε το «Πάτερ ημών» και προσεφώνησα εγώ πρώτος. Και είπαμε ότι ήδη ευρισκόμεθα εις την οδόν εις Εμμαούς και **πηγαίνομεν να μας συναντήσῃ ο Κύριος εν τω κοινώ αγίω Ποτηρίω.** Ο Πάπας απαντών, μού προσέφερε Άγιον Ποτήριον. Δεν ήξευρεν ότι εγώ θα μιλούσα δι' Άγιον Ποτήριον, ούτε ήξερα ότι θα μού προσέφερε Άγιον Ποτήριον! Τι είναι; Συμβολισμός του μέλλοντος»¹². Το μυστικό περιεχόμενο, βεβαίως, της «συνομιλίας των ψυχών» Πάπα-Πατριάρχη και των αισθημάτων, που αντήλλαξαν, δεν ανακοινώθηκε ποτέ, ούτε στις Συνόδους των τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών, ούτε στο ορθόδοξο πλήρωμα. Το πληροφορούμαστε όμως, σταδιακά από τότε, καθώς παρακολουθούμε την προδιαγεγραμμένη και προαποφασισμένη από τότε οικουμενιστική πορεία προς την «ένωση». Αυτό το «**κοινό πρόγραμμα**», που καταρτίστηκε σε μιά μυστική συνάντηση δύο ανδρών, ήταν, όπως προκύπτει από τις αρχικές δηλώσεις και αναφορές, πολύ πίο προχωρημένο από αυτό, που τελικά παρουσιάστηκε. Επρόκειτο για **σαφή συμφωνία για «ένωση στο κοινό ποτήριο**», όπως τούτο φαίνεται σαφέστατα από όσα προσθέτει παρακάτω: «...και πηγαινομεν να μας συναντήσῃ ο Κύριος εν τω κοινώ αγίω Ποτηρίω». Όπως επισημάνθηκε¹³ «επιθυμούσε δε (ο Πατριάρχης κυρός Αθηναγόρας) στην συνάντηση αυτή να συμμετάσχουν και οι ηγέτες του Προτεσταντισμού με σκοπό μια παγχριστιανική προσέγγιση, που θα οδηγούσε στην ένωση. 'Δεν ηρκέσθη δε μόνον εις τούτο. Επρότεινε ταυτοχρόνως ίνα και οι Πατριάρχαι και Πρόεδροι των εκασταχού Αυτοκεφάλων Ορθοδόξων Εκκλησιών πορευθώσιν όλοι ομού εις Ιεροσόλυμα, συναντηθώσι μετά του Πάπα και διεξαγάγωσι μετά τούτου συζήτησιν περί της ενώσεως των Εκκλησιών»¹⁴», σχολιάζει ο τότε Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κυρός Χρυσόστομος Β΄. «Πρόκειται για πρωτόγνωρες πραγματικά αποφάσεις, που ανέτρεψαν μέσα σε μια στιγμή κάθε δεδομένο της Ορθοδόξου Εκκλησίας, Ιερούς Κανόνες, Συνοδικότητα, Αγιοπατερική Παράδοση, δογματική και εκκλησιαστική συνείδηση και τόσα άλλα. Και να σκεφτεί κανείς πως πρόκειται για αποφάσεις ενός και μόνον ανδρός, χωρίς καμμία προηγούμενη πανορθόδοξη απόφαση, ούτε καν ενημέρωση επ' αυτών! 'Αι άνω απόψεις του Οικουμενικού Πατριάρχου... εδημιούργησαν παρά τοις Ορθοδόξοις αλγεινήν εντύπωσιν... Τό αποφασιστικόν τούτο και απρόοπτον βήμα του Πατριαρχείου έδει να καταστή αντικείμενον κοινής συσκέψεως και αποφάσεως των κατά τόπους αγίων Ορθοδόξων Εκκλησιών»¹⁵, παρατηρεί με απογοήτευση ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κυρός Χρυσόστομος Β΄. «Η συνάντηση Πάπα-Πατριάρχη στάθηκε μία υποδειγματική εφαρμογή της προαποφασισμένης οικουμενιστικής τακτικής, που προαναφέραμε. Επένδυσε συστηματικά στην δύναμη της εικόνας, του συμβολισμού και των εντυπώσεων. Ο Πατριάρχης κυρός Αθηναγόρας, άλλωστε, εξόχως πληθωρική και χαρισματική προσωπικότητα, διέθετε ιδιαίτερη ευχέρεια στην επικοινωνιακή τακτική και με τις δηλώσεις του κέρδισε αμέσως τον δημοσιογραφικό κόσμο. 'Τέτοιες κουβέντες ήθελαν οι δημοσιογράφοι κι έτρεξαν ποιός πρώτος θα προλάβει να στείλει το τηλεγράφημά του. Οι άλλοι, οι πολλοί, που ακολούθησαν τον Πάπα, που δεν ήταν καθόλου προσιτός και που δεν είπε ούτε λέξη, άρχισαν κι αυτοί να τρέχουν πίσω από τον Αθηναγόρα»¹⁶.

γ) Η καλλιέργεια σχέσεων με το Βατικανό και οι προσπάθειές του για την ένωση Ορθοδοξίας και Παπισμού

Μία από τις πρωταρχικές μέριμνες του Πατριάρχου κυρού Αθηναγόρου, αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων του, ήταν η προώθηση της πανχριστιανικής ενότητας. Διακαής πόθος και επιθυμία του υπήρξε πάντοτε η αποκατάσταση της ενότητας μεταξύ Ορθοδοξίας και Παπισμού εν τω κοινώ Ποτηρίω παρά τις υπάρχουσες πάμπολλες δογματικές διαφορές με τον Παπισμό, δηλαδή σε μια συνιτικού τύπου ένωση, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Β΄ Βατικανής Συνόδου. Οι δογματικές διαφορές με τον Παπισμό ουσιαστικά ήταν ανύπαρκτες για τον κυρό Αθηναγόρα, διότι οφείλονται σε έλλειψη αγάπης. Μέσα στα πλαίσια αυτής της εκκλησιαστικής του πολιτικής εντάσσονται η μέριμνά του για την σύγκληση Πανορθόδοξων Διασκέψεων, οι συντονισμένες ενέργειές του για την άρση των αναθεμάτων (για την οποία θα γίνει λόγος εκτενέστερα παρακάτω), η καλλιέργεια στενών σχέσεων αγάπης και φιλίας με το Βατικανό, η επιδίωξή του να συναντηθεί με τον Πάπα Παύλο τον ΣΤ΄ στα Ιεροσόλυμα και να έχει τις πρώτες μυστικές επαφές μαζί του, η καθιέρωση του λεγομένου «Διαλόγου της Αγάπης» και της «καταλλαγής», δηλαδή μιάς μακράς περιόδου από το 1965 έως το 1980, που προηγήθηκε του Θεολογικού Διαλόγου και αποσκοπούσε στην κατάλληλη ψυχολογική προετοιμασία με την δημιουργία κλίματος καλών σχέσεων και φιλίας και τέλος ο επίσημος Θεολογικός Διάλογος.

Μετά την πρώτη συνάντηση των δύο ηγετών στα Ιεροσόλυμα αρχίζουν οι ανταλλαγές επισκέψεων Ιεραρχών του Οικουμενικού Θρόνου και Καρδιναλίων προς το Βατικανό και το Φανάρι αντίστοιχα. Μοιάζουν περισσότερο με διπλωματικές αποστολές πολιτικών εκπροσώπων δύο χωρών για την σύναψη διαπραγματεύσεων προς επίτευξιν ενός κοινού σκοπού. Όπως αναφέρουν οι πηγές¹⁷ : «Ο πρώτος επίσημος απεσταλμένος του Φαναρίου στο Βατικανό ήταν ο μόλις εκλεγμένος τότε Αρχιεπίσκοπος Αμερικής κυρός Ιάκωβος, ο πρώτος Ορθόδοξος Ιεράρχης, που συναντήθηκε με τον Πάπα μετά από αιώνες. Στην συνάντηση, που είχε με τον Πάπα Ιωάννη ΚΓ΄ κατά το έτος 1959, ο Αρχιεπίσκοπος Αμερικής τού μεταφέρει προσωπικό μήνυμα του Πατριάρχη κυρού Αθηναγόρα : 'Αγιώτατε. Η Α. Θ. Παναγιότης ο Πατριάρχης, μοι ανέθεσε την υψίστην τιμήν να επιδώσω προς την Υμετέραν Αγιότητα, όχι εν γράμμασιν αλλ' εν τη ζώση, το εξής μήνυμα : 'εγένετο άνθρωπος απεσταλμένος παρά Θεού, όνομα αυτώ Ιωάννης'. Διότι πιστεύει ότι Υμείς είσθε ο δεύτερος Πρόδρομος, ο επιφορτισμένος παρά του Θεού με την εντολήν ευθείας να ποιήσητε τας τρίβους Αυτού'¹⁸. Στην απάντησή του ο Πάπας αποκαλύπτει τις προθέσεις του Βατικανού εν όψει της Β΄ Βατικανής Συνόδου, που επρόκειτο να ξεκινήσει τις εργασίες της. 'Σκοπός της νέας Συνόδου είναι η επανένωσις της Εκκλησίας' δηλώνει στον Αρχιεπίσκοπο και συμφωνούν από κοινού ότι 'η ένωση των εκκλησιών' πρέπει να στηριχθεί στις αρχές της Γαλλικής Επανάστασεως¹⁹. 'Εάν δεν επικρατήση το σύνθημα της Γαλλικής Επανάστασεως : ελευθερία, ισότης, αδελφότης, ούτε ειρήνη θα υπάρξει μεταξύ των εθνών, ούτε ένωσις μεταξύ των Εκκλησιών'²⁰. Τέλος, ο Πάπας ορίζει τις βασικές αρχές αυτής της 'ένωσεως' : 'Η ένωσις θα είναι ένωσις καρδιών. Ένωσις προσευχής. Ένωσις – καρπός αναζητήσεως του ενός υπό του άλλου'²¹, δηλώνει στον Αρχιεπίσκοπο κυρό Ιάκωβο και σηματοδοτεί έτσι την νέα οικουμενιστική πολιτική του Βατικανού έναντι της Ορθοδοξίας. Στο παραπάνω απόσπασμα αποκαλύπτονται εμφανώς οι αρχές και τα κριτήρια επί τη βάσει των οποίων οραματίζονται οι δύο πλευρές να οικοδομήσουν την ένωση των «Εκκλησιών». Είναι δε αυτά «οι αρχές της Γαλλικής επανάστασεως, ελευθερία, ισότης, αδελφότης». Δηλαδή κριτήρια κοσμικά, μη έχοντα καμμίαν σχέση με την αλήθειαν της Ορθοδόξου πίστεως και με την πρό του σχίσματος αρχαία κοινή Πίστη και Παράδοση Ανατολής και Δύσεως των επτά Οικουμενικών Συνόδων. Η νέα οικουμενιστική πολιτική, που εγκαινιάζει το Βατικανό, θα λάβει την επίσημη μορφή της με τις αποφάσεις της Β΄ Βατικανής Συνόδου (1963-1965) και το περίφημο 'Διάταγμα περί Οικουμενισμού', θα επιβληθεί δε στο εξής στον διάλογο μεταξύ Ορθοδόξων και Παπικών, αφού θα γίνει δεκτή και εκ μέρους του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Πρόκειται για την γνωστή **συνιτικού τύπου 'ενότητα'**, με τον αμοιβαίο εμπλουτισμό των δύο παραδόσεων, την ενότητα εν τη ποικιλία, η οποία προπαγανδίζεται κατά κόρον και στις μέρες μας. **Ενότητα, όχι στην πίστη και την αλήθεια, αλλά μία συγκρητιστικού τύπου συγχώνευση, μία**

απορρόφηση ουσιαστικά, της Ορθοδοξίας στον παπισμό, χωρίς αυτός να αποβάλει καμμία από τις αιρετικές πλάνες του»²². Εξ' άλλου για μιά τέτοιου (ουνιτικού) τύπου ενότητα ομίλησε ο Πάπας Παύλος ο ΣΤ' στην ομιλία, που έδωσε κατά την επίσκεψή του στο Φανάρι τον Ιούλιο του 1967, την οποία μνημονεύει στο άρθρο του ο κ. Γ. Λ. και την οποία προφανώς αποδέχεται, αφού δεν κάνει τον κόπο να την ανατρέψει : «Ανακαλύπτουμε ολοένα και περισσότερον», λέγει ο Πάπας, «την βαθειάν ταυτότητα της ημετέρας πίστεως και οι υπάρχουσες διαφορές δεν πρέπει να εμποδίσωσιν ημάς, ίνα αντιληφθώμεν την βαθειάν ταύτην ενότητα» (σελ. 2).

Ο Καθηγητής **Δ. Τσάκωνας**, σύγχρονος του κυρού Αθηναγόρα, ένας από τους κορυφαίους θαυμαστές του Πατριάρχη, στο βιβλίο του «Αθηναγόρας ο Οικουμενικός των νέων ιδεών», παραθέτει κάποιον διάλογο του Οικουμενικού Πατριάρχου κυρού Αθηναγόρα με τον Καρδινάλιο Willenbrans, πρόεδρο του Παπικού Συμβουλίου για την χριστιανική ενότητα, στο Φανάρι. Από τον διάλογο αυτόν αποκαλύπτεται όχι μόνον η πλήρης διαστροφή της εκκλησιαστικής ιστορίας υπό του εκδημήσαντος, αλλά και το τί κατά βάθος επίστευε σχετικά με τα αίτια του σχίσματος : «'Από τί προήλθε το Σχίσμα'; ρώτησε ο Πατριάρχης τον Βίλενμπρανς. Ο Καρδινάλιος προσπάθησε μ' ευγένεια ν' αναφέρει τις δογματικές διαφορές των δύο Εκκλησιών. Ο κυρός Αθηναγόρας (όπως αργότερα μου διηγήθηκε) τόλμησε να πει ολόκληρη την αλήθεια στον έκπληκτο Ολλανδό Καρδινάλιο. 'Άγιε Αδελφέ, το Σχίσμα δεν έγινε από τα ένζυμα και τα άζυμα. Αν το Άγιο Πνεύμα πνει στα ένζυμα κατά τον ίδιο τρόπο πνει και στα άζυμα. **Η αντίθεσις δεν ήταν θεολογική, αλλά μόνο πολιτική.** Ήταν η αντίθεσις της Ρώμης με την Αθήνα. Σεις εκπροσωπούσατε την Ρώμη κι εμείς τότε την Αθήνα'. Ο καρδινάλιος κοκκίνισε από ντροπή. Εναντίον του κατεστημένου, ο κυρός Αθηναγόρας δεν edίστασε να διατυπώσει ολόκληρη την αλήθεια, αντίθετα με την επίσημη διδασκαλία και των δύο Εκκλησιών. Δεν του άρεσε να εξαπατά τα εκατομμύρια των πιστών του με ιστορικά ψεύδη... Θεωρούσε πιο τίμιο να μην αλλαξοπιστεί κανείς, αλλά μέσα στο κάστρο της Εκκλησίας του να πολεμά για οικουμενικότητα, αδελφοποιία και διεύρυνσι»²³.

Ο αιδεσιμολογιώτατος πρωτοπρεσβ. **π. Γεώργιος Μεταλληνός** μάς δίδει ορισμένες ακόμη πλευρές του προσώπου και των ενωτικών προσπαθειών του κυρού Πατριάρχου : «Ο Πατριάρχης κυρός Αθηναγόρας συνέδραμε χωρίς αναστολές στην προώθηση των στόχων της Β' Βατικανής Συνόδου (1962-1965), που δεν ήταν άλλοι από την υποταγή της Ορθοδοξίας στον Παπισμό, υπό το πρόσχημα της ενώσεως... Από τον Πατριάρχη κυρό Αθηναγόρα, πεπεισμένο κήρυκα αυτής της πορείας, με τις Πανορθόδοξες Διασκέψεις της Ρόδου (1961 και 1963) και μιά σειρά προσωπικών του ενεργειών (όπως η περίφημη συνάντησή του με τον Πάπα Παύλο τον ΣΤ' στα Ιεροσόλυμα το 1964) και παρά τις αντιδράσεις κυρίως του Αθηνών κυρού Χρυσοστόμου Β', το **καθορισμένο σε συνεργασία με το Βατικανό σχέδιο**, προωθήθηκε και επεβλήθη, οδηγώντας στην κατάσταση των ημερών μας. Από τον 'Διάλογο της Αγάπης, εφεύρημα παραπλανητικό της Β' Βατικανής Συνόδου και του οποίου ο μεγαλύτερος προπαγανδιστής υπήρξε ο κυρός Αθηναγόρας, προχωρήσαμε βεβιασμένα στον Θεολογικό Διάλογο, χωρίς όμως να εκπληρωθεί ο βασικός όρος της Ορθοδοξίας, η άρση δηλαδή του Παπικού Πρωτείου και Αλαθήτου, δεδομένου ότι ο Παπικός Θεσμός συνιστά την τραγικότερη αλλοίωση του Ευαγγελίου του Χριστού και το σημαντικότερο εμπόδιο στην εν αληθεία συνάντηση Ρωμαιοκαθολικισμού και Ορθοδοξίας»²⁴.

Αποκαλυπτικό είναι επίσης και το «ντοκουμέντο», το οποίο παραθέτει ο **π. Γεώργιος** στο ίδιο έργο του, το οποίο μάλιστα έχει δημοσιευθεί στην εφημερίδα «Ορθόδοξος Τύπος» (της 13.7.1979), και το οποίο κατά τον συγγραφέα εκφράζει όχι μόνον «τον ιδεολογικό κόσμο του κυρού Πατριάρχου και το πνευματικό υπόβαθρό του, των οικουμενιστικών ενεργειών του, αλλά και τις υποθήκες του, που 'ευκαίρως ακαίρως' άφηνε στους περί αυτόν, που αποδεικνύονται προγραμματικές και αμετάθετες»²⁵ : «... Εδώ την 15^{ην} Ιουλίου του 1054 ένας Καρδινάλιος Ουμβέρτος κατέθηκεν εις την Αγίαν Τράπεζαν της Αγίας Σοφιάς, που θα επισκεφθείτε αύριον ένα λίβελλο, κατά του Πατριάρχου Μιχαήλ Κηρουλαρίου. Και ο Κηρουλάριος απήντησε, δεν ηξεύρω καλά αν έκαμε να απαντήσει ή όχι, αλλ' εν πάση περιπτώσει απήντησε. Και αυτοί οι δύο λίβελλοι, αυτά τα δύο γράμματα, ονομάσθησαν σχίσμα. **Σχίσμα ουδέποτε εκηρύχθη, μήτε από την Ρώμη, μήτε από την Ανατολή, αλλά το εζήσαμε 900 χρόνια!** Χωρίς να έχης αδελφόν, να τού λές πόσο τον αγαπάς!... **Το '65 εσηκώσαμεν το σχίσμα**

εις την Ρώμην και εδώ, με αντιπροσώπους μας εκεί και αντιπροσώπους εκείθεν εδώ. Και τον Ιούλιον του '67 ήλθεν ο Πάπας εδώ. Ευκολότερον να μετεκινείτο ένα βουνό από την Ιταλίαν, λόγου χάριν τα Απέννινα, και να έλθουν εδώ, παρά να έλθει ο Πάπας εδώ. Διά πρώτην φοράν εις την ιστορίαν. Ήλθον και άλλοτε Πάπαι, αλλά αιχμάλωτοι. Εγένοντο τελεταί εις τον Πατριαρχικόν ναόν, τον υπεδέχθην επάνω εις το γραφείον μου, το οποίον θα το δείτε και εκεί είχαμεν άλλην ομιλίαν και συμφωνήσαμεν να συναντηθώμεν μίαν ημέραν εκεί, όθεν εξέβημεν. Έως το 1054 είχαμε πολλές διαφοράς. Και εις τούτο και εις το άλλο. Το φιλιόκβε. Η προσθήκη εις το 'Πιστεύω' έγινε τον 6^{ον} αιώνα και το εδέχθημεν επί έξι αιώνας. Και τόσας άλλας διαφοράς. Αλλά, ηγαπώμεθα. Και όταν αγαπώνται οι άνθρωποι, διαφοραί δεν υπάρχουν. Αλλά το 1054, που επαύσαμε να αγαπώμεθα, ήλθαν όλες οι διαφορές. Ηγαπώμεθα και είχομεν το ίδιο μυστήριον. Το ίδιο βάπτισμα, τα ίδια μυστήρια και ιδιαίτερος το ίδιο Άγιον Ποτήριον. Τώρα που ζαναγυρίσαμεν εις το 1054, διατί δεν ζαναγυρίζομεν και εις το Άγιον Ποτήριον; Υπάρχουν δύο δρόμοι : Ο Θεολογικός διάλογος. Και έχομεν τους Θεολόγους εκατέρωθεν, οι οποίοι μελετούν το ζήτημα της επανόδου εις τα παλαιά. Και επειδή δεν έχω πολλές ελπίδες από τον Θεολογικόν Διάλογον (να με συγχωρήσετε οι Θεολόγοι, είσθε κάμποσοι θεολόγοι εδώ μέσα), δι' αυτό εγώ προτιμώ τον Διάλογο της Αγάπης. Να αγαπηθούμε! Και τί γίνεται σήμερα; Πνεύμα μέγα αγάπης εξαπλώνεται υπέρ τους Χριστιανούς Ανατολής και Δύσεως. Ήδη αγαπώμεθα. Ο Πάπας το είπε : απέκτησα έναν αδελφό και του λέγω σ' αγαπώ! Το είπα και εγώ : Απέκτησα έναν αδελφό και του είπα σ' αγαπώ! Πότε θα έλθει αυτό το πράγμα; Ο Κύριος το ξέρει. Δεν το ξέρουμε. Αλλά, εκείνο το οποίον ξέρω είναι ότι θα έλθει. Πιστεύω ότι θα έλθει. Διότι, δεν είναι δυνατόν να μην έλθει, διότι ήδη έρχεται. Διότι, ήδη εις την Αμερικήν μεταλαμβάνετε πολλούς από το Άγιον Ποτήριον και καλά κάνετε! **Και εγώ εδώ, όταν έρχονται Καθολικοί ή Προτεστάνται και ζητούν να μεταλάβουν, τούς προσφέρω το Άγιον Ποτήριον!** Και εις την Ρώμην το ίδιο γίνεται και εις την Αγγλίαν και εις την Γαλλίαν. Ήδη έρχεται μοναχό του. Αλλά, δεν κάνει να έλθει από τους λαϊκούς και τους ιερείς. Πρέπει να είναι σύμφωνος και η Ιεραρχία και η Θεολογία. Γι' αυτό λοιπόν προσπαθούμε να έχομεν και θεολόγους μαζί, διά να έλθη αυτό το μεγάλο γεγονός του Πανχριστιανισμού. Και μαζί με αυτό το μεγάλο γεγονός, θα έλθει μίαν ημέραν το όνειρόν μας, της Πανανθρωπότητας. Εγώ έζησα επτά πολέμους. Και είδα πολλές καταστροφάς, πολύ αίμα να χυθεί. Και όλοι οι πόλεμοι είναι εμφύλιοι, αδελφικοί... Και η έλευσίς σας ενταύθα μού ενισχύει αυτήν την πίστιν ότι η μεγάλη ημέρα και επιφανής του Κυρίου, η συνάντησις εις το ίδιο Άγιον Ποτήριον θα έλθει...»²⁶. Σχολιάζοντας την παραπάνω προσλαλιά του κυρού Πατριάρχου ο π. Γεώργιος μεταξύ άλλων παρατηρεί : «... Η ερμηνεία του σχίσματος του 1054 δεν αντέχει ασφαλώς σε σοβαρά κριτική και δείχνει άγνοια η παραποίηση της ιστορίας. Άλλωστε ο μακαριστός Πατριάρχης, όπως φαίνεται και στο κείμενο, δεν... συμπαθούσε πολύ τους διαλόγους, τα δε δόγματα όπως συχνά διεκήρυσσε, μπορούσαν να τεθούν στο 'θησαυροφυλάκιο' ή και το 'μουσείο'... Δεν είναι, λοιπόν, περίεργο που και πρό της ενάρξεώς του ο Θεολογικός Διάλογος της πίστεως υποτάσσεται από τον μακαριστό Πατριάρχη στον Διάλογο της Αγάπης, των καλών δηλαδή σχέσεων και των συναισθηματισμών. Σ' αυτή τη μορφή 'Διαλόγου' ο Πατριάρχης θεμελιώνει και το 'κοινόν Ποτήριον', την μυστηριακή διακοινωνία, η οποία κατά την ομολογία του, είχε γίνει πιά κατάσταση το 1971»²⁷.

δ) Τα αιρετικά Οικουμενιστικά του φρονήματα

Πέραν των όσων μέχρι τώρα αναφέρθησαν, από τα οποία ο αναγνώστης με ευχέρεια μπορεί να διακρίνει τα αιρετικά οικουμενιστικά φρονήματα του εκλιπόντος Πατριάρχου και την πλήρη διαστροφή της ιστορίας, θα προσθέσουμε ορισμένες ακόμη μαρτυρίες, για να έχουμε μια πληρέστερη εικόνα του ιδεολογικού του κόσμου : *«Απατώμεθα και αμαρτάνωμεν (έλεγε), εάν νομίζομεν ότι η Ορθόδοξος πίστις κατήλθεν εξ ουρανού και ότι τα άλλα δόγματα είναι ανάξια. Τριακόσια εκατομμύρια ανθρώπων εξέλεξαν τον Μουσουλμανισμόν διά να φθάσουν εις τον Θεόν των και άλλαι εκατοντάδες εκατομμυρίων είναι Διαμαρτυρόμενοι, Καθολικοί, Βουδισταί. Σκοπός κάθε θρησκείας είναι να βελτιώσει τον άνθρωπον»²⁸. «Εις την κίνησιν προς την ένωσιν δεν πρόκειται η μία Εκκλησία να βαδίσει προς την άλλην, αλλ' όλαι ομού να επανιδρύσωμεν την Μίαν, Αγίαν, Καθολικήν, και Αποστολικήν Εκκλησίαν, εν συνυπάρξει εις την Ανατολήν και την Δύσιν, όπως εζώμεν μέχρι του 1054, παρά και τας τότε υφισταμένας θεολογικάς διαφοράς»²⁹. «Ο αιών του δόγματος παρήλθε»³⁰. «Καλούμεθα ν' απαλλαγώμεν του πλέγματος της πολεμικής και της αντιρρήσεως εν τη Θεολογία και να εφοδιάσωμεν αυτήν διά του πνεύματος της ζητήσεως και της διατυπώσεως της αληθείας εν τη αγάπη και τη υπομονή. Ο Χριστιανισμός έχει ανάγκη σήμερον μιάς Θεολογίας της καταλλαγής»³¹. Από τις παραπάνω μαρτυρίες φαίνεται ξεκάθαρα πόσο εσφαλμένος είναι ο ισχυρισμός του κ. Γ. Α. ότι δήθεν ο πρώην Πατριάρχης ήταν «πιστός τηρητής της Ορθοδόξου διδασκαλίας και παραδόσεως» (σελ.1).*

ε) Η άρση των αναθεμάτων

Το όραμα του Πατριάρχου κυρού Αθηναγόρα και ο διακαής πόθος του για την ένωση στο κοινό Ποτήριο επιχειρήθηκε με την άρση των αναθεμάτων μεταξύ Βατικανού και Φαναρίου, που πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο του 1965. Η άρση των αναθεμάτων εσήμαινε και για τις δύο πλευρές την άρση του σχίσματος. Τούτο φαίνεται ξεκάθαρα από όσα ο Πατριάρχης κυρός Αθηναγόρας απεκάλυψε τον Αύγουστο του 1971 : «*το '65 εσηκώσαμεν το σχίσμα, εις την Ρώμην και εδώ, με αντιπροσώπους μας εκεί και αντιπροσώπους εκείθεν εδώ...*», αλλά και από την διαβεβαίωση του Πάπα Παύλου του ΣΤ', ο οποίος το 1972 εδήλωσε ότι «*μετά της Ορθοδόξου Εκκλησίας ευρισκόμεθα σχεδόν εις τελείαν κοινωνίαν*»³². Το πρωτότυπο γαλλικό κείμενο της συμφωνίας του 1965 αναφέρει ότι ο Πάπας Παύλος ο ΣΤ' και ο Πατριάρχης κυρός Αθηναγόρας *αίρουν την «ακοινωνησία»* μεταξύ των δύο Εκκλησιών. Συγκεκριμένα η σωστή μετάφραση της παραγράφου 4, εδάφιο β' της συμφωνίας, λέγει τα εξής : «*αποδοκιμάζουσιν ωσαύτως και αίρουσιν από της μνήμης και εκ μέσου της Εκκλησίας τας αποφάσεις ακοινωνησίας (=les sentences d' excommunication), ών η ανάμνησις επενεργεί μέχρι σήμερον ως κώλυμα εις την εν αγάπη προσέγγισιν, παραδίδουσι δε αυτάς τη λήθη*»³³! Ο αείμνηστος καθηγητής **π. Ιωάννης Ρωμανίδης** επισημαίνει ότι «*οι New York Times μετέδωσαν την από κοινού αγελίαν του Βατικανού και του Φαναρίου της 7ης Δεκεμβρίου 1965 δια την άρσιν του excommunicatio (της ακοινωνησίας του Λατινικού κειμένου) εις την πρώτην σελίδα, ως το τέλος του σχίσματος του 1054 και ως την επανέναρξιν της μυστηριακής κοινωνίας, που είχε τότε δήθεν διακοπεί. Φαίνεται πλέον σαφώς ότι το Ελληνικόν κείμενον, που αναγγέλει την 'άρσιν των αναθεμάτων', ήτο τεχνηέντως παραπλανητικόν. Φαίνεται είχε σκοπόν να αμβλύνη ενδεχομένας αρνητικές αντιδράσεις των Ορθοδόξων Εκκλησιών*»³⁴. Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι τουλάχιστον για το Φανάρι (από Ορθοδόξου πλευράς), όπως και για το Βατικανό, «ακοινωνησία», «σχίσμα», πλέον δεν υφίσταται και η ένωση των Εκκλησιών ήδη έγινε, αλλά δεν είναι ακόμη 'τελεία'. Αυτό θα γίνει όταν Πάπας και Πατριάρχης «κοινωνήσουν» από το «κοινό Ποτήριο», όπως ήδη κοινωνούν μετά το 1965, σε πολλές περιπτώσεις κληρικοί και λαϊκοί από τις δύο «Εκκλησίες» τους. Με αυτά τα δεδομένα οι λατινόφρονες Πατριάρχες, Αρχιεπίσκοποι και λοιποί ποιμένες, παρουσιάζουν σταδιακά την ένωση, που αποφασίσθηκε το 1965. Πιστεύουν ότι έτσι θα αποφευχθούν ανεπιθύμητες σε βάρος τους αντιδράσεις, για την προδοσία τους αυτή από τον πιστό λαό του Θεού. Την ψευδοένωση αυτή, που απεφασίσθη και υπεγράφη μεταξύ Βατικανού και Φαναρίου με την άρση των αναθεμάτων, αποκαλύπτουν και σχολιάζουν εκκλησιαστικές προσωπικότητες και ακαδημαϊκοί διδάσκαλοι, που ασχολήθηκαν και ερεύνησαν εις βάθος τα συγκλονιστικά αυτά γεγονότα ή ελαβαν μέρος στους μετά ταύτα γενομένους θεολογικούς διαλόγους. Ένας εξ' αυτών ο μακαριστός καθηγητής **Ιωάννης Καρμίρης** παρατηρεί : «*Ο Πάπας Παύλος ο ΣΤ' και οι περί αυτόν Ρωμαιοκαθολικοί θεολόγοι εξεπόνησαν εν καλώς μελετηθέν ευρύτατον πρόγραμμα ρωμαιοκεντρικού Οικουμενισμού, σύμφωνον προς την Λατινικήν Εκκλησιολογίαν*»³⁵. Ο ομότιμος καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ αιδεσιμολογιώτατος πρωτοπρεσβ. **π. Θεόδωρος Ζήσης** επιβεβαιώνει την ίδια πραγματικότητα : «*Εκείνοι (οι Λατινόφρονες) εσχέδιασαν και εχάλκευσαν με κρυφές συμφωνίες την ένωση, χωρίς να ενημερώνουν όλα τα μέλη της αντιπροσωπείας, για να μην υπάρχουν αντιδράσεις, όπως δεν ενημερώνεται σήμερα ο πιστός λαός και δεν αντιλαμβάνεται γι' αυτό, ότι η ένωση γίνεται ήδη σταδιακά, έχει προχωρήσει ουσιαστικά με συμπροσευχές, συλλείτουργα και αμοιβαία εκκλησιαστική αναγνώριση, εις τρόπον ώστε το κοινό Ποτήριο, όταν έλθη επισήμως να αποτελεί απλώς μία επισφράγιση και επικύρωση της γενομένης ήδη ενώσεως*»³⁶. Ο αγωνιστής και μαχητικός ιεράρχης αείμνηστος Μητροπολίτης Φλωρίνης κυρός **Αυγουστίνος Καντιώτης** επισημαίνει : «*Η ένωσις, η ψευδοένωσις, έχει αποφασισθή. Έχει αποφασισθή εις μυστικά διαβούλια Ανατολής και Δύσεως, διαβούλια πολιτικής, οικονομικής και θρησκευτικής φύσεως, ων εγκέφαλος ο Πάπας! Το σχέδιον προς πραγματοποίησιν του σκοπού εξελίσσεται κατά φύσεις και στάδια εν αγνοία του Ορθοδόξου λαού, ο οποίος έκπληκτος μίαν πρωϊαν θα ακούση ότι η ένωσις επετεύχθη! Δεν είναι υπερβολή εάν είπωμεν ότι ευρισκόμεθα εις το κύκλωμα φοβερών ημερών διά την Ορθόδοξον πίστιν. Συντελείται εις βάθος και έκταση προδοσία, την οποίαν δεν δυνάμεθα να φαντασθώμεν*»³⁷! Ο Καθηγούμενος της Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου Αγίου Όρους πανοσιολογιώτατος αρχιμ. **π. Γεώργιος**

Καψάνης παρατηρεί : «*Πάντα τα ανωτέρω δηλούν ότι το Οικουμενικόν Πατριαρχείον δεν θεωρεί πλέον τον Πάπαν και την Ρωμαιοκαθολικὴν Καθολικὴν Εκκλησίαν ως αιρετικούς, σχισματικούς και πλανωμένους, εφ' ὅσον δέχεται την Παπικὴν Εκκλησίαν ως 'αγίαν', τον δε επικεφαλῆς αυτής ως 'άγιον', 'μακαριστόν', υπέρ οὐ τελεί και επιμνημόσυνον δέησιν. Σημαίνουν, επίσης, ότι η ένωσις σχεδόν έχει γίνει και απομένει η μεθόδευσις της τελείας μυστηριακῆς κοινωνίας, προς την οποίαν βαίνομεν ολοταχώς...*»³⁸. Το γεγονός εξ' άλλου ότι ο κυρός Αθηναγόρας εμνημόνευε τον Πάπα στην Αγία Πρόθεση και στη Θεία Λειτουργία, επιβεβαιώνει την επιχειρηθείσα με την άρση των αναθεματων ψευδοένωση. Σε επιστολή του προς τον Πάπα Παύλο τον ΣΤ' τον Δεκέμβριο του 1968 έγραφε : «*Εν τη κοινωνία ταύτη ιερουργούντες μετά της χορείας των περι ημάς ιερωτάτων Μητροπολιτών και υπερτίμων, μνησθησόμεθα από των διπτύχων της καρδιάς ημών του τιμίου ονόματός Σου, αδελφέ , Αγιώτατε της Πρεσβυτέρας Ρώμης Επίσκοπε, ενώπιον της αγίας αναφοράς αυτού τούτου του τιμίου Σώματος και αυτού τούτου του τιμίου Αίματος του Σωτήρος εν τη θεία του αγιωτάτου προκατόχου ημών Ιωάννου του Χρυσοστόμου. Και ερούμεν τη αγία ημέρα των Χριστουγέννων ενώπιον του αγίου θυσιαστηρίου και λέγομέν σοι : της Αρχιερωσύνης σου μνησθεί Κύριος ο Θεός, πάντοτε νύν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων*»³⁹.

Περιττόν βέβαια να τονιστεί ότι η ενέργεια αυτή του Οικουμενικού Πατριαρχείου ήταν αντικανονική και παράνομη, διότι αποτελεί μονομερή ενέργεια ενός μόνον Πατριαρχείου, χωρίς δηλαδή να έχει προηγηθεί Πανορθόδοξη Σύνοδος και ομόφωνη απόφαση όλων των Πατριαρχείων και των λοιπών Αυτοκεφάλων Εκκλησιών, όπως βέβαια θα έπρεπε για ένα τόσο μεγάλης σημασίας θέμα. Στην αυθαιρεσία αυτή του Οικουμενικού Θρόνου άμεση υπήρξε η **αντίδραση της Εκκλησίας της Ελλάδος**, η οποία «*με πολλήν δυσμένειαν επληροφόρηθη την πρωτοβουλίαν του Οικουμενικού Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυρού Αθηναγόρα. Ουδείς έχει το δικαίωμα να προβαίνει εις παρομοίας πράξεις. Το δικαίωμα έχει μόνον ολόκληρος η Ορθοδοξία*»⁴⁰, καθώς εδήλωσε ο τότε **Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κυρός Χρυσόστομος Β'**. Σε άλλη δήλωση του Αθηνών κυρού Χρυσοστόμου του Β', που έχει καταχωρηθεί στα «*Πεπραγμένα*»⁴¹ του, αναφερόμενος στον κυρό Αθηναγόρα λέγει: «*Ο Αθηναγόρας Α' ουδέν πρεσβεύει, εις ουδέν πιστεύει, ει μη μόνον εαυτώ δουλεύει και την απαθανάτισιν του ονόματός του επιδιώκει, έστω κατά Ηρόστρατον, διά της καταστροφής της Εκκλησίας*»⁴².

Ο θεσμός του Οικουμενικού Πατριαρχείου

Ομιλεί ο κ. Γ. Α. στο εν λόγω άρθρο του για το Οικουμενικό Πατριαρχείο σε σχέση πάντα με τους Πατριάρχες, που το εκπροσωπούν. Κάνει λόγο για «...ποικιλόμορφα βέλη από διάφορες 'διαφανείς' φαρέτρες κατά του Οικουμενικού Πατριαρχείου και των Οικουμενικών Πατριαρχών» (σελ.1). Επίσης, ότι ο Πάπας Παύλος ο ΣΤ΄ «...στο πρόσωπο του Πατριάρχη Αθηναγόρα έβλεπε το Οικουμενικό Πατριαρχείο και όλη την Ορθοδοξία» (σελ.1). Στις παραπάνω φράσεις διακρίνεται μια εσφαλμένη, κατά την γνώμη μας, προσπάθεια ταύτισης του θεσμού του Οικουμενικού Πατριαρχείου με τα πρόσωπα, που το εκπροσωπούν, έτσι ώστε κάθε κριτική προς τα πρόσωπα να θεωρείται αυτόχρονα πολεμική εναντίον του θεσμού. Η εσφαλμένη αυτή αντίληψη έχει καταστήσει μόνιμο σύνθημα των οικουμενιστών, κοινός τόπος στην ακαδημαϊκή θεολογία.

Κατ' αρχήν ο σεβασμός, η εκτίμηση και η αγάπη όλων μας προς τον θεσμό του Οικουμενικού Πατριαρχείου υπήρξε πάντοτε αποδεδειγμένη, αδιαμφισβήτητη και απαραμείωτη. Δεν θα πρέπει, όμως, να συγχέονται ο θεσμός με τα πρόσωπα, που τον διακονούν. Άλλο ο θεσμός και άλλο τα πρόσωπα. Εάν τα πρόσωπα δεν διακονούν επάξια και δεν εκφράζουν την μακραίωνη και διαχρονική παράδοση του Σεπτού Κέντρου, δεν κρατούν δηλαδή ανέθευτη την Ορθόδοξη πίστη, επόμενοι και ακολουθούντες τους αιδιόμους προκατόχους των Αγίου Πατριάρχας, ως ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, ο Μέγας Φώτιος, ο Άγιος Γρηγόριος ο Ε΄ κ.ά., τότε αυτά τα ίδια τα πρόσωπα προσβάλλουν και αμαυρώνουν το κύρος του πανιέρου θεσμού του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Εξ' άλλου ο θεσμός δεν είναι υπεράνω της Εκκλησίας, ούτε υπεράνω της πίστεως. Προηγείται η Εκκλησία και έπεται θεσμός, όπως τούτο συνέβη στα Αποστολικά χρόνια, όπου υπήρχε μεν η Εκκλησία, δεν υπήρχε όμως ακόμη ο θεσμός. Εάν διακυβεύεται η ακεραιότητα της πίστεως είναι περιττός ο θεσμός. Είναι συγκλονιστική εν προκειμένω η επιστολή του μακαριστού, χαρισματούχου Γέροντος **π. Επιφανίου Θεοδοροπούλου**, την οποία απέστειλε προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη κυρό Αθηναγόρα το 1965. Σε ένα σημείο της επιστολής του ο αείμνηστος Γέρον παρατηρεί : *«Παναγιώτατε` μυριάκις προτιμότερον να εκριζωθεί ο ιστορικός της Κωνσταντινουπόλεως θρόνος και να μεταφυτευθεί εις τινά έρημον νησίδα του πελάγους, ακόμη δε και να καταποντισθεί εις τα βάθη του Βοσπόρου ή να επιχειρηθεί έστω και ελαχίστη παρέκκλιση από της χρυσής των Πατέρων γραμμής, ομοφώνως βοούντων : 'Ου χωρεί συγκατάβασις εις τα της πίστεως'»⁴³*. Αυτή δε η εσφαλμένη νοοτροπία δυστυχώς κυριαρχούσε στη σκέψη και στις ενέργειες του κυρού Αθηναγόρα. Να τοποθετεί δηλαδή τα συμφέροντα, την αίγλη και το γόητρο του Οικουμενικού Θρόνου πάνω από τις αλήθειες και τα δόγματα της πίστεως. Και αυτή η νοοτροπία συνεχίζεται δυστυχώς μέχρι σήμερα από τους διαδόχους του, οι οποίοι χρησιμοποιούν τόν θεσμό, για να προωθήσουν την παναίρεση του Διαχριστιανικού και Διαθρησκευτικού Οικουμενισμού. Στην περίπτωση λοιπόν αυτή, πού τά πρόσωπα, πού εκπροσωπούν τήν Μητέρα Εκκλησία, υπονομεύουν τα ίδια τον θεσμό του Πατριαρχείου, κηρύττουν έτερον ευαγγέλιον καί προδίδουν τήν Ορθόδοξη πίστη, θά πρέπει νά ελέγχονται αυστηρότατα μέ εκκλησιαστικό καί παιδαγωγικό τρόπο οι προδοτικές πράξεις καί ενέργειές τους.

Η αίρεση του Παπισμού ως «Εκκλησία» με έγκυρη Ιερωσύνη, Μυστήρια και Χάριν

Σε πολλά σημεία του άρθρου του χρησιμοποιεί ο κ. Γ. Λ. τον όρο «Εκκλησία», για να χαρακτηρίσει την αίρεση του Παπισμού, πράγμα το οποίο είναι τελείως ξένο προς την Παράδοση της Εκκλησίας μας : «...των αρχηγών των δύο Εκκλησιών» (σελ.1), «...οι Αρχηγοί και Ιεράρχες των δύο Εκκλησιών οφείλουν να αναγνωρίζουν και να σέβονται αλλήλους εντός των πλαισίων και των ορίων της δικαιοδοσίας εκάστου ως ποιμένας της εμπειστητευμένης εις αυτούς μερίδος του ποιμνίου του Χριστού» (σελ.2). Επίσης, ο τρόπος προσφωνήσεως του Πατριάρχου κυρού Αθηναγόρα προς τον Πάπα Παύλο ΣΤ' στο Φανάρι στις 25-7-1967, υπονοεί ότι τον θεωρεί ως επίσκοπον κανονικής (Ορθοδόξου) Εκκλησίας : «Αγιώτατε και λίαν αγαπητέ αδελφέ...», «Ρώμης Επίσκοπον...», «Ως ευ παρέστης, αδελφέ άγιε, του Πέτρου διάδοχε, του Παύλου ομώνυμε και ομότροπε, αγάπης και ενότητος και ειρήνης άγγελε» (σελ.2-3). Προφανώς ο αρθρογράφος ομιλεί περί του Παπισμού ως Εκκλησίας, διότι δεν τον θεωρεί ως αίρεση. Ωστόσο η αίρεση, ως έκπτωση και αλλοτρίωση από την αλήθεια της Εκκλησίας, ως αποξένωση από το Σώμα της Εκκλησίας, παύει να έχει οποιαδήποτε εκκλησιαστική υπόσταση. Βασική και θεμελιώδης δογματική διδασκαλία της Εκκλησίας είναι ότι ο Χριστός ίδρυσε Μία και μόνον Εκκλησία, όπως ομολογούμε στο **Σύμβολο της Πίστεως** : «Εις Μίαν, Αγίαν, Καθολικήν και Αποστολικήν Εκκλησίαν», η οποία ταυτίζεται με την Ορθόδοξη Εκκλησία. Η Εκκλησία είναι Μία και μοναδική, διότι Ένας και Μοναδικός είναι ο Κύριος, Ένα είναι το Σώμα Του, του οποίου Αυτός είναι η Κεφαλή. Μία και Μοναδική η αλήθεια, την οποίαν εκήρυξε. Δεν υπάρχουν πολλοί Κύριοι, πολλές πίστεις, πολλές αλήθειες, πολλά βαπτίσματα, σύμφωνα με τον λόγον του **Αποστόλου Παύλου** «εις Κύριος, μία πίστις, εν βάπτισμα»⁴⁴. Κατά τον **άγιο Ειρηναίο**, «ο Θεός έθετο εν αυτή (τη Εκκλησία) αποστόλους, προφήτας, διδασκάλους και την καθολικήν επενέργειαν του Πνεύματος. Δι' αυτό δε όπου Εκκλησία, εκεί και το Πνεύμα του Θεού. Και όπου το Πνεύμα του Θεού, εκεί η Εκκλησία και πάσα Χάρις»⁴⁵. Ο **άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης** ελέγχει όσους αναγνωρίζουν τις αιρέσεις ως Εκκλησίες. Ερμηνεύοντας το ψαλμικό χωρίο «ίνα τί υπολαμβάνετε όρη τετυρωμένα»⁴⁶; σημειώνει ότι ο θείος Δαυΐδ λέγει αυτόν τον λόγον προς τους εχθρούς της Εκκλησίας, ρωτώντας τους : Γιατί εσείς νομίζετε πως υπάρχουν άλλα όρη στερεά και άσειστα έξω από την Μία Εκκλησία των ευσεβών Ορθοδόξων Χριστιανών; Δηλαδή, γιατί νομίζετε πως οι άλλες συναγωγές και τα συστήματα των ασεβών και κακοδόξων είναι όρη στερεά και ακίνητα, ενώ δεν είναι; Παραθέτει επίσης και την μαρτυρία του **αγίου Κυρίλλου Αλεξανδρείας**, ο οποίος λέγει : «επιτιμά ουν τοις τας των αιρετικών Εκκλησίας υπολαμβάνουσιν είναι τετυρωμένας, ήγουν συνεστηκυίας και στερεάς. Ουδέν γαρ αυταίς το δυνάμενον τρέφειν εις έξιν πνευματικήν»⁴⁷.

Αφού, λοιπόν, το Πνεύμα το Άγιον υπάρχει και ενεργεί μόνο μέσα στην Εκκλησία, μόνον αυτή είναι δυνατόν να οδηγήσει τα πιστά μέλη της στην σωτηρία. Επομένως, μόνον όσοι ανήκουν στην Εκκλησία και μετέχουν της μυστηριακής ζωής αυτής ενεργώς και αξίως, δύνανται να μετέχουν της Χάριτος του Πνεύματος. «Κατά συνέπεια τούτων, πας αιρετικός, ως διασπαστής της εκκλησιαστικής ενότητος, απορρίπτεται εκ της Εκκλησίας καθ' όσον ως 'μη τηρών την εκκλησιαστικήν ενότητα, δεν τηρεί τον νόμον του θεού'. Και ως εκ τούτου δεν δύναται να αναμένη τις επενέργειαν της θείας Χάριτος εις τας αιρετικές ομάδας. Διά του τρόπου τούτου ο Κυπριανός περιορίζει τα χαρισματικά όρια της Εκκλησίας αποκλειστικώς εις τα κανονικά αυτής όρια»⁴⁸. «Πάντα ταύτα λοιπόν μαρτυρούν, ότι η αλήθεια και η σωτηρία ευρίσκονται μόνον εντός Εκκλησίας, ενώ πάσα αίρεσις και πλάνη ευρίσκεται εκτός αυτής. Επακόλουθον τούτου είναι η πεποί-θησις, ότι η Εκκλησία μόνη κατέχει την ορθήν πίστιν και την σώζουσαν πλήρη αλήθειαν και κατά συνέπειαν εκτός αυτής δεν υπάρχει σωτηρία»⁴⁹.

Εξ' άλλου, εάν οι αιρέσεις είχαν εκκλησιολογική υπόσταση και μπορούσαν να οδηγήσουν τον άνθρωπο στη σωτηρία, θα ήταν περιττοί και άσκοποι οι αγώνες των Αγίων Πατέρων για την καταπολέμησή τους, θα ήταν άσκοποι οι αναθεματισμοί και οι αφορισμοί των κατά των αιρετικών. Ενώ λοιπόν, η διδασκαλία των Αγίων Πατέρων είναι ξεκάθαρη και κρυστάλλινη πάνω στο θέμα αυτό και είναι αδιανόητη στην εκκλησιαστική μας Παράδοση η θεώρηση της αιρέσεως ως Εκκλησίας, αυτό το αδιανόητο, έγινε δυστυχώς

διανοητό και αποδεκτό μέσα στους κόλπους του Οικουμενισμού, της παναιρέσεως αυτής του 20^{ου} αιώνας, όπου κυριαρχεί το πνεύμα του θρησκευτικού συγκρητισμού και όπου πλέον γκρεμίζονται τα όρια και καταργούνται οι οριοθετικές γραμμές, που χωρίζουν την Εκκλησία από την αίρεση. Τώρα πλέον συγχέονται τα πάντα, ώστε να μην μπορούμε να διακρίνουμε, μέχρι πού φθάνει η Εκκλησία και από πού αρχίζει η αίρεση. Η φοβερή αυτή αίρεση κατόρθωσε μέσα σε μερικές δεκαετίες, με όργανά της το λεγόμενο «Παγκόσμιο Συμβούλιο των Εκκλησιών» (ΠΣΕ), που στην ουσία είναι Παγκόσμιο Συνονθύλευμα των Αιρέσεων και Παγκόσμιο Συμβούλιο του ΠΣΕυδους και τους πολυμερείς διαλόγους, να διαβρώσει σε τέτοιο βαθμό την εκκλησιολογική αυτοσυνειδησία των Ορθοδόξων, ώστε να μας ταυτίσει και να μας ισοπεδώσει με όλους τους παραπάνω αιρετικούς.

Ειδικότερα εις ό,τι αφορά τον Παπισμό, υπάρχει ένα πλήθος Ορθοδόξων Συνόδων, που τον έχουν καταδικάσει ως αίρεση. Αναφέρουμε ενδεικτικά ορισμένες : Την Σύνοδο του 879 στη Κωνσταντινούπολη επί Μεγάλου Φωτίου. Η Σύνοδος αυτή, που στην συνείδηση της Εκκλησίας θεωρείται ως η Η΄ Οικουμενική, επειδή σ' αυτήν συμμετείχαν εκπρόσωποι όλων των Πατριαρχείων και του Πάπα της Ρώμης και οι αποφάσεις της έγιναν ομόφωνα αποδεκτές, καταδίκασε ως αιρετική την διδασκαλία του Filioque. Η διδασκαλία αυτή επεκράτησε δυστυχώς ως επίσημη διδασκαλία του Παπισμού από τις αρχές του 11^{ου} αιώνας (1014) μέχρι σήμερα. Η καταδίκη αυτή ισχύει κατ' επέκτασιν και για τις αιρετικές ομολογίες των Προτεσταντών, επειδή και αυτές αποδέχονται την αιρετική αυτή διδασκαλία. Ο Παπισμός, αποδεχόμενος εκ των υστέρων, μετά από έναν αιώνα και πλέον, μια αιρετική διδασκαλία, που είχε ήδη καταδικάσει μαζί με τα άλλα Ορθόδοξα Πατριαρχεία, αυτοαναιρείται και αυτοκαταδικάζεται ως αίρεση. Πέραν τούτου όλες οι επόμενες Ορθόδοξοι Σύνοδοι, όπως οι εν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδοι του 1170, 1341, 1450, 1722, 1838, 1895, απερίφρα-στα καταδικάζουν τον Παπισμό ως αίρεση⁵⁰. Επίσης, εκτός από τον Μέγα Φώτιο, όλοι οι μετά το σχίσμα του 1054 άγιοι, όπως ο άγιος Γερμανός Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς, ο άγιος Μάρκος ο Ευγε-νικός, ο άγιος Συμεών Θεσσαλονίκης, ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης, ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, ο άγιος Νεκτάριος Πενταπόλεως, ο άγιος Ιουστίνος Πόποβιτς κ.ά.⁵¹, ομόφωνα καταδικάζουν τον Παπισμό ως αίρεση.

Επίσης, τά **μυστήρια των Παπικών** θεωρούνται ως άκυρα, διότι ως αιρετικοί στερούνται του Αγίου Πνεύματος, λόγω των αιρέσεων και της αποκοπής τους από την Ορθόδοξη Καθολική Εκκλησία. Κατά τον ΝΖ΄ Ιερό Κανόνα μάλιστα της εν Καρθαγένη Συνόδου τα μυστήρια των αιρετικών συντελούν στην καταδίκη τους : *«εν ή (τη μιά εκκλησία) πάντα τά αγιάσματα σωτηριωδώς αιώνια και ζωτικά περιλαμβάνονται άτινα τοις επιμένουσιν εν τη αιρέσει, μεγάλην της καταδίκης την τιμωρίαν πορίζουσιν, ίνα, όπερ ην αυτοίς εν τη αληθεία προς την αιώνιον ζωήν ακολουθητέον φωτεινότερον, τούτο γένηται αυτοίς εν τη πλάνη σκοτεινότερον και πλέον καταδεδικασμένον· όπερ τινές έφυγον και της εκκλησίας της καθολικής μητρός τα ευθύτατα επιγνόντες, πάντα εκείνα τα άγια μυστήρια φίλτρο της αληθείας έπίστευσαν και υπεδέξαντο»*.

Σύμφωνα με τον Κανόνα, τον οποίον συνέταξε η τοπική Σύνοδος της Καρχηδόνος, δεν υπάρχει αληθές **βάπτισμα και χρίσμα** έξω από την Καθολική Εκκλησία, δηλαδή στους αιρετικούς, επομένως και στους Παπικούς : *«Ασφαλώς κρατούμεν, μηδένα βαπτίζεσθαι δύνασθαι έξω της καθολικής εκκλησίας· ενός όντος βαπτίσματος και εν μόνη τη καθολική εκκλησία υπάρχοντος· ... όθεν ου δύναται χρίσμα το παράπαν παρά τοις αιρετικοίς είναι»*. Ο λόγος είναι προφανής : *«παρά δε τοις αιρετικοίς, όπου εκκλησία ουκ έστιν, αδύνατον αμαρτημάτων άφεςιν λαβείν»* και *«ου γάρ δύναται εν μέρει υπερισχύειν· ει ηδυνήθη βαπτίσει, ίσχυσε και Άγιον Πνεύμα δούναι· ει ουκ ηδυνήθη, ότι έξω ων, Πνεύμα Άγιον ουκ έχει, ου δύναται τον ερχόμενον βαπτίσει, ενός όντος του Βαπτίσματος και ενός όντος του Αγίου Πνεύματος και μιάς εκκλησίας υπό Χριστού του Κυρίου ημών, επάνω Πέτρου του Αποστόλου αρχήθεν λέγοντος της ενότητος τεθεμελιωμένης· και διά τούτο τα υπ' αυτών γινόμενα ψευδή και κενά υπάρχοντα, πάντα εστιν αδόκιμα»⁵²*. Ο Κανόνας αυτός δεν αποτελεί κάτι το καινοφανές στην Εκκλησία. Είναι απήχηση της εκκλησιολογίας του Αποστόλου Παύλου : *«εν σώμα και εν Πνεύμα, καθώς και εκλήθητε εν μιά ελπίδι της κλήσεως υμών· εις Κύριος, μία πίστις, εν βάπτισμα»⁵³*. Κάθε

άλλη θεώρηση θά ανέτρεπε αυτή την εκκλησιολογική βάση⁵⁴. Γιατί από τη μιά, αν μία είναι η Καθολική, Ορθόδοξη Εκκλησία και ένα είναι το αληθές Βάπτισμα, πώς μπορεί να είναι αληθές το Βάπτισμα των αιρετικών, αφού αυτοί δεν είναι μέσα στην Καθολική Ορθόδοξη Εκκλησία, αλλά απεκόπηκαν από αυτή διά της αιρέσεως; Από την άλλη, αν είναι αληθές τό Βάπτισμα των αιρετικών, είναι αληθές και τό Βάπτισμα της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας, τότε, λοιπόν, δεν είναι ένα βάπτισμα, καθώς ο Απόστολος Παύλος λέγει, αλλά δύο, το οποίο είναι αποπώτατο.

Σχετικά με την **χειροτονία και την ιερωσύνη** των Παπικών χαρακτηριστική είναι η φράση του ΞΗ΄ Κανόνος των Αγίων Αποστόλων : «...τους γαρ παρά των τοιούτων (των αιρετικών) βαπτισθέντας ή χειροτονηθέντας, ούτε πιστούς, ούτε κληρικούς είναι δυνατόν». Ερμηνεύοντας ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης τον εν λόγω Κανόνα, λέγει ότι αυτοί, που βαπτίσθηκαν ή χειροτονήθηκαν από αιρετικούς, δεν μπορούν καθόλου να είναι Χριστιανοί με το αιρετικό αυτό βάπτισμα ή καλύτερα μόλυσμα, ούτε ιερείς και κληρικοί με την αιρετική αυτή χειροτονία. Γι' αυτό αυτοί ακινδύνως και βαπτίζονται από τους Ορθοδόξους ιερείς και χειροτονούνται από τους Ορθοδόξους Επισκόπους. Γι' αυτό και ο Μ. Βασίλειος, γράφοντας προς τους Νικοπολίτες, λέγει, ότι δεν θα συναριθμήσει ποτέ μαζί με τους αληθείς ιερείς του Χριστού, εκείνον που χειροτονήθηκε και έλαβε προστασία λαού από τα βέβηλα χέρια των αιρετικών προς ανατροπή της Ορθοδόξου πίστεως. Προσθέτει ο Άγιος Νικόδημος και την μαρτυρία του σχολιαστού Βαλσαμώνος, ο οποίος λέγει ότι, αν αιρετικός ιερέυς ή διάκονος βαπτισθεί (ή μυρωθεί), η προτέρα του ιερωσύνη, επειδή είναι μιαιροσύνη, λογίζεται ως ανύπαρκτη. Αν, όμως, μετά από αυτά βρεθεί άξιος, γίνεται και ιερέυς και αρχιερέυς. Επειδή, λοιπόν, σύμφωνα μέ τόν παρόντα Αποστολικό Κανόνα, οι αιρετικοί δέν έχουν ιερωσύνη, άρα και τά ιεουργούμενα από αυτούς είναι κοινά και άμοιρα Χάριτος και αγιασμού⁵⁵. Όπως αναφέρει και ο Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ. κ. **Δημήτριος Τσελεγγίδης** : «*Η Ιερωσύνη στό πλαίσιο της Εκκλησίας είναι η ιερωσύνη του ιδίου του Χριστού, αφού ο ίδιος ο Χριστός τελεί τά μυστήρια της Εκκλησίας Του διά των επισκόπων και ιερέων Του. Η ιερωσύνη, όπως άλλωστε και όλα τά μυστήρια, αποτελεί λειτουργική φανέρωση της Εκκλησίας (Η Εκκλησία “σημαίνεται εν τοίς μυστηρίοις”, κατά τον Άγιο Νικόλαο Καβάσιλα). Τούτο σημαίνει ότι, για να υπάρχουν μυστήρια, πρέπει προηγουμένως να υπάρχει η Εκκλησία. Τά μυστήρια είναι σαν τά κλαδιά ενός δένδρου. Ζωντανά κλαδιά, πού ανθούν και καρποφορούν, μπορούν να υπάρχουν μόνον, όταν αυτά είναι οργανική προέκταση τού δένδρου, όταν δηλαδή είναι οντολογικά συνδεδεμένα με τόν κορμό του δένδρου*»⁵⁶.

Μαρτυρίες εκκοσμικεύσεως και εκφυλισμού της αιρετικής παπικής παρασυναγωγής

Πέρα, όμως, από τις παραπάνω αδιάσειστες μαρτυρίες, που αποδεικνύουν τετραγωνικά ότι ο Παπισμός ως αίρεση, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως Εκκλησία, θα θέλαμε στην παρούσα συνάφεια να προσθέσουμε μερικές ακόμη σύγχρονες μαρτυρίες, που μαρτυρούν την πλήρη εκκοσμίκευση και τον εκφυλισμό της θρησκευτικής αυτής παρασυναγωγής, μαρτυρίες κραυγαλέες, που προκαλούν φρίκη και αποτροπιασμό και μόνο στα άκουσμά τους, και οι οποίες, βέβαια, μάς απομακρύνουν ακόμη περισσότερο από την θεώρησή της ως Εκκλησίας. Δημιουργούν δε εύλογα την απορία, πώς οι σημερινοί Οικουμενιστές, Πατριάρχες και Αρχιεπίσκοποι, εθελουφλούν, τις προσπερνούν αδιάφοροι, συνεχίζουν πεισματικά να ονομάζουν τον Παπισμό Εκκλησία και να διαλέγονται μαζί του. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις αυτής της εκκοσμικεύσεως και του εκφυλισμού, μεταξύ πολλών άλλων είναι και οι εξής :

α) Το παγκοσμίων διαστάσεων σκάνδαλο της παιδεραστίας από Καρδινάλιους και άλλους κληρικούς, που ξέσπασε τα τελευταία χρόνια μέσα στους κόλπους του Παπισμού και το οποίο έγινε αιτία εκατοντάδες χιλιάδες πιστοί να εγκαταλείψουν τον Παπισμό και να προσχωρήσουν σε άλλα δόγματα και ομολογίες. Το Ιρλανδικό και Ολανδικό Κοινοβούλιο με ψηφίσματά τους ομόφωνα καταδίκασαν τής κακουργηματικές και αίσχιστες αυτές πράξεις των Ρωμαιοκαθολικών θρησκευτικών λειτουργών, πού μεθοδικά συνεκάλυψε ο πρόσφατα «μακαριοποιηθείς» Πάπας Ιωάννης-Παύλος Β΄. Θά λησμόνησε φαίνεται ο κ. Γ. Λ. τής συνεχείς απολογίες στό διαδίκτυο των «Καρδινάλιων και Αρχιεπισκόπων» στίς Η.Π.Α. καί τά εκατομμύρια δολλάρια των αποζημιώσεων στά θύματα της φρικώδους παιδεραστίας του Ρωμαιοκαθολικού «χριστιανικού ήθους».

β) Στις 29.4.2012 στην Αυστρία στην πόλη Hartberg έγινε παπική πασχαλινή παιδική «Λειτουργία» με κούνελο⁵⁷.

γ) Παπικός 'ιερέας' ντυμένος κλόουν. «Σε φωτογραφία ντυμένος κλόουν ο Ρωμαιοκαθολικός 'ιερέας' Grze-gorz Wita και Καθηγητής του τμήματος Οικουμενικής Θεολογίας του Πανεπιστημίου της Σιλεσίας στο Κατοβίτσε (Katowicach) Πολωνίας. Η φωτογραφία είναι από συνέδριο για την ιεραποστολή στους νέους. Μάλιστα στις 19.12.2010 είχε πραγματοποιηθεί και παπική λειτουργία, κατα την οποία οι συμμετέχοντες, από τον 'ιερέα' μέχρι και τον τελευταίο πιστό, ήταν ντυμένοι σαν κλόουν, διακοσμώντας ακόμη και τον ίδιο τον ναό με μπαλόνια και άλλα σύνεργα, τα οποία χρησιμοποιούν οι κλόουν, για να διασκεδάζουν τα μικρά παιδιά»⁵⁸.

δ) Μήπως μπορεί να μάς πληροφορήσει ο κ. Γ. Λ. γιατί τήν στιγμή πού η Κεντρική Τράπεζα της Ιταλίας Bank Italia συμπεριέλαβε τό ΙOR (ιδιοκτησίας του Βατικανού) στους εξωκοινοτικούς χρηματοοικονομικούς ομίλους, πού θά πρέπει να ελέγχονται μέ βάση τήν Νομοθεσία για τήν καταπολέμηση της ανακύκλωσης βρώμικου χρήματος, τό Βατικανό απέσυρε τά κεφάλαιά του από εννέα ιταλικές τράπεζες, για νά τά μεταφέρει στήν Γερμανία (πατρίδα του νυν Πάπα); Η ιταλική δικαιοσύνη είχε δεσμεύσει τά εκατομμύρια Ευρώ του ΙOR, πού ταξίδευαν χωρίς τής νόμιμες διαδικασίες από τό θησαυροφυλάκιο του Βατικανού στήν JP Morgan Frankfurt καί τήν Banca Fuccino, ενώ η Τράπεζα Banco Artigiano είχε ειδοποιήσει τής εισαγγελικές αρχές ότι τό ΙOR είχε ζητήσει τήν πραγματοποίηση δύο τραπεζικών συναλλαγών, αποφεύγοντας τής νόμιμες διαδικασίες.

ε) Μήπως μπορεί να μάς πληροφορήσει ο κ. Γ. Λ. γιατί το Αμερικανικό Υπουργείο Οικονομικών προειδοποίησε ότι τό Βατικανό είναι «ευάλωτο» στό ξέπλυμα βρώμικου χρήματος καί τό κατέταξε μαζί μέ την Υεμένη, τήν Ρουμανία καί τό Βιετνάμ;

στ) Γνωρίζει ο κ. Γ. Λ. ότι, σύμφωνα μέ την Απόφαση του Δικαστηρίου της Ρώμης τό 2010, η Cosa Nostra (ιταλική μαφία) είχε μεγάλες καταθέσεις στό ΙOR καί στήν Banco Ambrosiano του Βατικανού;

ζ) Γνωρίζει ότι τό IOR φυλάσσει τά οικονομικά μυστικά του Βατικανού στόν φορολογικό παράδεισο των νήσων Kaiman της Καραϊβικής και ότι η Κεντρική Τράπεζα του Βατικανού APSA έχει πάρει τό πράσινο φως για την έκδοση κερμάτων σέ Ευρώ, παρά το ότι δέν παρέχει κανένα εχέγγυο διαφάνειας; Αυτά, όμως, είναι τά απότοκα καί τά οψώνια της σχάσεως από τό σώμα της Εκκλησίας⁵⁹.

Έχουν, λοιπόν, «ερωσύνη» αυτοί, που ντύνονται σαν καρνάβαλοι; Έχουν ισχύ τα «μυστήριά» τους, όπως θέλουν να μας πείσουν ο κ. Γ. Λ. και οι οικουμενιστικοί κύκλοι στην Ορθόδοξη Εκκλησία; Μπορούμε να ταυτιστούμε με αιρετικούς, οι οποίοι μετατρέπουν τους ναούς τους σε θέατρα με χορωδίες, τραγουδιστές, σκύλους και τώρα και κλόουν; Πώς να ερμηνεύσουμε μετά από όσα αναφέραμε, την προκλητικότερη και προδοτική για την Ορθοδοξία ενέργεια του Σεβ. Μητροπολίτου Γερμανίας κ. Αυγουστίνου να δεχθεί χρίσμα από παπικό «Αρχιεπισκόπο» και από αγγλικανή ιέρεια⁶⁰; Αυτή είναι η μαρτυρία της Ορθόδοξου πίστεως, την οποία δήθεν καυχάται ότι δίδει το Οικουμενικό Πατριαρχείο και για την οποία πληθωρικά ομιλεί, όταν έρχεται στην Ελλάδα και στο Άγιον Όρος, ο νύν Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος;

Ο όρος «Καθολική Εκκλησία»

Χρησιμοποιεί ο κ. Γ. Α. στο άρθρο του τον όρο «Καθολική Εκκλησία», για να χαρακτηρίσει τον Παπισμό : «Προτείνει επίσης ο Πάπας να αρχίσει η μελέτη για τον τρόπο αποκατάστασης της 'τελείας κοινωνίας' μεταξύ της Ορθοδόξου και της Καθολικής Εκκλησίας...» (σελ.1). Και πιο κάτω : «διαπιστώνουμε λοιπόν, ότι ο Πάπας δεν ομιλεί πλέον περί 'επιστροφής' των Ορθοδόξων στην Καθολική Εκκλησία...» (σελ.1). Ωστόσο, ο όρος αυτός ανήκει στην Ορθόδοξη Εκκλησία, όπως άλλωστε τούτο ομολογούμε στο **Σύμβολο της Πίστεως** : «*Εις Μίαν, Αγίαν, **Καθολικήν** και Αποστολικήν Εκκλησίαν*». Κατά τον **άγιο Μάξιμο τον Ομολογητή** η Καθολική Εκκλησία ταυτίζεται προς την ορθή ομολογία της πίστεως : «*Καθολικήν Εκκλησίαν την ορθήν και σωτήριον της πίστεως ομολογίαν, ο Κύριος είναι ειπών*»⁶¹. Η Καθολική Εκκλησία βρίσκει την καθολική της έκφραση μόνον εντός της Ορθοδόξου Εκκλησίας, διότι μόνον εντός αυτής διασώζεται αλώβητος και απαραχάρακτος ολόκληρος ο θησαυρός της θείας αποκαλύψεως. Κατά συνέπειαν, διά της Καθολικότητας αυτής η Ορθόδοξη Εκκλησία αντιδιαστέλλει και διαχωρίζει εαυτήν από κάθε άλλη χριστιανική ομολογία ή ψευδή εκκλησιαστική κοινότητα, η οποία δεν διαφυλάττει ακεραία και ανόθευτο την Ορθόδοξη πίστη και την αποστολική παράδοση.

Η έννοια του όρου «Καθολική Εκκλησία» αποσαφηνίζεται από τον **άγιο Κύριλλο Ιεροσολύμων**, ο οποίος παρατηρεί ότι «*Καθολική μὲν οὖν καλεῖται (ἡ Εκκλησία) διὰ τὸ κατὰ πάσης εἶναι τῆς οἰκουμένης, ἀπὸ περάτων γῆς ἕως περάτων· καὶ διὰ τὸ διδάσκειν καθολικῶς καὶ ἀνελλιπῶς ἅπαντα τὰ εἰς γνῶσιν ἀνθρώπων ελθεῖν οφείλοντα δόγματα, περὶ τε ορατῶν καὶ ἀορατῶν πραγμάτων, ἐπουρανίων τε καὶ ἐπιγείων· καὶ διὰ τὸ παν γένος ἀνθρώπων εἰς εὐσέβειαν ὑποτάσσειν, ἀρχόντων τε καὶ ἀρχομένων, λογίων τε καὶ ἰδιωτῶν· καὶ διὰ τὸ καθολικῶς ἰατρεύειν μὲν καὶ θεραπεύειν ἅπαν τὸ των ἀμαρτιῶν εἶδος, των διὰ ψυχῆς καὶ σώματος ἐπιτελουμένων· κεκτήσθαι δέ ἐν αὐτῇ πᾶσαν ἰδέαν ονομασμένης ἀρετῆς, ἐν ἔργοις τε καὶ λόγοις καὶ πνευματικοῖς παντοίοις χαρίσμασιν*»⁶². Η καθολικότης της Εκκλησίας προαναγγέλεται υπ' αυτού τούτου του **Κυρίου**, ο οποίος, μετά την Ανάστασιν, δίδει την εντολή στους μαθητάς Του, ἵνα «*πορευθέντες μαθητεύσωσι πάντα τα ἔθνη*»⁶³. Από τους Αγίους Πατέρες της Εκκλησίας πρώτος ο **άγιος Ιγνάτιος Αντιοχείας** χρησιμοποιεί τον όρο αυτόν στην προς Σμυρναίους επιστολή του : «*ὅπου ἂν ἢ ὁ Χριστὸς ἐκεῖ ἡ Καθολικὴ Εκκλησία*»⁶⁴. Στη συνέχεια, ο όρος αυτός καθιερώνεται από όλους σχεδόν τους Αγίους Πατέρες και εκκλησιαστικούς συγγραφείς (σχ. βλ. Ευσέβιον Καισαρείας⁶⁵, Κύριλλον Ιεροσολύμων⁶⁶, Προκόπιον Γαζαίων⁶⁷, Ιωάννην τον Δαμασκηνόν⁶⁸, Πολύκαρπον Σμύρνης, εἰς τὸ *Μαρτύριον*, του οποίου ονομάζεται «*ποιμὴν τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην καθολικῆς Εκκλησίας*»⁶⁹, Γρηγόριον Νυσσης⁷⁰, Τερτυλλιανόν⁷¹ κ.ά.). Κατόπιν, ο όρος αυτός «*εἰσαχθεὶς εἰς πάντα τα παλαιότερα σύμβολα, ἤτοι τὸσον εἰς τὸ λεγόμενον Αποστολικόν, ὅσον καὶ εἰς τὸ ἐν ταῖς Κατηχήσεσι τοῦ Κυρίλλου, καθὼς καὶ εἰς τὸ παρ' Ἐπιφανίῳ σύμβολον, ἕως οὗ καθιερώθη ἐπισημῶς ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει δευτέρας Οἰκουμενικῆς καὶ ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς Νικαίας*»⁷².

Ὅπως ορθά παρατηρήθη «*ἡ καθολικότης τῆς Εκκλησίας δὲν προσδιορίζεται μόνον ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ἔκτασιν, δὲν εἶναι δηλαδὴ καθολικὴ μόνον διότι εἶναι μία οντότης, ἡ ὁποία περιβάλλει τοὺς πάντας, ἀλλὰ διότι ἐνώνει πάντα τα μέλη αὐτῆς καὶ πάσας τὰς τοπικὰς ἐκκλησίας, καὶ ἀκόμη διότι εἶναι καθολικὴ μέχρι τοῦ μικροτέρου μέρους αὐτῆς εἰς πᾶσαν πράξιν ἢ γεγονὸς τῆς ζωῆς τῆς. Ἡ Εκκῆσία εἶναι καθολικὴ, διότι ὡς Σῶμα Χριστοῦ εἶναι ἐνότης ἀποτελοῦσα τὴν ὑψίστην ολότητα ἅμα καὶ πληρότητα. Ἐπομένως, ἡ καθολικότης συνάπτεται ἀμεσῶτα πρὸς τὴν ἐνότητα τῆς Εκκλησίας καὶ κατὰ συνέπειαν εἴτε μίαν Εκκλησίαν λέγομεν εἴτε Καθολικὴν, οὐσιαστικῶς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα λέγομεν. Διότι, ἡ μία τοῦ Χριστοῦ Εκκλησία ἐκφράζει τὴν ἐνότητα αὐτῆς ὡς καθολικότητα, ἤτοι ἐνότητα πίστεως, λατρείας, διοικήσεως, ἡ ὁποία συνάπτει εἰς ἓν τὰς κατὰ τόπους Ορθοδόξους Εκκλησίας... Οὕτως ἡ Εκκλησία δὲν ἐπιδιώκει νὰ καταστῆ καθολικὴ διὰ τῆς ἱεραποστολικῆς δραστηριότητος αὐτῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ τυγχάνει ἐκ φύσεως καθολικὴ καὶ παγκόσμιος ἀναπτύσσει ἱεραποστολικὴ δραστηριότητα*»⁷³. Κατά τον **π. Γεώργιο Φλωρόφσκυ** «*ἡ ἀληθὴς καθολικότης εἶναι ἡ ἔσω καθολικότης, ἐσωτερικὴ ιδιότης τῆς Εκκλησίας, τῆς ὁποίας ἡ ἔξω καθολικότης οὐδὼς εἶναι ἀντίληψις χώρου ἢ ἐκτάσεως*»⁷⁴. Οἱ κατὰ τόπους ὑπάρχουσες σε διάφορες πόλεις ἢ περιοχὲς Εκκλησίες τοῦ Χριστοῦ ἀποτελοῦν

έκφραση και φανέρωση σε συγκεκριμένο γεωγραφικό τόπο της όλης Καθολικής Εκκλησίας ως σώματος Χριστού. Επομένως, ο πληθυντικός «Εκκλησίαι», ο οποίος χρησιμοποιείται στις παύλεις και άλλες επιστολές της Κ.Δ. δεν σημαίνει τίποτε άλλο, παρά την διασπορά της μίας Εκκλησίας σε διάφορους γεωγραφικούς τόπους.

Κατόπιν όλων των παραπάνω εκτεθέντων γίνεται πλέον σαφές, πόσο εσφαλμένα αποδίδεται ο όρος αυτός από τους Οικουμενιστές και τον κ. Γ. Λ. για να προσδιορίσουν την αιρετική παπική παρασυναγωγή. Η αληθής Καθολική Εκκλησία είναι μόνον η Ορθόδοξος, οι δε Παπικοί ούτε «Καθολική» ούτε «Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία» είναι, καθ' όσον εξέπεσαν πλέον μετά το οριστικό σχίσμα του 1054 στην κατάσταση της αιρέσεως.

Οι συμπροσευχές

Όπως αναφέρει στο άρθρο του ο κ. Γ. Λ., κατά την υποδοχή του Πάπα Παύλου του ΣΤ΄ στο Φανάρι στις 25.7.1967, έγινε δοξολογία στον Ιερό Ναό του Αγίου Γεωργίου, εξεφωνήθησαν προσφωνήσεις, υπήρξε κοινή ευλογία, ανταλλαγή δώρων με συμβολισμό την κοινή ιερωσύνη και τον λειτουργικό πόθο, δηλαδή είχαμε συμπροσευχές. Πέραν τούτου έχει εκδόσει βιβλίο με άλλους ομόφρονές του⁷⁵, στο οποίο διατυπώνει μεταξύ άλλων την αντίληψη ότι επιτρέπεται η συμπροσευχή μεταξύ Ορθοδόξων και αιρετικών ή αλλοθρήσκων και ότι απαγορεύεται μόνο η συλλειτουργία μεταξύ τους. Το γεγονός αυτό μας δίνει την αφορμή να αναφερθούμε και πάλι στο θέμα αυτό, μεταφέροντας εδώ βασικές θέσεις από άλλη σχετική αρθρογραφία μας. Οι συμπροσευχές έχουν καθιερωθεί πλέον και αποτελούν σύννητες φαινόμενο, παρά την ρητή απαγόρευσή των από πλήθος Ιερών Κανόνων. Αναφέρουμε ενδεικτικά μερικούς: Των Αγίων Αποστόλων Ι΄, ΙΑ΄, ΜΕ΄, ΞΕ΄, ΟΑ΄. Α΄ της Δ΄ Οικουμενικής. Β΄ της ΣΤ΄ Οικουμενικής. Α΄ της Ζ΄ Οικουμενικής. Της εν Λαοδικεία τοπικής Συνόδου ΣΤ΄, Θ΄, ΛΒ΄, ΛΓ΄, ΛΔ΄, ΛΖ΄ κ.ά. Η τήρηση των παραπάνω Κανόνων είναι υποχρεωτική, διότι, όπως σημειώνει ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης στα προλεγόμενα του Πηδαλίου (σελ. λθ΄), «*παρά πάντων πρέπει να φυλάττονται οι θείοι Κανόνες απαρασάλευτα. Οι γαρ μη φυλάττοντες, εις φρικτά επιτίμια υποβάλλονται*». «*Ταύτα περί κανόνων διατετάχθω υμίν παρ' ημών, ω επίσκοποι. Υμείς δε εμμένοντες αυτοίς σωθήσεσθε και ειρήνην έξετε, απειθούντες δε κολασθήσεσθε και πόλεμον μετ' αλλήλων αϊδιον έξετε δίκην της ανηκοΐας την προσήκουσαν τινύντες*» (Οι απόστολοι εν τω επιλόγω των Κανόνων). «*Ει τις αλώ Κανόνα τινά των ειρημένων καινοτομών, ή ανατρέπειν επιχειρών, υπεύθυνος έσται κατά τον τοιούτον κανόνα, ως αυτός διαγορεύει την επιτιμίαν δεχόμενος και δι' αυτού, εν ώπερ πταίει θεραπευόμενος*» (Β΄ της ΣΤ΄ Οικουμενικής).

Από τις παραπάνω παραθέσεις γίνεται κατανοητό ότι οι Ιεροί Κανόνες των Οικουμενικών Συνόδων και όσοι εκ των Τοπικών Συνόδων και των Αγίων Πατέρων έχουν επικυρωθεί από τις Οικουμενικές, δεν είναι απλές απόψεις κάποιων εκκλησιαστικών συγγραφέων ή και μεμονομένων αγίων, που επιδέχονται αναθεώρηση και τροποποίηση, αλλά κείμενα θεόπνευστα με καθολικό και διαχρονικό κύρος. Οι Ιεροί Κανόνες είναι αχώριστα συνδεδεμένοι με τα δόγματα της πίστεως, διότι αποτελούν έκφραση αυτών σ' όλους τους τομείς της ζωής των πιστών. Πολύ εύστοχα παρατηρεί επί του θέματος αυτού ο μεγάλος Ρώσος θεολόγος **V. Lossky** : «*Οι Κανόνες, οι οποίοι ρυθμίζουν την ζωή της Εκκλησίας 'εν τη γηϊνή αυτής όψει', είναι αχώριστοι των χριστιανικών δογμάτων. Δεν είναι νομικοί κανονισμοί, κυρίως επειν, αλλά εφαρμογί των δογμάτων της Εκκλησίας, της αποκαλυφθείσης παραδόσεως εις όλους τους τομείς της πρακτικής ζωής της χριστιανικής κοινωνίας*»⁷⁶. Η προσπάθεια συγχρόνων θεολόγων να επανερμηνεύσουν τους παραπάνω Ιερούς Κανόνες με βάση τα δεδομένα της σύγχρονης εκκλησιαστικής ζωής και πραγματικότητας, αποδεικνύεται, όπως θα φανεί στη συνέχεια, εσφαλμένη και μετέωρη θεολογικά, μη δυναμένη να θεμελιωθεί στην Κανονική και Πατερική Παράδοση της Εκκλησίας. Μέσα στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας εντάσσεται και το θεολογικό επιχείρημα, που προβάλλει ο καθηγητής **κ. Βλάσιος Φειδάς**, ότι δηλαδή «*δεν μπορούμε και δεν είναι ορθόν να αναφερόμαστε σε ιερούς Κανόνες της εποχής των δογματικών αιρέσεων του του 3^{ου}, 4^{ου} και 5^{ου} αιώνα και να τους χρησιμοποιούμε για να δώσουμε απαντήσεις σε θέματα και προβλήματα του 21^{ου} αιώνα. Το πνεύμα των ιερών Κανόνων είναι αυτό που προέχει και όχι το γράμμα*»⁷⁷. Ουσιαστικά ο κ. Καθηγητής με το παραπάνω επιχείρημα προτείνει την κατάργηση των εν λόγω Ιερών Κανόνων ως δήθεν ξεπερασμένων και ανεφάρμοστων σήμερα. Ερωτώμεν : Η σύγχρονη παναίρεση του Οικουμενισμού και οι άλλες πάμπολλες αιρέσεις, που «αλωνίζουν» κυριολεκτικά το εκκλησιαστικό πλήρωμα, δεν αποτελούν σήμερα ένα εξ ίσου μεγάλο, αν όχι και μεγαλύτερο, κίνδυνο για την σωτηρία των πιστών σε σχέση με τις αιρέσεις του 3^{ου}, 4^{ου} και 5^{ου} αιώνα; Αν, λοιπόν, τότε ήταν ανάγκη να εφαρμοστούν οι ιεροί Κανόνες, που ανάγκασαν τους Πατέρες να τους θεσπίσουν, για να προφυλάξουν τους πιστούς από τον κίνδυνο της αιρέσεως, πόσο μάλλον είναι αναγκαίο να εφαρμόζονται σήμερα; Το επιχείρημα, επίσης, ότι δήθεν οι Ιεροί Κανόνες έχουν «πνεύμα» και «γράμμα» και ότι το μεν «γράμμα» πρέπει να παραμεριστεί, ενώ το «πνεύμα» να εφαρμοστεί, δεν έχει κανένα θεολογικό έρεισμα. Ποτέ κανέναν Πατέρα ή Άγιο της Εκκλησίας από τον 5^ο αιώνα και εντεύθεν μέχρι

σήμερα δεν κάνει αυτή την διάκριση «γράμματος» και «πνεύματος» στους Ιερούς Κανόνες. Ο **άγιος Ιουστίνος ο Πόποβιτς**, για παράδειγμα, που έζησε κάτω από τις συνθήκες της σύγχρονης εκκλησιαστικής ζωής, υπήρξε αυστηρός υπέρμαχος της ακριβούς τηρήσεως των Ιερών Κανόνων. Αυτή η επιπόνηση «γράμματος» και «πνεύματος» απηχεί στην ουσία μια πονηρή προσπάθεια των Οικουμενιστών θεολόγων, να υπερβούν τους Πατέρες και να τους υποκαταστήσουν, ως γνήσιοι οπαδοί της αιρετικής **μεταπατερικής «θεολογίας»**, για να παύσουν να γίνονται φραγμός στο οικουμενιστικό τους κατακύλισμα. Τέτοιες προσπάθειες παραμερισμού των Ιερών Κανόνων δυστυχώς είχαν αρχίσει ήδη να παρατηρούνται από την εποχή του Μεγάλου Βασιλείου, ο οποίος επισημαίνει : *«Πάνυ με λυπεί ότι επιλελοίπασι, λοιπόν, οι των Πατέρων Κανόνες και πάσα ακρίβεια των Εκκλησιών απελήλαται και φοβούμαι μη κατά μικρόν, της αδιαφορίας ταύτης, οδώ προϊούσης, εις παντελή σύγχυσιν έλθη τα της Εκκλησίας πράγματα»*⁷⁸.

Το Πρωτείο εξουσίας του Πάπα Ρώμης

Κυρίαρχη θέση στο άρθρο του κ. Γ. Λ. κατέχει το θέμα του Πρωτείου του Πάπα Ρώμης, όπως άλλωστε τούτο φαίνεται και από τον τίτλο του άρθρου: «...έλεγε με θάρρος (ο κυρός Αθηναγόρας) και τόλμη την γνώμη της Ορθοδόξου Εκκλησίας για το Πρωτείο του επισκόπου Ρώμης και μπροστά στους Πάπες» (σελ.1), «...ο Πάπας δεν ομιλεί πλέον περι επιστροφής των Ορθοδόξων στην Καθολική Εκκλησία, ούτε περί της δημιουργίας μιάς ποιμνής υπό τον ένα ποιμένα, υπό την ηγεσίαν του» (σελ.1). Σχολιάζει, επίσης, την ομιλία του Πάπα Παύλου του ΣΤ΄ κατά την επίσκεψή του στο Φανάρι (25.7.1967) και επισημαίνει ότι στην ομιλία αυτή ο Πάπας δεν έκαμε «καμμία αναφορά σε κάποιο αποκλειστικό Πρωτείο εξουσίας για ολόκληρη την Εκκλησία του Χριστού και καμμία απαίτηση για υποταγή και υπακοή ως όρων για την πραγματοποίηση της πλήρους κοινωνίας: 'Οι Αρχηγοί και οι Ιεράρχες των δύο Εκκλησιών, (λέγει ο Πάπας), οφείλουν να αναγνωρίζουν και να σέβονται αλλήλους εντός των πλαισίων και των ορίων της δικαιοδοσίας εκάστου, ως ποιμένας της εμπειστευμένης εις αυτούς μερίδος του ποιμνίου του Χριστού» (σελ. 2). Σχολιάζει ακόμη την αντιφώνηση του Πατριάρχου κυρού Αθηναγόρα κατά την επίσκεψη αυτή και επισημαίνει ότι ο κυρός Αθηναγόρας δεν αναγνώρισε κανένα Πρωτείο εξουσίας στον Πάπα : «Και ιδού (λέγει ο Πατριάρχης) έχομεν, παρά πάσαν κατ' άνθρωπον προσδοκίαν, εν τω μέσω ημών τον της Ρώμης επίσκοπον, τον και πρώτον τη τιμή εν ημίν, τον της αγάπης προκαθήμενον» (σελ. 3). Τέλος, σχολιάζει την ομιλία του τότε καθηγητού Joseph Ratzinger και νυν Παπα Ρώμης Βενεδίκτου ΣΤ΄ στο Graz της Αυστρίας (Απρίλιος 1974) περί του Πρωτείου, στην οποία ο τότε καθηγητής είπε : «Η Ρώμη δεν πρέπει να ζητήσει από την Ανατολή τίποτα περισσότερο για τη διδασκαλία περί Πρωτείου από εκείνο, το οποίο εδιδάσκετο και εβιούτο την πρώτη χιλιετία» (σελ. 4). Κατά τον κ. Γ. Λ. «εάν εφαρμόσει και τώρα ο Πάπας Βενέδικτος ο ΣΤ΄ εκείνα, τα οποία ανέφερε στο Graz ως καθηγητής Ratzinger, θα είχε λύσει το πιό ακανθώδες πρόβλημα του Οικουμενισμού...» (σελ. 4). Προκαταβολικά πρέπει να πούμε και να υπογραμμίσουμε ότι όλα όσα περί Πρωτείου ελέχθησαν από τους προαναφερθέντας δεν ισχύουν, εφ' όσον ο Πάπας εξακολουθεί να ευρίσκεται εν αιρέσει και άρα εκτός Εκκλησίας. Είναι λογικώς ανακόλουθο και θεολογικώς απαράδεκτο να αναγνωρίζεται στον Πάπα η θέση του πρώτου έστω «τη τιμή» (και όχι «τη εξουσία» εφ' όλης της Εκκλησίας), καθ' όν χρόνον επιμένει αμετανόητος στις πάμπολλες δογματικές κακοδοξίες του Παπισμού, ώσαν δηλαδή να ήτο Ορθόδοξος Πατριάρχης. Μιά τέτοια νοοτροπία απηχεί τον Οικουμενιστικό τρόπο σκέψεως τόσο του μακαριστού Πατριάρχου, όσο και του κ. Γ. Λ. και όλων γενικά των Οικουμενιστών, οι οποίοι δεν βλέπουν δογματικές πλάνες στον Παπισμό, αλλά ταυτότητα πίστεως με την Ορθοδοξία, ακυρώνοντας έτσι στην πράξη όλη την Πατερική και Κανονική Παράδοση της Εκκλησίας μας. Μια τέτοια ανακολουθία δυστυχώς υιοθετήθηκε στην πορεία του θεολογικού Διαλόγου μεταξύ Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών, στην οποία αφού παρεκάμφθη με δόλιο και πονηρό τρόπο η συζήτησις επί των δογματικών διαφορών με τον Παπισμό και αφού ανεγνωρίσθη εκατέρωθεν πλήρης εκκλησιαστική υπόστασις των δύο Εκκλησιών με έγκυρα μυστήρια κ.λπ., προχώρησε ο διάλογος στη συζήτηση περί του Πρωτείου. Αυτή την ανακολουθία επισημαίνει ο καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ. **κ. Δημήτριος Τσελεγγίδης** σε επιστολή του προς την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος (Σεπτέμβριος 2009) εν όψει της 11^{ης} Γενικής Συνελεύσεως της Μικτής Επιτροπής επί του Θεολογικού Διαλόγου Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών, προκειμένου να ασχοληθεί με το θέμα : «Ο ρόλος του επισκόπου Ρώμης εν τη κοινωνία της Εκκλησίας κατά την πρώτην χιλιετίαν» (Οκτώβριος 2009): «Η προγραμματισμένη θεολογική συζήτηση για το πρωτείο του επισκόπου Ρώμης 'εις μεγαλύτερον βάθος', τον προσεχή Οκτώβριο στην Κύπρο, είναι μεθοδολογικώς άκαιρη και ουσιαστικά πρωθύστερη. Και τούτο γιατί, σύμφωνα με την θεολογική και πατερική δεοντολογία, θα πρέπει να προηγηθεί οπωσδήποτε η θεολογική συζήτηση για τη θεμελιώδη διαφορά μας με τους Ρωμαιοκαθολικούς στο δόγμα και ειδικότερα στο *Filioque*, το αλάθητο και την κτιστή θεία Χάρη, που εσφαλμένα εξακολουθούν να υποστηρίζουν. Οι δογματικές αυτές κακοδοξίες ενεργούν προσδιοριστικά στο χαρακτήρα της ταυτότητας του Ρωμαιοκαθολικισμού και κενώνουν θεολογικά την Εκκλησιολογία και την Μυστηριολογία του, κενώνουν δηλαδή ουσιαστικά τον κατ' εξοχήν χαρακτήρα της Εκκλησίας ως 'κοινωνίας θεώσεως του ανθρώπου'. Μόνο μετά την απόλυτη ταυτότητά μας στο δόγμα, μπορεί να ακολουθήσει συζήτηση

για τον τρόπο διοικήσεως της Εκκλησίας. Η διαφορά μας στο δόγμα, σύμφωνα με το γράμμα και το πνεύμα των Οικουμενικών Συνόδων, που σαφώς προκύπτει από τα πρακτικά τους, θέτει εκτός Εκκλησίας τους Ρωμαιοκαθολικούς, πράγμα που επιβεβαιώνεται εμπειρικά από την επί μίαν χιλιετία διακοπή της διαμυσηριακής κοινωνίας. Εύλογα, λοιπόν, προκύπτει το θεολογικό ερώτημα : Πώς θα μπορέσουμε να συζητήσουμε ορθολογικώς στον επικείμενο θεολογικό διάλογο με τους Ρωμαιοκαθολικούς για την θεσμική-ιεραρχική θέση ενός προσώπου (δηλαδή του Πάπα) εντός της Εκκλησίας, εν όσω το πρόσωπο αυτό βρίσκεται ακόμη ουσιαστικά αλλά και τυπικά εκτός της Εκκλησίας»⁷⁹; Εγκωμιάζει ο κ. Γ. Λ. τον Πάπα Παύλο τον ΣΤ΄, επειδή κατά την επίσκεψή του στο Φανάρι δεν έκανε κανένα λόγο περί πρωτείου εξουσίας, αλλά ανεγνώρισε τα όρια των εκκλησιαστικών δικαιοδοσιών εκάστου Πατριάρχου. Εθελουφλεί, όμως, και θέλει να αγνοεί το γεγονός ότι, μόλις πριν από δύο έτη, το 1965, στη Β΄ Σύνοδο του Βατικανού ο ίδιος Πάπας, όχι μόνον δεν κατήργησε τα κακόδοξα δόγματα περί του Πρωτείου και του αλαθήτου και μάλιστα την γνωστή εκείνη διακήρυξη της Β΄ Βατικανής Συνόδου ότι «η Εκκλησία του Χριστού είναι παρούσα στην Καθολική Εκκλησία, η οποία διοικείται από τον διάδοχο του Αποστόλου Πέτρου και τους ευρισκομένους σε κοινωνία με αυτόν επισκόπους», αλλά τα επιβεβαίωσε και ισχυροποίησε. Δεν θέλει να κατανοήσει την διγλωσσία του Πάπα, την υποκρισία του και ότι, κατά την επίσκεψή του εκείνη στο Φανάρι, λόγοι εκκλησιαστικής διπλωματίας επέβαλλον τις παραπλανητικές εκείνες δηλώσεις του. Ματαίως, επίσης, αναμένει ο κ. Γ. Λ. να εφραμόσει ο τωρινός Πάπας, όσα κάποτε εδήλωσε περί του Πρωτείου στο Graz της Αυστρίας το 1974. Αν ο Πάπας Βενέδικτος ο ΣΤ΄ είχε διάθεση να επιστρέψει στη Συνοδικότητα και στο αρχαίο Κανονικό θεσμό της Πενταρχίας, δεν θα διέγραφε με απόφασή του (Ιούνιος του 2006) «από τους τίτλους, που φέρει ο Ρωμαίος Ποντίφηξ τον ιστορικό και κανονικό τίτλο 'Πατριάρχης της Δύσεως', για να προβάλλει προφανώς την παγκόσμια δικαιοδοσία του εφ' όλης της Εκκλησίας»⁸⁰.

Παρερμηνείες βιβλικών χωρίων για την θεμελίωση του Πρωτείου

Επειδή το θέμα του Πρωτείου είναι το κατ' εξοχήν φλέγον θέμα της εκκλησιαστικής επικαιρότητας, αφού, όπως γνωρίζουμε, είναι το θέμα, που συζητείται στην παρούσα φάση του διαλόγου της Μικτής Θεολογικής Επιτροπής μεταξύ Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών, θεωρούμε σκόπιμο να παραθέσουμε ορισμένες ακόμη σημαντικές πτυχές και παραμέτρους αυτού, προς ενημέρωσιν των αναγνωστών.

Εδώ και αιώνες τώρα προσπαθούν οι Ρωμαιοκαθολικοί να θεμελιώσουν αγιογραφικά το Πρωτείο του επισκόπου Ρώμης, επικαλούμενοι **δύο** κυρίως βιβλικά χωρία :

α) Τό χωρίο **Ματθ. 16, 18**, στο οποίο ο Κύριος, απευθυνόμενος προς τόν Πέτρο, λέγει : *«καγώ δέ σοί λέγω ότι σύ ει Πέτρος και επί ταύτη τή πέτρα οικοδομήσω μου τήν Εκκλησίαν και πύλαι άδου ου κατισχύσουσιν αυτής»*. Η φράση του Κυρίου *«και επί ταύτη τή πέτρα οικοδομήσω μου τήν Εκκλησίαν»* δέν αναφέρεται στο πρόσωπο του Απ. Πέτρου, αλλά στην ομολογία του, πού έγινε ύστερα από αποκάλυψη του Θεού Πατρός. Η θεμέλιος πέτρα, πάνω στην οποία οικοδομείται η Εκκλησία, δέν είναι ο Απ. Πέτρος, αλλά ο Χριστός και στη συνέχεια οι Άγιοι Απόστολοι, σύμφωνα μέ τον λόγο του Απ. Παύλου *«θεμέλιον γάρ άλλον ουδείς δύναται θείναι παρά τόν κείμενον, ός εστιν Ιησούς Χριστός»*⁸¹ και σύμφωνα μέ τόν άλλο λόγο του : *«εποικοδομηθέντες επί τω θεμελίω των αποστόλων και προφητών, όντος ακρογωνιαίου αυτού Ιησού Χριστού»*⁸². Συνεπώς η πέτρα του χωρίου αυτού δέν ταυτίζεται μέ τόν Απ. Πέτρο αποκλειστικά, όπως επίσης η εξουσία του δεσμείν και λύειν, γιά τήν οποία γίνεται λόγος στόν επόμενο στίχο, *«και δώσω σοί τάς κλείς της βασιλείας των ουρανών, και ό εάν δήσης επί της γης έσται δεδεμένον εν τοις ουρανοίς»*, δέν ήταν δικαίωμα μόνο του Απ. Πέτρου. Τήν ίδια εξουσία του δεσμείν και λύειν έδωσε ο Χριστός και στους άλλους Αποστόλους, σύμφωνα μέ τόν λόγο του μετά τήν Ανάσταση *«άν τινών αφήτε τάς αμαρτίας, αφίενται αυτοίς, άν τινών κρατείτε, κεκράτηνται»*⁸³

β) Τό δεύτερο χωρίο είναι τό κατά **Ιωάννην 21, 15-17**, όπου ο Ιησούς ομιλεί μέ τόν Απ. Πέτρο στην Τιβεριάδα μετά τήν Ανάσταση. Εκεί ο Ιησούς τρεις φορές ερωτά τόν Απ. Πέτρο, άν τόν αγαπά και τρεις φορές τόν προτρέπει νά ποιμάνει τά λογικά του πρόβατα. Η τριπλή επανάληψη της φράσεως του Κυρίου *«ποιμάνει τά πρόβατά μου»* μέ τίς παραλλαγές της δέν σημαίνει ότι ο Χριστός διορίζει τόν Απ. Πέτρο παγκόσμιο ποιμένα της Εκκλησίας, αλλά ότι τόν αποκαθιστά στό αποστολικό αξίωμα ύστερα από τήν τριπλή άρνηση του Χριστού, πού έγινε λίγο πριν από τό Σταυρικό του θάνατο. Εξ άλλου η αγάπη, τήν οποία ζητάει από τόν Απ. Πέτρο σάν προϋπόθεση, γιά νά ποιμάνει τά πρόβατά του, δέν ήταν αποκλειστικό γνώρισμα μόνο του Απ. Πέτρου, αλλά όλων των μαθητών, κατ' εξοχήν δέ του αγίου Ιωάννου του Θεολόγου, σύμφωνα μέ τή μαρτυρία, πού δίνει ο ίδιος γιά τόν εαυτό του, ως μαθητού *«όν ηγάπα ο Ιησούς»*.

Ο **άγιος Κύριλλος** λέγει : *«Φρονά, ότι με την λέξη «πέτρα» πρέπει να εννοήσουμε την ακλόνητη πίστη των Αποστόλων»*⁸⁴. Ο **άγιος Ιλάριος**, επίσκοπος Πουατιέ, λέει : *«'Πέτρα' είναι η ευλογημένη και μοναδική πέτρα της πίστεως, που ομολογήθηκε από το στόμα του αγίου Πέτρου' πάνω σ' αυτή την πέτρα ομολογίας της πίστεως θεμελιώθηκε η Εκκλησία»*⁸⁵. *«Ο Θεός»*, κατά τον **άγιο Ιερώνυμο**, *«ίδρυσε την Εκκλησία Του πάνω σ' αυτή την πέτρα, και απ' αυτή την πέτρα ο Απ. Πέτρος πήρε την ονομασία του»*⁸⁶. Ο **άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος** λέγει : *«Επί ταύτη τη πέτρα οικοδομήσω μου την Εκκλησίαν, δηλαδή πάνω στην πίστη της ομολογίας. Ποιά ήταν η ομολογία του Αποστόλου; Συ ει ο Χριστός ο υιός του Θεου του ζώντος»*⁸⁷. Ο **άγιος Αμβρόσιος Μεδιολάνων**⁸⁸, ο **άγιος Βασίλειος Σελευκείας** και οι **άγιοι Πατέρες της Δ' Οικουμενικής Συνόδου της Χαλκηδόνος** τα ίδια ακριβώς διδάσκουν. Ο **άγιος Αυγουστίνος**, ο μεγαλύτερος Λατίνος θεολόγος, γράφει : *«Τί σημαίνουν οι λόγοι 'επί ταύτη τη πέτρα οικοδομήσω μου την Εκκλησίαν'; Σημαίνουν, ότι πάνω σ' αυτή την πίστη, πάνω σ' αυτά τα λόγια: 'Συ ει ο Χριστός ο υιός του Θεού του ζώντος'»*⁸⁹, *πάνω σ' αυτή την πέτρα της ομολογίας σου θα οικοδομήσω την Εκκλησία μου. Η δε πέτρα ήταν ο Χριστός»*⁹⁰. Η γνώμη του αγίου Αυγουστίνου πάνω σ' αυτό το περίφημο χωρίο ήταν και γνώμη ολόκληρης της Χριστιανοσύνης στην εποχή του. Πέρα από αυτά πρέπει νά τονιστεί, ότι ο Απ. Πέτρος δέν είναι ο ιδρυτής της Εκκλησίας της Ρώμης. Στη Ρώμη ο Χριστιανισμός δέν κηρύχτηκε από τούς Αποστόλους, διότι πολύ προτού νά μεταβούν οι Απόστολοι Παύλος και Πέτρος στη Ρώμη ο Χριστιανισμός είχε διαδοθεί από αγνώστους Χριστιανούς, πού άκουσαν, είτε τό κήρυγμα του Απ. Πέτρου στά Ιεροσόλυμα τήν ημέρα της Πεντηκοστής, είτε τόν Απ. Παύλο αργότερα στίς διάφορες πόλεις, όπου αυτός εκήρυξε. Η συνεχής μετάβαση πολλών ανθρώπων από τίς ανατολικές επαρχίες στη Ρώμη γιά προσωπικές υποθέσεις και γιά εμπορικούς λόγους και αντίστροφα πολλών Ρωμαίων προς τίς ανατολικές επαρχίες συντέλεσαν, ώστε νά δημιουργηθεί πολύ νωρίς η πρώτη αρχέγονη εκκλησιαστική κοινότητα της Ρώμης. Έτσι εξηγείται και τό γεγονός, ότι ο Απ. Παύλος στό 16^ο κεφάλαιο τής επιστολής του προς τούς Ρωμαίους στέλνει πλήθος ασπασμών σέ πιστούς μιάς πόλης, στην οποία δέν εκήρυξε ακόμη και οι

οποίοι ήταν γνωστοί του και συνδέονταν μαζί του. Πέραν αυτών, μέχρι την ώρα πού ο Απ. Παύλος έγραφε την προς Ρωμαίους επιστολή τό 56 μ.Χ. κανένας Απόστολος δέν είχε περάσει ακόμη από τή Ρώμη. Καί τούτο διότι, εάν άλλος Απόστολος είχε πάει στή Ρώμη και είχε κηρύξει τό Ευαγγέλιο πρίν από αυτόν, δέν θά εξέφραζε τήν επιθυμία νά έρθει στή Ρώμη, για νά ευαγγελιστεί σ' αυτούς τό Χριστό, όπως τούτο φαίνεται από όσα λέγει στόν πρόλογο (1, 15) τής προς Ρωμαίους επιστολής, αφού, όπως αναφέρει στήν ίδια επιστολή του σέ άλλη συνάφεια (15, 20), δέν συνήθιζε νά κηρύττει εκεί, όπου είχε ακουστεί τό όνομα του Χριστού «*ίνα μή επ' αλλότριον θεμέλιον οικοδομεί*», δηλαδή για νά μήν οικοδομεί πάνω στόν κόπο άλλων Αποστόλων.

Άλλες βιβλικές μαρτυρίες κατά του υποτιθεμένου Πρωτείου του Απ. Πέτρου.

Πέραν αυτών υπάρχει ένα πλήθος βιβλικών μαρτυριών από τις Πράξεις των Αποστόλων και τις Επιστολές, που αποδεικνύουν ότι ήδη από τις πρώτες ημέρες της ζωής της αρχηγόνου Εκκλησίας των Αποστολικών χρόνων καθιερούται ο Συνοδικός Θεσμός ως τρόπος διοικήσεως της Εκκλησίας και όχι η απολυταρχική εξουσία ενός προσώπου, του Απ. Πέτρου. Αναφέρουμε μερικές :

α) Με συνοδικό τρόπο εκλέγεται ο Απ. Μαθθίας εις αντικατάστασιν του εκπεσόντος Ιούδα του Ισκαριώτου, όπως τούτο σαφέστατα φαίνεται από την σχετική περικοπή των Πράξεων⁹¹.

β) Με συνοδικό επίσης τρόπο εκλέγονται οι επτά διάκονοι⁹².

γ) Με συνοδικό τρόπο επιλύεται στην πρώτη Αποστολική Σύνοδο των Ιεροσολύμων (49 μ.Χ.) το πολύκροτο θέμα της εποχής εκείνης, το θέμα της περιτομής. Πρόεδρος της Συνόδου ήταν ο Απ. Ιάκωβος και όχι ο Απ. Πέτρος⁹³. Δεν αποφασίζει περί του πρακτέου στην Σύνοδο αυτή ο Απ. Πέτρος ηγεμονικώς και απολυταρχικώς, αλλ' όπως σημειώνει ο Ευ. Λουκάς : «τότε έδοξε τοις αποστόλοις και τοις πρεσβυτέροις συν όλη τη Εκκλησία...»⁹⁴.

δ) Την ημέρα της Πεντηκοστής αποστέλλεται το Άγιον Πνεύμα εξ' ίσου σ' όλους τους Αποστόλους υπό τη μορφή πυρίνων γλωσσών και όχι μόνον στον Απ. Πέτρο ή έστω κατ' εξοχιν σ' αυτόν σε σχέση με τους άλλους⁹⁵.

ε) Κατόπιν συνοδικής αποφάσεως των Αποστόλων αποστέλλεται ο Απ. Πέτρος μαζί με τον Απ. Ιωάννη στη Σαμάρεια⁹⁶. Ο Απ. Πέτρος δεν είναι ο αποστέλλων, όπως θα έπρεπε, αν διοικούσε απολυταρχικά την Εκκλησία, αλλά αποστελλόμενος. Επίσης, μεταδίδουν την Χάριν του Αγίου Πνεύματος με την επίθεση των χειρών των εξ' ίσου με τον Απ. Ιωάννη και όχι αυτός μόνος.

στ) Ισχυροτάτη μαρτυρία κατά του Πρωτείου, αλλά και κατά του αλαθήτου, αποτελεί ο κατά πρόσωπον έλεγχος και διόρθωσις του Απ. Παύλου προς τον Απ. Πέτρο, όταν αυτός ήρθε στην Αντιόχεια : «Ότε δε ήλθε Πέτρος εις Αντιόχειαν κατά πρόσωπον αυτώ αντέστην, ότι κατεγνωσμένος ήν...»⁹⁷. Απέναντι στην επίπληξη αυτή ο Απ. Πέτρος δεν έφερε καμμία αντίρρηση, ούτε προέβαλε κάποιο πρωτείο, όπως βέβαια θα έπρεπε, αν είχε μέσα του την συνείδηση ότι αυτός είναι ο αρχηγός της Εκκλησίας, ο βικάριος του Χριστού επί της Γης.

ζ) Αυτές οι ίδιες οι Καθολικές Επιστολές του Απ. Πέτρου καταρρίπτουν πάσαν ιδέα περί πρωτείου, διότι σ' αυτές ο ίδιος ο Απόστολος αποκαλύπτει ποία γνώμη είχε για την θέση του μέσα στην Εκκλησία. Στην πρώτη του Καθολική Επιστολή, απευθυνόμενος προς τους πρεσβυτέρους λέγει : «Πρεσβυτέρους τους εν υμίν παρακαλώ **ο συμπρεσβύτερος και μάρτυς των παθημάτων του Χριστού...**»⁹⁸. Απευθύνεται παρακλητικά και όχι εξουσιαστικά και ονομάζει τον εαυτό του συμπρεσβύτερο και όχι παγκόσμιο ποιμένα της Εκκλησίας, εξισώνοντας έτσι τον εαυτό του μ' αυτούς, αν και ως Απόστολος θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει άλλη γλώσσα και άλλο ύφος στην Επιστολή του. Το ίδιο βλέπουμε και στην Β' Καθολική Επιστολή του : «**Συμεών Πέτρος δούλος και απόστολος Ιησού Χριστού, τοις ισότιμον ημίν λαχούσι πίστιν...**»⁹⁹. Οι αποδέκτες της επιστολής επέτυχον την πίστη δωρεάν, ως διά λαχνού, **η οποία τους παρέχει τα ίσα προνόμια και την ίση τιμή προς τους αποστόλους.**

Εκτός από τις παραπάνω βιβλικές μαρτυρίες, ο **Σεβ. Μητροπολίτης Πειραιώς κ. Σεραφείμ** στο περισπούδαστο έργο του «*Αι αιρέσεις του Παπισμού*», μάς παραθέτει ορισμένες ακόμη πολύ σημαντικές μαρτυρίες εναντίον του Πρωτείου :

«*α. Εάν ο Απόστολος Πέτρος ήτο ορατός εκπρόσωπος του Κυρίου και ο ορατός αρχηγός της Εκκλησίας, πώς εδόθη υπό του Κυρίου η 'Αποκάλυψις' εις τον Ιωάννην, 'ίνα δείξει τοις δούλοις αυτού ά δει γενέσθαι εν τάχει...'*¹⁰⁰ και ουχί εις τον εκπρόσωπόν του, και πώς έδωκε τας 'ειδικάς' εντολάς του ο Κύριος προς τους επισκόπους-αγγέλους των επτά εκκλησιών¹⁰¹ διά του Ιωάννου και ουχί διά του ορατού εκπροσώπου του και της ορατής κεφαλής...της Εκκλησίας;

β. Πώς υπό της αδιαιρέτου εκκλησίας δεν προετάχθησαν εν τη Κ.Δ. τιμητικώς αι επιστολαί του Αποστόλου Πέτρου των επιστολών του Αποστόλου Παύλου και Ιακώβου, αλλ' ετέθησαν κατά σειράν μετά την επιστολήν του Ιακώβου;

γ. Εάν ο επίσκοπος Ρώμης προωρίζετο υπό του Θεού να είναι ο ορατός επρόσωπος του Κυρίου και αρχηγός και κεφαλή της Εκκλησίας, πώς εδόθη υπό του Κυρίου ιδιαίτερα ευλογία εις το ελληνικόν έθνος, μετά την έκπτωσιν του Ιουδαϊσμού; Πώς δηλαδή ήτο δυνατόν να ευλογηθή ιδιαίτερωσ υπό του Θεού (εν τη απείρω αυτού περί πάντων προγνώσει) το Ελληνικόν Έθνος, αρχηγός δε της Εκκλησίας του και ορατός εκπρόσωπος του Κυρίου να ορισθή Λατίνος; Μήπως δεν προεγνώριζεν ο Θεός την μέχρι και της σήμερον παράτασιν της μεταξύ των δύο ιστορικών εθνών διαμάχης με τα απερίγραπτα, διά μέσου των αιώνων κακουργήματα των Λατίνων εις

βάρος του ελληνισμού, εμπνευσταί αλλά και διατάκται των οποίων υπήρξαν πάντοτε, κατά την μεταχριστιανικήν εποχήν οι κατά καιρούς Πάπαι;

δ. Πως ήτο δυνατόν να γραφώσι τα I. Ευαγγέλια, αι Πράξεις και αι επιστολαί των Αποστόλων και η 'Αποκάλυψις' εις την ελληνικήν γλώσσαν, εφ' όσον η 'Ρωμαϊκή εκκλησία' θα ήτο προορισμένη να προΐσταται της όλης Εκκλησίας (ο δε ηγούμενος αυτής, της Λατινικής γλώσσης ποιούμενος χρήσιν, έμελλε να είναι η κεφαλή και ο καθολικός ηγούμενός της), ωσαύτως δε πως του αρχικού και του τελευταίου γράμματος του ελληνικού και πάλιν αλφαβήτου (του Α και Ω) εποιήσατο χρήσιν αυτός ο Κύριος, ίνα χαρακτηρίση Εαυτόν-ως άπειρος και αιώνιος Λόγος -ως την αρχή και το τέλος του παντός»¹⁰²;

Οι υπέρ του Συνοδικού Θεσμού και κατά του Πρωτείου υπάρχουσες μαρτυρίες κατά τους τρεις πρώτους αιώνες μέχρι της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου.

Περί των μαρτυριών αυτών μεταφέρουμε από την ομιλία του **Σεβ. Μητροπολίτου Πειραιώς κ. Σεραφείμ** με τίτλο «*Ο Παπισμός ως εκκλησιολογικό πρόβλημα (με αναφορά στο συνοδικό σύστημα της Εκκλησίας)*», στην ημερίδα, που διοργάνωσε η Ιερά Μητρόπολις Πειραιώς στις 28 Απριλίου 2010 με γενικό τίτλο «*Πρωτείου, Συνοδικότης και Ενότης της Εκκλησίας*», τα ακόλουθα :

«1. Η επιστολή της Εκκλησίας της Κορίνθου, περί τὰ τέλη του α΄ αιώνας, προς τήν Εκκλησίαν της Ρώμης (καί ουχί προς τόν επίσκοπον αυτής) και η απάντησις της Εκκλησίας ταύτης προς τήν Εκκλησίαν της Κορίνθου ‘... η Εκκλησία του Θεού η παροικούσα Ρώμην, τη Εκκλησία του Θεού τη παροικούση Κόρινθον’. Η επιστολή του αγίου Κυπριανού προς τόν Πάπαν Κορνήλιον, εν ή, αποκρουομένης ρητώς πάσης εννοίας διακρίσεως και πρωτείου του επισκόπου Ρώμης, τονίζονται υπό του αγίου πατρός και αι «**ιδιαιτέρα**» και «**ανεξάρτητοι**» δικαιοδοσίαι των Εκκλησιών Ρώμης και Αφρικής, ως και η επιστολή του Φιρμιλιανού, επισκόπου Καισαρείας (Καπαδοκίας) προς τόν άγιον Κυπριανόν, εις τήν οποίαν αι αυταί αλήθειαι εντονώτερον επαναλαμβάνονται· ωσαύτως πάσαι αι καθολικαί και μη επιστολαί των Αποστολικών Πατέρων Ιγνατίου Αντιοχείας, Πολυκάρπου Σμύρνης, Διονυσίου Κορίνθου και Ειρηναίου Λουγδούνου, τας οποίας έγγραφαν ούτοι ανεξαρτήτως όλως και εν αγνοία του επισκόπου Ρώμης, καθ’ ον ακριβώς τρόπον εγράφησαν υπό των Αποστόλων Παύλου, Ιακώβου, Ιωάννου και Ιούδα αι καθολικαί επιστολαί αυτών, όλως ανεξαρτήτως του Απ. Πέτρου.

2. Αι αποφάσεις (Κανόνες) πασών των τοπικών συνόδων του 2^{ου} και 3^{ου} αιώνας (μέχρι της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου) των Εκκλησιών τής Ανατολής, της Αφρικής, της Νουμιδίας και της Μαυριτανίας, αλλά και αι αποφάσεις τών συνόδων της Δύσεως, αι ληφθείσαι ωσαύτως ανεξαρτήτως όλως του επισκόπου Ρώμης, επανειλημμένως δε και εν αντιθέσει προς τας δοξασίας και γνώμας αυτού περί του ζητήματος του Πάσχα και του βαπτίσματος των αιρετικών.

3. Επιστολή του Αποστόλου Βαρνάβα, εν ή γίνεται λόγος περί της σχέσεως των κατά τόπους προς τόν Σωτήρα Χριστόν και τονίζεται ότι ο νόμος του Κυρίου ουδένα γινώσκει ζυγόν ανάγκης, αλλ’ είναι ‘νόμος ελευθερίας’.

4. Αι επιστολαί του αγίου Κλήμεντος προς Κορινθίους, εις τας οποίας πολλά διδάσκονται περί εκκλησιαστικής τάξεως, ιεραρχίας και ειρήνης εν τη Εκκλησία.

5. Η επιστολή του αγίου Ιγνατίου προς Εφεσίους, εν ή, προς τοις άλλοις, γράφει : ‘...Εστέ ουν **σύνοδοι πάντες**, θεοφόροι και ναοφόροι, Χριστοφόροι, αγνοφόροι’.

6. Επιστολή του ιδίου πατρός προς τόν Πολύκαρπον, επίσκοπον Σμύρνης, προς όν περί τής ενότητος γράφει και τὰ εξής : ‘Της ενώσεως φρόντιζε, ής ουδέν άμεινον, πάντας βάσταζε, **ως και σέ Κύριος** (σ.σ. και ουχί ο επίσκοπος Ρώμης), πάντων τας νόσους βάσταζε...’.

7. Επιστολή του ιδίου προς Μαγνησιείς, εν ή επαινών τήν ενότητα της Εκκλησίας γράφει : ‘Αδω τας Εκκλησίας εν αις ένωσιν εύχομαι σαρκός και πνεύματος Χριστού’.

8. Η επιστολή του αυτού προς Ρωμαίους, ήν δέν αποστέλλει προς τόν επίσκοπον Ρώμης **αλλά προς τήν Εκκλησίαν**, και εύχεται ίνα τήν εαυτού επισκοπήν επισκοπήση μόνον ο Χριστός.

9. Αι περί Εκκλησίας γνώμαι του αποστολικού πατρός Ερμά, εν ταίς ‘Παραβολαίς’ αυτού και τω ‘Ποιμένι’, καθ’ άς η Εκκλησία παραβάλλεται προς μέγα οικοδόμημα, υψηλόν πύργον, τεθεμελιωμένον επί του παντοδυνάμου ονόματος του Ιησού Χριστού και συντηρούμενον υπό της αοράτου του Θεού δυνάμεως· η δέ πύλη

η άγουσα εις τον πύργον είναι ο **Υιός του Θεού**, δι' ής μόνης είναι δυνατή η είσοδος. Ωσαύτως επιστολή του αυτού πατρός προς Διόγνητον, εν ή ενωτικόν κέντρον της Εκκλησίας θεωρεί μόνον τον 'Λόγον'¹⁰³.

10. Αι περί Εκκλησίας γνώμαι τού Κλήμεντος Αλεξανδρείας ότι η Εκκλησία είναι σύστημα, πλήθος ανθρώπων, διοικούμενον υπό του θείου Λόγου. Πόλις απολιόρκτητος και **ακατάθλιπτος από πάσης τυραννίδος**¹⁰⁴. ότι είναι μήτηρ άμα και παρθένος και νύμφη Χριστού, ημείς δε εσμέν μέλη Χριστού¹⁰⁵. ότι βασιλική κεφαλή της Εκκλησίας **εστίν ο Χριστός**¹⁰⁶.

11. Αι περί Εκκλησίας γνώμαι του Ωριγένους ότι η Εκκλησία είναι τό σώμα του Χριστού παρά του Υιού του Θεού ζωοποιούμενον.

12. Αι περί της ενότητος, αλλά και της **ανεξαρτησίας των Εκκλησιών** γνώμαι του Τερτυλλιανού, καθ' ας **ουδεμία υποταγή νοείται** της μίας εις τήν άλλην, διότι **πάσαι εισιν μέλη της Εκκλησίας**, τιμώσαι αι νεώτεραι τάς αρχαίας και αποστολικάς.

13. Αι περί Εκκλησίας γνώμαι τού ιερού Αυγουστίνου ότι αποτελεί αύτη «θείον καθίδρυμα», τό σώμα του Χριστού, ού τά μέλη διά τής αγάπης συνδέονται πρός άλληλα και πρός τήν κεφαλήν.

Τό πολίτευμα πασών των Εκκλησιών των τριών πρώτων αιώνων, τό συνοδικόν, αλλά και ανεξάρτητον, διευτώθη και περιελήφθη εις τάς διατάξεις των 14, 15, 16, 34, 35,37, 38, 74 και 83 **Αποστολικών Κανόνων**, εξών ο 34^{ος} έχει ως εξής :

α. **Κανών 34**: 'Τούς επισκόπους **εκάστου έθνους** ειδέναι χρή τον εαυτοίς **πρώτον** και ηγείσθαι **αυτόν ως κεφαλήν** και μηδέν πράττειν περιττόν άνευ της εκείνου γνώμης, εκείνα δέ μόνον πράττειν έκαστον, όσα τη αυτού παροικία επιβάλλει και ταις υπ' αυτήν χώραις. Αλλά, μηδέ εκείνος **άνευ της πάντων γνώμης** ποιείτω τι. Ούτω ομόνοια έσται και δοξασθήσεται ο Θεός, διά Κυρίου, εν Αγίω Πνεύματι, ο Πατήρ, ο Υιός και τό άγιον Πνεύμα'. Τόν Κανόνα τούτον, ερμηνεύων ο Ζωναράς, λέγει ότι επιβάλλει τοις επισκόποις 'έκαστον τά της οικείας Εκκλησίας και των υποκειμένων αυτώ χωρών πράττειν ιδιαιζόντως καθ' εαυτούς. Πλήν ουδέ τω πρώτω επισκόπω παραχωρεί, τη τιμή καταχρώμενον, εις δυναστείαν ταύτην αμείβειν και εναυθεντείν και χωρίς γνώμης κοινής των συλλειτουργών ποιείν τι των ειρημένων ή των ομοίων αυτοίς'.

Ο 37^{ος} **Αποστολικός Κανών** ρητώσ ωσαύτως επιτάσσει, όπως αι σύνοδοι των επισκόπων εκάστου έθνους συνέρχονται δίς του έτους, ορίζεται δέ και το έργον των περιοδικών τούτων συνόδων.

Διά των δύο τούτων Αποστολικών Κανόνων ορίζεται η σύστασις των **κατ' έθνος** Εκκλησιών – αυτοκεφάλων, ανατιρρήτως – μέ τούς ιδιαιτέρους επισκόπους και τον **πρώτον** εκάστης και καθορίζεται, εν Πνεύματι Αγίω και εν απολύτω συμφωνία πρός τάς προαναπτυχθείσας ρητάς ωσαύτως και κατηγορηματικάς σχετικές μαρτυρίας της Γραφής, και της «ζώσης» –ιδία τότε– αλλά και εγγράφου ιεράς παραδόσεως, ο τρόπος της διοικήσεως αυτών και η πνευματική δικαιοδοσία του **πρώτου**, του προκαθημένου εκάστης **κατ' έθνος** Εκκλησίας. Ουδεμία νύξις καθ' οιονδήποτε τρόπον γίνεται εις όλους τούς Αποστολικούς Κανόνας περί διακρίσεώς τινος, **έστω και τιμητικής**, του επισκόπου Ρώμης εις τό καθολικόν σώμα της Εκκλησίας, όπερ έμελλε νά σχηματισθή προϊόντος του χρόνου εξ Εκκλησιών **πολλών εθνών**. Και είναι όλως ευνόητον ότι τά γενικά της Καθολικής, της Οικουμενικής Εκκλησίας ζητήματα θά έπρεπε νά επιλύωνται διά συνόδων Οικουμενικών, αποτελουμένων όχι μόνον εκ των **πρώτων** - των αρχιεπισκόπων δηλ. των Εκκλησιών των διαφόρων εθνών- αλλ' εξ όλων των επισκόπων των Εκκλησιών των εθνών ή ειδικών εξουσιοδοτημένων αντιπροσώπων των.

Γνωστόν βεβαίως τυγχάνει ότι οι Αποστολικοί Κανόνες, συνταγέντες κατά τά τέλη του 2^{ου} και αρχάς του 3^{ου} αιώνος, εκρίθησαν ως ψευδεπίγραφοι. Επικυρωθέντες όμως ούτοι υπό της εν Τρούλλω Οικουμενικής συνόδου εν γνώσει της μη γνησιότητός των, απέκτησαν τό προσήκον Οικουμενικόν κύρος και τήν δέουσαν νομικήν ισχύν, ήν και διατηρούν εν τη Αδαιρέτω Εκκλησία μέχρι σήμερα. Οι 5^{ος} και 6^{ος} Κανόνες της Α' Οικουμενικής

Συνόδου, δι' ὧν εκυρώθησαν εμμέσως καί οι 34^{ος} καί 37^{ος} Αποστολικοί Κανόνες διαλαμβάνουν 'Περί των ακοινωνήτων καί του χρόνου των επαρχιακών συνόδων' καί 'Περί της των Μητροπολιτών τάξεως'. Διά του 3^{ου} Κανόνος της Β' Οικουμενικής Συνόδου καθωρίσθησαν τά προνόμια-πρεσβεία του επισκόπου Κων/πόλεως, δεύτερα μετά τά πρεσβεία τιμής ωσαύτως καί όχι εξουσίας του επισκόπου Ρώμης, προταχθέντος κατά τάξιν τιμής του επισκόπου Κων/πόλεως των άλλων Πατριαρχών. Ο Κανών έχει ως εξής: 'Περί τών προνομίων του Κων/πόλεως'. 'Τόν μέντοι της Κων/πόλεως επίσκοπον έχειν τά πρεσβεία της τιμής μετά τόν της Ρώμης επίσκοπον 'διά τό είναι αυτήν νέαν Ρώμην'. Εν τω 1^{ου} ακολούθως Κανόνι της Γ' Οικουμενικής Συνόδου εθεσπίσθησαν ωσαύτως γενικά διατάξεις διοικητικής φύσεως. Διά του 9^{ου} Κανόνος της Δ' Οικουμενικής Συνόδου, καθορισθείσης τής ειδικής δοσιδικίας των κληρικών, παρεσχέθη εις τόν επίσκοπον της Κωνσταντινουπόλεως ως θρόνον της βασιλευούσης η ανωτάτη δικαστική δικαιοδοσία (τό περίφημον **ἐκκλητον**) της εκδικάσεως των εναντίον των Μητροπολιτών διαφορών, περιοριζομένη βεβαίως εις τά όρια της πνευματικής δικαιοδοσίας του, συμφώνως πρός τόν 28^{ον} Κανόνα της Δ' Οικουμενικής Συνόδου και τόν 2^{ον} της Β' Οικουμενικής Συνόδου. Διά του 17^{ου} Κανόνος της Δ' Οικουμενικής Συνόδου εθεσπίσθησαν όμοια γενικά διατάξεις δικαστικής φύσεως, παρέχουσαι εκ νέου εις τόν επίσκοπον Κων/πόλεως δικαιοδοσίαν ανωτάτης δικαστικής εξουσίας. Διά του 19^{ου} Κανόνος της Δ' Οικουμενικής Συνόδου εθεσπίσθη εκ νέου η τακτική, δίσ του έτους, σύγκλησις των επαρχιακών συνόδων. Διά του 28^{ου} Κανόνος της Δ' Οικουμενικής Συνόδου επεκυρώθησαν καί ανεγνωρίσθησαν καί πάλιν τά ειδικά προνόμια-πρεσβεία τιμής τού αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τά οποία παρέσχεν αυτώ η Β' Οικουμενική Σύνοδος. Διά του 8^{ου} ακολούθως Κανόνος της Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου ετροποποιήθη ο 5^{ος} κανών της Α' Οικουμενικής Συνόδου 'περί συγκλήσεων επαρχιακών συνόδων', περιορισθείσης της συγκλήσεώς των άπαξ του έτους. Διά του 36^{ου} Κανόνος της αυτής Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου ανενεώθησαν καί πάλιν τά προνόμια του Πατριάρχου Κων/πόλεως καί ωρίσθη η πενταρχία των Πατριαρχών. Καί, τέλος, διά του 6^{ου} Κανόνος της Ζ' Οικουμενικής Συνόδου ού μόνον ανενεώθη ο προμνησθείς 8^{ος} Κανών της Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου περί συγκλήσεως των επαρχιακών συνόδων όχι δίσ αλλ' άπαξ του έτους, αλλά προσετέθη καί συνοδικός αφορισμός εναντίον παντός άρχοντος κωλύοντος ενδεχομένως τήν σύγκλησιν αυτών.

Εκτός όμως των ειδικών τούτων Κανόνων, καί δι' όλων σχεδόν τών λοιπών κα- νόνων των προμνησθεισών Οικουμενικών Συνόδων, εψηφίσθησαν γενικά διατάξεις διοικητικής φύσεως ρυθμιζουσαι τόν τρόπον της διοικήσεως της όλης Εκκλησίας. Ουδαμού των διατάξεων υπάρχει καί η ελαχίστη νύξις περί **ιδιαιτέρας τινός διοικητικής ή δικαστικής εξουσίας** του επισκόπου Πάπα Ρώμης. Αντιθέτως, αι επτά Οικουμενικά Σύνοδοι ρητώς, σαφώς καί απεριφράστως διεκήρυξαν ότι αύται **μόναι αποτελούν** τήν υπάτην, τήν ανωτάτην αρχήν καί εξουσίαν της Εκκλησίας. Μάλιστα, πλήν των τόσων άλλων ειδικών καί γενικών διατάξεων διοικητικής φύσεως, η Πενθέκτη Οικουμενική Σύνοδος διά του 13^{ου} Κανόνος της ηκύρωσε Κανόνα της Εκκλησίας της Ρώμης περί της αγαμίας του κλήρου, πλήν των επισκόπων. Η αυτή Σύνοδος διά του 55^{ου} Κανόνος της επέβαλε καί εις τήν Εκκλησίαν της Ρώμης τήν μή τήρησιν της νηστείας του Σαββάτου (πλήν του Μ. Σαββάτου), διατάξασα καί τήν καθαίρεσιν παντός κληρικού νηστεύοντος κατά τήν Κυριακήν ή τό Σάββατον καί τόν αφορισμόν παντός λαϊκού, διά δέ του 1^{ου} Κανόνος της κατεδίκασε πάσαν προσθήκην εις το Σύμβολον της πίστεως επί ποινη άφορισμού καί αναθεματισμού.

Η πρώτη μετριοπαθής απόπειρα προβολής του Παπικού 'πρωτείου' υπό του Πάπα Ανικήτου, η υπό την επίδρασιν τών 'Ψευδοκλημεντείων' κατά τά τέλη του 2^{ου} αιώνας γενομένη καί υπό τών διαδόχων αυτού Βίκτωρος καί Στεφάνου συνεχισθείσα, διά τάς έριδας περί τό Πάσχα καί τό βάπτισμα τών αιρετικών, απεκρούσθη εντόνως υπό των Αποστολικών Πατέρων αγίου Πολυκάρπου (Σμύρνης), Πολυκράτους (Εφέσου), αγίου Ειρηναίου (Λουγδούνου), αγίου Κυπριανού (Καρχηδόνας) κ.ά., ως καί υπό τοπικών συνόδων εν Αφρική καί Γαλλία, συγκληθεισών όλως ανεξαρτήτως καί εν αγνοία ακόμη του επισκόπου Ρώμης. Ούτω, διά μέν τών ειδικών κανόνων των Οικουμενικών Συνόδων Β' καί Δ', ρητώς καί κατηγορηματικώς διεκηρύχθη ανυπαρξία 'πρωτείου' διοικήσεως ή εξουσίας του επισκόπου Ρώμης. Διότι, ετονίσθη ότι είχεν ούτος, κατ' επικρατήσαν

*έθος, πρεσβεία τιμής απλώς και ταύτα όχι ως διάδοχος του Αποστόλου Πέτρου, αλλά διά τό 'είναι τήν πρεσβυτέραν Ρώμην πρωτεύουσαν'. Δι' όλων δέ των Κανόνων διοικητικής και δικαστικής φύσεως, τούς οποίους αι μνησθείσαι Οικουμενικάί Σύνοδοι (αι αναγνωριζόμεναι ως τοιαύται και υπό του Παπισμού) εψηφισαν, απεκλείσθη και κατεδικάσθη ρητός, πολυειδώς και πολυτρόπως πάσα και απλή έστω έννοια 'πρωτείου'. Η σύγκλησις άλλως τε πασών τών Οικουμενικών Συνόδων και τής Πενθέκτης (τό κύρος των οποίων ανεγνώριζον πάντοτε οι εκάστοτε Πάπαι) υπό των αυτοκρατόρων της Κων/πόλεως και η διά των υπ' αυτών δογματισθέντων 'όρων', των ψηφισθέντων 'Κανόνων' και των κατ' αυτάς προσφωνήσεων είναι σαφής και κατηγορηματική διακήρυξις ότι αποτελούν αύται τήν υπάτην πνευματικήν, διοικητικήν και δικαστικήν εξουσίαν της όλης Εκκλησίας και είναι, φρονούμεν, μαρτυρίαί αμάχητοι ότι υπό της αδιαιρέτου Εκκλησίας των επτά Οικουμενικών Συνόδων, στερρώς εχομένης του 'συνοδικού πολιτεύματος' της πρώτης Αποστολικής Εκκλησίας, ουδέποτε ανεγνώρισθη διοικητική εξουσία ή διάκρισις εις τόν επίσκοπον Ρώμης, πέραν του πρωτείου 'τιμής', του 'πρώτου τη τάξει'. Τά αυτά όμως ίσα πρεσβεία τιμής, δεύτερα τη τάξει, ρητός ανεγνώρισθησαν εις τόν Πατριάρχην Κων/πόλεως διά τε των προμνησθέντων Κανόνων των Β' και Δ' Οικουμενικών Συνόδων, αλλά και διά της 131^{ης} νεαράς τού Ιουστινιανού τού Α', όπως και της 'Επαναγωγής' του Αυτοκράτορος Βασιλείου. Δι' ειδικής δέ αποφάσεως της εν Κων/πόλει Συνόδου του 879-880 (υπό τήν προεδρίαν του Μ. Φωτίου), εις ήν μετέσχον και υπέγραψαν τά πρακτικά αυτής και οι κανονικοί αντιπρόσωποι του τότε Πάπα Ρώμης Ιωάννου του Η' και ήτις φέρει όλα τά χαρακτηριστικά της Οικουμενικής συνόδου, **καίτοι δέν επεκράτησεν ως τοιαύτη** όχι μόνον κατεδικάσθη και απηγορεύθη άπαξ έτι πάσα προσθήκη εις το Σύμβολον τής πίστεως, αλλά και διεκηρύχθη εκ νέου το ισότιμον των 'προσόντων' και 'πρεσβείων' των δύο Εκκλησιών Ρώμης και Κων/πόλεως»¹⁰⁷.*

Ο Πάπας ως ανώτατος μονάρχης επί όλων των βασιλέων και αυτοκρατόρων της γης.

Το ακόρεστο πάθος της φιλαρχίας των Παπών της Ρώμης να κυριαρχήσουν εφ' όλης της ανά την Οικουμένην Εκκλησίας ως ανώτατοι εκκλησιαστικοί άρχοντες δεν περιορίσθηκε μόνον σε εκκλησιαστικό επίπεδο. Όπως ήταν φυσικό και επόμενο επεκτάθηκε, προϊόντος του χρόνου και σε πολιτικό-κοσμικό. Ήδη από τις αρχές του 9^{ου} αιώνας εμφανίζονται οι πρώτες προσπάθειές των να περιβληθούν, εκμεταλλεζόμενοι τις ιστορικές περιστάσεις, επιπλέον, και μάλιστα «θείω δικαίω», και με την ανώτατη κοσμική εξουσία, υποκύψαντες στον τρίτο πειρασμό του Χριστού. Σχετικά με το θέμα αυτό επαγωγικότερα και σαφέστερα μας πληροφορεί ο **Σεβ. Μητροπολίτης Πειραιώς κ. Σεραφείμ** στην παραπάνω μνημονευθείσα ομιλία του τα εξής :

«Προς τούτο δε (προς τον σκοπόν δηλαδή της διεκδικήσεως κοσμικής εξουσίας) επενοήθη και επλαστογραφήθη κατά τας αρχάς του 9^{ου} αιώνας και η ψευδής και ανύπαρκτος **δωρεά του Μεγάλου Κωνσταντίνου**, η «*Donatio Constantini*» λεγομένη, κατά την οποίαν ο Μέγας Κωνσταντίνος βαπτιζόμενος δήθεν υπό του Πάπα Σιλβέστρου και θεραπευόμενος υπ' αυτού εκ λέπρας φέρεται παραχωρών εις αυτόν τό ανάκτορον του Λατερανού και πάσας τας επαρχίας τής Ιταλίας και αναγνωρίζων αυτόν ως «*Οικουμενικόν Ποντίφηκα και πατέρα*» (*Summus pontifex et universalis pater, pater universalis*). Πλαστή απεδείχθη η κατά τόν αυτόν περίπου χρόνον επινοηθείσα «δωρεά» Πιπίνου του Μικρού, υιού του Καρόλου Μαρτέλλου, τόν οποίον ο Πάπας Στέφανος Β' έχρισε Βασιλέα («*Donatio Pipini*»), καθ' ήν παρεχωρήθησαν εις τόν Πάπαν αι πόλεις του εξαρχάτου, κατόπιν προσωπικής επιστολής του Αποστόλου Πέτρου, σταλείσης εκ του ουρανού! Ωσαύτως κατά τά τέλη του αυτού αιώνας επενοήθη και η **συλλογή των ψευδοϊσιδωρείων**, των ψευδώς αποδοθεισών εις τόν Ισίδωρον Σεβίλλης, η περιέχουσα και τήν **πλαστήν δωρεάν Κωνσταντίνου**, πενήκοντα Αποστολικούς Κανόνας, πενήκοντα εννέα επιστολάς επισκόπων Ρώμης, Κανόνας των αρχαίων συνόδων και διατάξεις των επισκόπων Ρώμης από Σιλβέστρου Α' και μέχρι Γρηγορίου Β' (314-741), **της οποίας τά εκατό έγγραφα είναι πλαστά**. Διά τών πλαστών τούτων εγγράφων ο επίσκοπος Ρώμης παρίσταται όχι μόνον υπέρτερος Οικουμενικών συνόδων, ανώτατος άρχων, εξουσιαστής και ρυθμιστής της ζωής τής όλης Εκκλησίας, νομοθέτης και δικαστής, μοναδικός επίσκοπος της Εκκλησίας, εξ ου και αυτή η ιερωσύνη εκπηγάζει, αλλά και **ανώτερος βασιλέων και αυτοκρατόρων**, η ορατή κεφαλή της Εκκλησίας, ο μόνος τοποτηρητής και αντιπρόσωπος του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού επί τής γης! Επενοήθησαν δηλ. και τά νέα ταύτα επικουρικά **ερείσματα** διά τήν προβολήν του «παπισμού» υπό τήν **νέαν αυτού μορφήν** (όπως εφευρέθησαν τά «ψευδοκλημέντεια» διά τήν πρωταρχικήν, τήν καθαρώς πνευματικήν τοιαύτην) και **εξελίχθη ούτως ο παπισμός εις νέον σύστημα, εις νέον καθεστώς πνευματικόν και κοσμικόν**, εις νέαν κοσμοθεωρίαν ή θρησκευολογικόν φαινόμενον, μέ αξιώσεις και διεκδικήσεις παγκοσμίου μοναρχικής και απολυταρχικής κυριαρχίας όχι μόνον πνευματικής, αλλά και κοσμικής. Δεν προσέλαβε δέ ο παπισμός διά των διεκδικήσεων τούτων μόνον τόν χαρακτήρα του προχριστιανικού Ρωμαϊκού Κράτους, τής Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, διά του εγκαθιδρυθέντος εν αυτώ Ρωμανισμού, αλλά μετετέραπη εις νέον καθεστώς, σύστημα πνευματικόν και κοσμικόν, εις παγκόσμιον μοναρχίαν (εις τήν οποίαν η πολιτική αρχή καλύπτεται υπό του κύρους και της πληρεξουσιότητος της θείας αρχής), εις πνευματικήν και κοσμικήν μοναρχίαν, διεκδικούσαν τήν υποκατάστασιν του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού εν τω κόσμω τούτω διά του Πάπα Ρώμης. Η σύνοδος του Βατικανού του 1870, ανανεούσα σωρείαν προηγουμένων αποφάσεων συνόδων του Παπισμού, διά των οποίων επεδιώχθη απ' αρχής, και επετεύχθη προοδευτικώς ο ενουχιτισμός, ίνα μή είπωμεν η νέκρωσις και διαστροφή των συνειδήσεων των χριστιανών της Δύσεως, απεφάνθη, σύν τοις άλλοις και ότι : «... Εάν τις λέγει, ότι ο Πέτρος—πρώτος Πάπας και επίσκοπος Ρώμης— δέν εστέφθη υπό του Χριστού πρίγκηψ των Αποστόλων και «ορατή κεφαλή της στρατευομένης Εκκλησίας (και ότι ομοία κεφαλή είναι βεβαίως έκτοτε και μέχρι σήμερα και ο εκάστοτε επίσκοπος-Πάπας Ρώμης), ας είναι αναθεματισμένος». Τήν 11^{ην} Φεβρουαρίου 1929 βάσει της εν Λατερανώ υπογραφείσης συμφωνίας (κογκορδάτου) μεταξύ τής Ιταλικής κυβερνήσεως και του Πάπα Πίου ΙΑ' **δημιουργείται τό κράτος του άστεως του Βατικανού μέ μοναρχικό πολίτευμα και μονάρχη τόν εκάστοτε Πάπα**.

Διά τής αιρετικής καί βλασφήμου δοξασίας του πρωτείου εξουσίας του επισκόπου Ρώμης καί των εξ' αυτής προελθόντων πνευματικών επακολούθων (ως τό «αλάθητον» του Πάπα καί ο απολυταρχικός -μοναρχικός δεσποτισμός του εφ' ολοκλήρου του σώματος της υπ' αυτόν θρησκευτικής κοινωνίας, που απεσχίσθη εκ του σώματος της Εκκλησίας), ο Παπισμός εξελίχθη, εις απολυταρχικόν-μοναρχικόν σύστημα μυστικιστικής κοσμοθεωρίας και διαστροφής αυτής ταύτης της εννοίας της Εκκλησίας, προσέβαλλε δηλαδή καί διέστρεψε τήν Εκκλησιολογίαν Αυτής. Απεδείχθη νέος **Ρωμαϊκός εθνισμός** (raganismus) υπό πνευματικήν μεταμφίεσιν, όστις εδηλητηρίασε αυτήν ταύτην τήν καρδίαν της Εκκλησίας, αφήρесе την μυστικήν ελευθερίαν εν Χριστώ εκάστου μέλους αυτής καί απέβη τό αναπόφευκτον καί **μοιραίον αίτιον** τής εις εκατοντάδας διαφόρων αιρέσεων (της διαμαρτυρήσεως, του παλαιοκαθολικισμού κ.λπ.) εκπτώσεως εκ της Μιάς, Αγίας, Καθολικής καί Αποστολικής Εκκλησίας, ως καί το ανυπέρβλητον εμπόδιον της δυνατότητος ανθρωπίνως επιστροφής αυτών εις Αυτήν.

Επραγματοποίησε εν πάση ακριβεία καί λεπτομερεία ό,τι ο Πάπας Γρηγόριος Α' αδίκως όλως έγγραψε περί του Πατριάρχου αγίου Ιωάννου του Νηστευτού, όταν εκείνος έκαμε χρήσιν του τίτλου «Οικουμενικός». Είπε δηλαδή, όπως καί ο εωσφόρος : «Αναβήσομαι εις τόν ουρανόν καί θήσω τόν θρόνον μου υπεράνω των αστέρων—ήτοι των λοιπών Πατριαρχών και επισκόπων—καί γενήσομαι όμοιος τω υψίστω». Διότι ουδέν άλλο σημαίνει η εκπροσώπησις ή αντιπροσωπεΐα του Κυρίου υπό του Πάπα καί ο ισχυρισμός του ότι αυτός αποτελεί 'την ορατήν κεφαλήν της Εκκλησίας'. Υπερφρονήσας όμως ούτω και βλασφημήσας κυριολεκτικώς κατά του Θεού, εστερήθη της θείας χάριτος καί παρεδόθη εις 'αδόκιμον νουν', εις 'πνευματικόν σκοτισμόν'. Εντεύθεν αι σατανικά κυριολεκτικώς ενέργειά του, τά ανήκουστα καί απερίγραπτα εγκλήματα του, οι θρησκευτικοί πόλεμοι, αι καύσεις ανθρώπων επί της πυράς, τό αβυσσαλέον μίσος του κατά της αδιαίρετου Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας, πού υλοποιήθηκε μέ τήν κατ' εντολήν του Πάπα Ιννοκεντίου του Γ' κατάληψιν της Κωνσταντινουπόλεως τό 1204 υπό των σταυροφόρων, με τό συγχαρητήριο τηλεγράφημα του Πάπα τό 1922 στόν ολετήρα του ελληνισμού της Ιωνίας Κεμάλ Ατατούρκ, μέ την κατάκρεούργησιν οκτακοσίων χιλιάδων Σέρβων Ορθοδόξων Νεομαρτύρων υπό τάς ορδάς τών Κροατών Ουστάσι υπό τάς ευλογίας του προσφάτως 'αγιοποιηθέντος' υπό του Βατικανού καρδινάλιου Αλουϊσίου Στέπινατς, η δαιμονική Ουνία, αι πλαστογραφίαι καί αι ποικίλαι **παραποιήσεις καί διαστροφαί** της αληθείας διά τήν επιβολήν επί της όλης Εκκλησίας της **απολυταρχικής-μοναρχικής** πνευματικής επικυριαρχίας του. Καί εκ τούτου αι τόσαι αιρετικάί πλάναί καί κακοδοξίαι του, όπως η περί του 'αλαθήτου' και η πρόσδοσις εις τον Τρισάγιον Θεόν δικανικού πνεύματος θεμελιώσαντος ούτω τον Ευρωπαϊκόν αθεϊσμόν καί τον μηδενισμόν αποτελούν πραγματικώς βλασφημίας κατά του Θεού»¹⁰⁸.

Ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης περί του Πρωτείου

Ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης, άριστος και απaráμιλος ερμηνευτής των Ιερών Κανόνων, μάς δίδει μερικές εξόχως σημαντικές και άξιες πολλής προσοχής ερμηνευτικές παρατηρήσεις σε ορισμένους Ιερούς Κανόνες, που έχουν σχέση με το θέμα του πρωτείου. Αναφερόμενος στον **Γ΄ Κανόνα της Β΄ Οικουμενικής Συνόδου**, επισημαίνει ότι ο Κανόνας αυτός διορίζει ιδιαίτερος περί του Κωνσταντινουπόλεως και λέγει ότι ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως να έχει τα προνόμια της τιμής μετά τον Πάπα και Πατριάρχη της Ρώμης, επειδή και αυτή η Κωνσταντινούπολις δηλαδή είναι και ονομάζεται Νέα Ρώμη. Η πρόθεση «μετά» εδώ δεν δηλώνει το ύστερο του χρόνου, καθώς λένε μερικοί μαζί με τον Αριστηνό, αλλά ούτε υποβιβασμό και ελάττωση, καθώς λανθασμένα ερμηνεύει ο Ζωναράς (επειδή με το να είναι μετά τον Κωνσταντινουπόλεως ο Αλεξανδρείας, μετά τον Αλεξανδρείας ο Αντιοχείας και μετά τον Αντιοχείας ο Ιεροσολύμων, κατά τον λστ΄ της ΣΤ΄, υπάρχουν τέσσερα είδη υποβιβασμού τιμής και ακολούθως πέντε διάφορες τιμές η μία ανώτερη της άλλης, το οποίο είναι ενάντιο σε όλη την Καθολική (Ορθόδοξη Εκκλησία και δεκτό μόνο από τους Λατίνους και τους Λατινόφρονες), αλλά δηλώνει ισότητα τιμής και τάξη, κατά την οποία ο μὲν είναι πρώτος, ο δε δεύτερος. Ισότητα μὲν τιμής δηλώνει, επειδή και οι εν Χαλκηδόνι Πατέρες στον κη΄ Κανόνα λένε ότι οι ρν΄ αυτοί Επίσκοποι έδωσαν τα ίσα πρεσβεία της παλαιάς Ρώμης και στην νέα Ρώμη και οι εν Τρούλλω Πατέρες στον λστ΄ Κανόνα λένε ότι ο Κωνσταντινουπόλεως απολαμβάνει τα ίσα πρεσβεία με τον Ρώμης. Τάξη δε δηλώνει, επειδή και αυτοί και εκείνοι στους Κανόνες τους λένε δεύτερο τον Κωνσταντινουπόλεως μετά τον Ρώμης, όχι ως προς την τιμή, αλλά ως προς την τάξη της τιμής. Γιατί, κατά την φύση των πραγμάτων, είναι αδύνατο να βρεθούν δύο ίσα και να λέγονται πρώτα και δεύτερα μεταξύ τους χωρίς τάξη¹⁰⁹.

Αναφερόμενος στον **ΚΗ΄ Κανόνα της Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου**, επισημαίνει ότι ο Κανόνας αυτός ανανεώνοντας τον γ΄ της Β΄ Οικουμενικής, έδωσε στον Κωνσταντινουπόλεως και τα ίσα προνόμια της τιμής του Ρώμης, τα οποία είναι οι χειροτονίες των τριών διοικήσεων των Μητροπολιτών Ασίας, Πόντου και Θράκης, οι οποίες επικυρώθησαν και με Κανόνα και όχι μόνο με έθος, επειδή είναι γύρω από την Κωνσταντινούπολη. Γιατί, όπως ο Ρώμης έχει τα πρεσβεία τιμής και εξουσίας, δηλαδή το Πατριαρχικό αξίωμα και το άρχειν της ίδιας ενορίας των Εσπερίων, έτσι και ο Κωνσταντινουπόλεως έχει τα ίδια πρεσβεία, δηλαδή το Πατριαρχικό αξίωμα, και το άρχειν των ανωτέρω Μητροπολιτών, επειδή είναι από την ίδια ενορία. Αυτά είναι τα εκκλησιαστικά πράγματα, που αναφέρει εδώ ο Κανόνας, στα οποία, καθώς μεγαλώνεται ο Ρώμης, έτσι μεγαλώνεται και ο Κωνσταντινουπόλεως, χωρίς καμμία διαφορά, εκτός από την εξής : ότι ο μὲν Ρώμης είναι πρώτος ως προς την τάξη, ο δε Κωνσταντινουπόλεως δεύτερος ως προς την τάξη. Αυτά τα προνόμια του Κωνσταντινουπόλεως επεκύρωσαν και επεσφράγισαν όχι μόνο οι Πατέρες της Συνόδου, αλλά και όλη η Σύγκλητος των αρχόντων, αν και οι λεγάτοι του Πάπα, βλέποντας να πλατύνονται τα όρια του Κωνσταντινουπόλεως, σχεδόν λιποθύμησαν, εναντιούμενοι σ΄αυτά. Γι΄ αυτό προφανώς ψεύδονται οι παπολάτρες, λέγοντας ότι τα πρωτεία και πρεσβεία του Ρώμης και το να μεγαλώνεται στα εκκλησιαστικά πράγματα προσμαρτυρούν σ΄αυτόν ειδικό προνόμιο εξουσίας στην καθόλου Εκκλησία, δηλαδή μοναρχικό και αναμάρτητο αξίωμα. Αν τα πράγματα φανέρωναν κάτι τέτοιο, αυτό επρεπε να έχει και ο Κωνσταντινουπόλεως, επειδή ο Κωνσταντινουπόλεως, κατά τους Κανόνες, είναι ίσο και απaráλλακτο μέτρο της τιμής της εξουσίας και του μεγαλείου της Ρώμης. Αλλά, αφού ποτέ δεν έλαβε κάτι τέτοιο ο Κωνσταντινουπόλεως από τους Κανόνες, άρα ούτε ο Ρώμης.

Αλλά ούτε τα πρεσβεία του Ρώμης είναι αυτά, που δόθηκαν από το θρυλλούμενο θέσπισμα του Μεγάλου Κωνσταντίνου προς τον Σίλβεστρο Ρώμης, όπως αυτοί λένε, δηλαδή το να περπατά με τα παράσημα της βασιλικής μεγαλειότητας, κατά μίμηση του βασιλέως, το να έχει στο κεφάλι του, αντί στεφάνου, υπέρλαμπρο λώρο, το να φορά Βασιλικό ωμοφόριο, πορφυρά χλαμύδα και κόκκινο χιτώνα, το να έχει τον ίππο του στρωμένο βασιλικά με όλα τα βασιλικά σημεία, το να κρατά ο Βασιλεύς, σαν στρατώρ, το χαλινάρι του ίππου του και το να μεγαλώνεται ο Κλήρος της Εκκλησίας του, καθώς και η Σύγκλητος, τόσο στα φορέματα, όσο και στα υποδήματα και στην καββαλαρία. Δέν είναι αυτές οι εξωτερικές λαμπρότητες και περιφάνειες τα πρεσβεία και αξιώματα, που δόθηκαν από τους Κανόνες στον Ρώμης, α) γιατί, αν ήταν, επρεπε να δοθούν παρομοίως και ίσως και στον Κωνσταντινουπόλεως και β) γιατί, κατά τον ιστ΄ της Ζ΄ και τον κζ΄ της ΣΤ΄, οι λαμπρές και περιφανείς εσθήτες και κάθε βλακεία και καλλωπισμός του σώματος είναι αλλότρια των Κληρικών και της ιερατικής τάξεως και γιατί ο καπνώδης τύφος της κοσμικής εξουσίας πρέπει να είναι μακριά από τους ιερείς του Θεού, κατά την επιστολή της εν Καρθαγένη Συνόδου προς τον Πάπα Κελεστίνου.

Ο πγ' αποστολικός καθαίρει εκείνους, που θέλουν να έχουν και Ρωμαϊκή αρχή και ιερατική διοίκηση. Και ο Κύριος στα Ευαγγέλια προστάζει να φυλαγόμεσθε από εκείνους, που θέλουν να περπατούν εν στολαίς. Γι' αυτό, το μάτην θρυλλούμενο θέσπισμα κρίνεται νόθο και πεπλασμένο. Αν καθ' υπόθεσιν συγχωρήσουμε, ότι είναι αληθές, αλλ' όμως, επειδή και εναντιώνεται προφανώς στους Ιερούς Κανόνες, είναι αργό και άκυρο. Οι πραγματικοί τύποι, που εναντιώνονται στους Κανόνες, είναι άκυροι. Πρεσβεία, λοιπόν, και πρωτεία του Ρώμης είναι το να έχει την εξουσία όλων των Επισκόπων και Μητροπολιτών στην Διοίκηση της Ρώμης, ώστε να τους χειροτονεί μαζί με τους Επισκόπους της Διοικήσεως, και το να είναι πρώτος ως προς την τάξη των υπολοίπων Πατριαρχών. Αυτά τα προνόμια τα έλαβε, όχι επειδή η Ρώμη είναι καθέδρα του Αποστόλου Πέτρου, όχι επειδή ο Ρώμης είναι βικάριος του Χριστού, καθώς ματαιολογούν οι Παπιστές, αλλά προκαταρκτικώς μεν επειδή η Ρώμη ήταν τιμημένη με βασιλεία. Ο κη' Κανών της Δ' λέει: *«Τω θρόνω της πρεσβυτέρας Ρώμης, διά το βασιλεύειν την πόλιν εκείνην, εικότως οι Πατέρες αποδεδώκασι τα πρεσβεία»*. Επομένως δε και για το αρχαίο έθος, που ακολούθησε, καθώς ήταν πρωτεύουσα πόλη η Ρώμη, έτσι να είναι πρώτος και ο Επίσκοπός της. Συνεπομένως δε, επειδή οι Κανόνες του έδωσαν αυτό το προνόμιο, καθώς παρομοίως το ίδιο προνόμιο δόθηκε στον Κωνσταντινούπολεως, γιατί η Κωνσταντινούπολη στάθηκε Βασιλεύουσα και νέα Ρώμη, έγινε αρχαίο έθος να χειροτονεί τους Επισκόπους στην Ασία, τον Πόντο και την Θράκη, και επειδή έγινε έθος, εξεδόθησαν οι Κανόνες και επεσφράγισαν το αρχαίο έθος¹¹⁰.

Αναφερόμενος στον **ΠΓ' Κανόνα των Αγίων Αποστόλων** επισημαίνει ότι σύμφωνα με τον Κανόνα αυτόν οι Θείοι Απόστολοι εμποδίζουν τους ιερωμένους να διοικούν τα δημόσια πράγματα και να δέχονται κοσμικές φροντίδες. Γι' αυτό λένε ότι όποιος Επίσκοπος ή Πρεσβύτερος ή Διάκονος καταγίνεται σε στρατεία, δηλαδή όχι σε μεταχείριση όπλων και πολέμων, αλλά σε διοίκηση στρατιωτικών πραγμάτων, όπως διανομή στρατιωτικών σιτηρεσίων, υποδοχή αυτών των τροφών και άλλες τέτοιες κυβερνήσεις, τις οποίες οι πολιτικοί ονομάζουν στρατείες' όποιος, λοιπόν, καταγίνεται σε τέτοια και θέλει να έχει και τα δύο και εξουσία Ρωμαϊκή βασιλική και διοίκηση ιερατική και Εκκλησιαστική, δηλαδή εξουσία εξωτερική και εσωτερική, αυτός, αν δεν παύσει από αυτά, ας καθαίρεται, διότι τα πράγματα και οι εξουσίες του Καίσαρος και βασιλέως, στον Καίσαρα πρέπει να δίνονται, δηλαδή σε ανθρώπους εξωτερικούς και βασιλικούς. Τα δε πράγματα και οι εξουσίες του Θεού, στον Θεό παρομοίως πρέπει να δίδονται, δηλαδή σε ανθρώπους θείους και εσωτερικούς, οι οποίοι είναι οι Επίσκοποι, οι Πρεσβύτεροι και οι Διάκονοι.

Σημειώνει ο Όσιος Νικόδημος ότι η εξουσία και η αρχή διαιρείται σε δύο. Άλλη μεν είναι κοσμική, την οποία εμπιστεύθηκε ο Θεός στους Βασιλείς και τους άρχοντες, άλλη δε είναι πνευματική, την οποία ενεχείρισε ο Θεός στους Αρχιερείς και τους οικονόμους των ψυχών. Η μία είναι ενάντια στην άλλη. Γιατί, η μεν είναι επίγειος, η δε Ουράνιος. Η μεν φορεί μάχαιρα και θανατώνει, η δε πρώως συγχωρεί και ζωοποιεί. Γι' αυτό και ο ιερός Χρυσόστομος λέει: *«άλλοι όροι βασιλείας και άλλοι όροι ιερωσύνης. Ο βασιλεύς τα ενταύθα πεπίστευται, εγώ τα Ουράνια' (εγώ όταν είπω, τον ιερέα λέγω)' ο βασιλεύς σώματα εμπιστεύεται, ο δε ιερεύς ψυχήν. Ο βασιλεύς λοιπάδας χρημάτων αφήσιν, ο δε ιερεύς λοιπάδας αμαρτημάτων. Εκείνος αναγκάζει, ούτος παρακαλεί. Εκείνος όπλα έχει αισθητά, ούτος όπλα Πνευματικά»*¹¹¹. Το ίδιο άτοπο ακολουθεί ανίσως, ή ο βασιλεύς τολμήσει να επιβαίνει του βήματος ή ο Αρχιερεύς να βασιλεύει και να ζώννυται μάχαιρα, καθώς το έπαθε ο **Δίκερως Γίγας της Ρώμης, ο Πάπας**, ο οποίος εκτός του ότι είναι εσωτερικός και κατά πνεύμα Αρχιερεύς, θέλει να είναι εξωτερικός και κατά σώμα βασιλεύς' να ευλογεί και να θανατώνει, να κρατά την ποιμαντική βακτηρία και μάχαιρα την φονευτρία. **Μίξις άμικτος και τέρας αλλόκοτον!** αναφωνεί ο Όσιος Νικόδημος. Ας δει, λοιπόν, ότι βρίσκεται παραβάτης του παρόντος πγ' Αποστολικού Κανόνος και υπόκειται σε καθαίρεση, θέλοντας να έχει και τα δύο και Ρωμαϊκή αρχή και ιερατική διοίκηση. Χρησιμώτατα είναι τα λόγια του Οσίου Επισκόπου Κουδρούβης προς τον Μεγάλο Κωνσταντίνο: *«Σοι βασιλείαν ο Θεός ενεχείρισεν, ημίν τα της Εκκλησίας επίστευσε' και ώσπερ ο την σην αρχήν υποκλέπτων, αντιλέγει τω διαταξαμένω Θεώ, ούτω φοβήθητι μη και συ τα της Εκκλησίας εις σεαυτόν έλκων, υπεύθυνος εγκλήματι μεγάλω γένη. Απόδοτε, γέγραπται, τα του Καίσαρος Καίσαρι και τα του Θεού τω Θεώ. Ούτε τοίνυν ημίν άρχειν επί της γης έξεστι, (τι αν είποι προς ταύτα ο διαρχών Πάπας;) ούτε συ του θυμιάν εξουσίαν έχεις ω Βασιλεύς»*¹¹².

Αναφερόμενος στον θεσμό των Οικουμενικών Συνόδων στα προλεγόμενα της Α' Οικουμενικής, παρατηρεί ότι οι **Οικουμενικές Σύνοδοι**, περιβεβλημένες με θεόπνευστο κύρος, **αποτελούν τον έσχατο κριτή των Εκκλησιαστικών υποθέσεων**, κατά τον στ' Κανόνα της Β', και όχι η θεία Γραφή, καθώς λένε οι Λουθηροκαλβίνοι, ή ο Πάπας, καθώς λένε οι Λατίνοι. Επειδή η Αγία Γραφή σε πολλά μέρη μιλά ασαφώς και

καθένας αιρετικός μπορεί να διαστρεβλώσει το ασαφές νόημα των Γραφών προς την αίρεσή του, γι' αυτό χρειάζεται ερμηνεία για να εξηγήσει το αληθές νόημά της, ο οποίος δεν είναι άλλος από την Οικουμενική σύνοδο. Επίσης, επειδή οι αιρετικοί μαζί με τα γνήσια και καθολικά βιβλία της Γραφής τόλμησαν να επιγράψουν ως Κανονικά και τα νόθα και αιρετικά βιβλία τους, γι' αυτό η Οικουμενική σύνοδος εγκρίνει μεν τα γνήσια, αποβάλλει δε τα νόθα και απόκρυφα, όπως έκανε η ΣΤ' για τις Αποστολικές διαταγές και η Α'. Γι' αυτό και ο ιερός Αυγουστίνος, γνωρίζοντας αυτό, κομπώως γνωμάτευσε: «*Εις το Ευαγγέλιον δεν ήθελα πιστεύω, αν δεν με έπειθεν η αξιοπιστία της Εκκλησίας*»¹¹³. Άρα συμπεραίνεται από αυτά, που ειπώθηκαν, ότι κανείς δεν μπορεί να έναντιωθεί στις Οικουμενικές συνόδους, μένοντας ευσεβής και Ορθόδοξος, αλλά απλώς και αδιορίστως ο καθένας χρωστά να πείθεται σ' αυτές. Γιατί, αυτός, που αντιφέρεται και αντιπίπτει σ' αυτές, αντιφέρεται και αντιπίπτει στο ίδιο το άγιο Πνεύμα, που λαλεί μέσω των Οικουμενικών συνόδων και γίνεται αιρετικός και αναθεματισμένος, καθώς και ο Πάπας Δάμασος αναθεματίζει εκείνους, που δεν πείθονται στις Οικουμενικές συνόδους. Αλλά και αυτές οι ίδιες οι σύνοδοι αναθεματίζουν αυτούς, που δεν πείθονται σ' αυτές. Όχι μόνο ως αιρετικός, αλλά ως εθνικός και ασεβής λογίζεται αυτός, που παρακούει της Εκκλησίας, το πρόσωπο της οποίας επέχει η Οικουμενική σύνοδος. Κατά τον ιερό Αυγουστίνο, ο Κύριος λέγει «*εάν και της Εκκλησίας παρακούση, έστω σοι ώσπερ ο εθνικός και ο τελώνης*»¹¹⁴, επειδή η ύστατη ψήφος και κρίση της Εκκλησίας είναι η Οικουμενική σύνοδος. Αυτό το ίδιο είναι και εκείνο, που πρόσταξε ο Θεός να φυλάττεται και στη σύνοδο των ιερέων του παλαιού Νόμου¹¹⁵.

Επίσης, στα προλεγόμενα της εν Καρθαγένη τοπικής αγίας Συνόδου, παρατηρεί ότι παρ' όλο που στην Σύνοδο αυτή ήταν παρόντες οι τοποτηρητές του Πάπα, εν τούτοις πάλι η τοπική έμεινε τοπική και δεν έγινε Οικουμενική, επειδή δεν ήταν παρόντες ή αυτοί ή οι τοποτηρητές τους και οι Πατριάρχες της Ανατολής. Όστε και ο Πάπας είναι μόνο μέρος των Οικουμενικών Συνόδων, όπως και οι υπόλοιποι Πατριάρχες και όχι πάνω από τις Συνόδους, όπως φαντάζονται οι σημερινοί ποντίφηκες της Ρώμης¹¹⁶.

Ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης σχετικά με το έκκλητον του Πάπα

Ο αυτός ιερός Πατήρ, σχετικά με το λεγόμενον έκκλητον του Πάπα, την αξίωσή του δηλαδή να είναι αυτός ο υπέρatos και έσχατος κριτής επί όλων των δικαστικής φύσεως θεμάτων όλης της Εκκλησίας, επισημαίνει τα εξής :

Σύμφωνα με τον λστ' Κανόνα της εν Καρθαγένη Συνόδου, οι Πρεσβύτεροι και οι Διάκονοι και όλοι οι κατώτεροι Κληρικοί να θεωρούν τις κρίσεις τους στον ίδιο τους Επίσκοπο. Αν μέμφονται την κρίση και απόφαση του Επισκόπου τους, πρέπει να προσκαλούν τους πλησιοχώρους και γείτονες Επισκόπους, ώστε αυτοί και ο Επίσκοπος, που τους έκρινε, να θεωρήσουν τις διαφορές τους. Αν δεν στέρξουν ούτε στην κρίση των πλησιοχώρων και προσκαλεσθέντων Επισκόπων, να αναβιβάζουν και να εκκαλούν την κρίση τους στον Μητροπολίτη της επαρχίας τους. Όσοι εκκαλέσουν την κρίση στα κριτήρια, που βρίσκονται πέρα από την θάλασσα, δηλαδή στα κριτήρια της Ιταλίας και του Ρώμης, και γενικά σε μακρυνά και υπερόρια κριτήρια, αυτοί να γίνονται ακοινώνητοι από όλους τους Επισκόπους της Αφρικής.

Σύμφωνα με τον Όσιο Νικόδημο, από τον παρόντα Κανόνα

α) καταβάλλεται μεν από τα θεμέλια η οφρύς και το γαυρίαμα της μοναρχίας του Πάπα, ο οποίος καυχάται και φαντάζεται ότι δόθηκαν σ' αυτόν όλα τα έκκλητα των Εκκλησιών της οικουμένης. Διότι, ανίσως ο παρών Κανόνας εμποδίζει το να εκκαλούνται οι Επίσκοποι της Αφρικής στα αντίπερα της θαλάσσης και σχεδόν γειτονικά της Ιταλίας και του Ρώμης κριτήρια, πόσο μάλλον εμποδίζει να εκκαλούνται στον Ρώμης αυτοί, που βρίσκονται σε μακρυνότερους τόπους;

β) Αποδεικνύεται φανερώς, ότι οι γ', δ', και ε' Κανόνες της εν Σαρδική, που διαλαμβάνουν περί του εκκλήτου του Ρώμης, δεν ενοούνται για τους Επισκόπους, που δεν υπόκεινται στον Ρώμης, αλλά μόνο γι' αυτούς, που υπόκεινται σ' αυτόν, και

γ) ότι ο Κανόνας, που διαλαμβάνει για το έκκλητο του Ρώμης, τον οποίο προέβαλαν στις αρχές της εν Καρθαγένη Συνόδου οι λεγάτοι του Πάπα, ήταν ψευδεπίπλαστος και όχι της Α' εν Νικαία Συνόδου, καθώς εκείνοι ψεύδονταν, όπως απέδειξαν και τα αυθεντικά ίσα του Κωνσταντινουπόλεως και Αλεξανδρείας. Γιατί, αν ήταν της Α' Συνόδου, αναγκαιώς έπρεπε να τον φυλάξει και η εν Καρθαγένη Σύνοδος, καθώς υπόσχεται στον α' Κανόνα της¹¹⁷.

Η εν Καρθαγένη Σύνοδος έστειλε δύο επιστολές, μία προς τον Βονιφάτιο τον Επίσκοπο της Εκκλησίας των Ρωμαίων και μία προς τον Πάπα Κελεστίνο. Αιτία και των δύο αυτών επιστολών στάθηκε ο πρεσβύτερος Σίκκης Απιάριος. Σύμφωνα με τον Όσιο Νικόδημο, η υπόθεση του Απιαρίου οικονομικώς ακολούθησε, ώστε να στηλιτευθούν από την παρούσα Σύνοδο τα υπερήφανα νε-ωτερίσματα, που επρόκειτο να επινοήσουν οι Πάπες της Ρώμης. Δηλαδή η αναμαρτησία, η μοναρχία, το θρυλλούμενο έκκλητο και η νοθεία και διαφθορά μεν, την οποία από τότε επιχείρησαν να κάνουν οι Δυτικοί στα βιβλία των ιερών Συνόδων και των κατά μέρος Πατέρων, εκ του έναντίου δε, η ανόθευτη φύλαξη από τους Γραικούς (Ρωμιούς) και τους Ανατολικούς αυτών των βιβλίων, τα οποία αποδεικνύονται από τις δύο αυτές επιστολές της παρούσης Συνόδου.

Σχολιάζοντας ο Όσιος Νικόδημος την πρώτη επιστολή, λέει ότι αυτός ο πρεσβύτερος Απιάριος, ο οποίος ανήκε στην Επισκοπή της Σίκκης της Αφρικής, αφού ελέγχθηκε συνοδικώς για κανονικά εγκλήματα, που έκανε, χωρίστηκε από την κοινωνία των συμπρεσβυτέρων του και των Επισκόπων και Κληρικών. Αφού πήγε δύο φορές στη Ρώμη, και στον καιρό του Ζωσίμου και στον καιρό του Κελεστίνου, όχι μόνο έγινε δεκτός σε κοινωνία απ' αυτούς, αλλά και αφού εφοδιάσθηκε με συστατικά γράμματα απ' αυτούς, επέστρεψε στην Αφρική με τον Επίσκοπο Φαυστίνο, τον τοποτηρητή αυτών των Παπών, ο οποίος, παρ' όλο που έβαλε όλες του τις δυνάμεις για ν' αθώσει τον Απιάριο από τα κανονικά εγκλήματά του, γενόμενος προστάτης μάλλον παρά κριτής και έκδικος παρά διαγνώστης, εις μάτην εκοπίασε. Διότι, ο Απιάριος, ελεγχόμενος από την συνείδησή του, ομολόγησε φανερά, ότι αληθώς ήταν υπόδικος στα εγκλήματα, για τα οποία κατηγορούνταν, όπως αυτό αποδεικνύεται από την δεύτερη επιστολή προς τον Κελεστίνο, η οποία φαίνεται να στηλιτεύει την

αναμαρτησία του Πάπα. Γιατί, δύο Πάπες και ο τοποτηρητής τους τρεις, φάνηκαν να συγκοινωνούν παρανόμως με τον ακοινώνητο και ακολούθως να αμαρτάνουν. Η Σύνοδος ελέγχει τον Κελεστίνο, λέγοντας ότι κανείς δεν πιστεύει ότι ο Θεός μπορεί να δώσει όλη την δικαιοκρισία σε ένα μόνο Επίσκοπο, τον Ρώμη δηλαδή και όχι σε τόσους Επισκόπους, που συναθροίζονται σε Σύνοδο. *«Ουδείς εστιν, όστις πιστεύσει ενί ω τινι δήποτε δύνασθαι τον Θεόν ημών εμπνεύσαι την δικαιοσύνην, τοις δε αναριθμήτοις εις Σύνοδον συνηθροισμένοις Ιερεύσιν, αρνείσθαι»*. Να που η μοναρχία του Πάπα κατακρημνίζεται. Ο Πάπας Ζώσιμος δίνει κομμονιτώριο γράμμα, δηλαδή ενταλτήριο και προστακτήριο, στον Φαυστίνο τον τοποτηρητή, μέσα στο οποίο γράφει τον ε΄ Κανόνα της Σαρδικής, ο οποίος διορίζει ότι, εάν κατηγορηθεί ένας Επίσκοπος και τον κρίνουν οι Επίσκοποι της επαρχίας, αυτός να εγκαλεί την κρίση του στον Ρώμη, ο οποίος να στέλνει κριτές από το μέρος του για να κρίνουν τον Επίσκοπο. Ομοίως γράφει και τον ιδ΄ της Σαρδικής, ο οποίος διορίζει, ότι οι Πρεσβύτεροι και οι Διάκονοι, που θα αφορισθούν από οργίλο Επίσκοπο, να έχουν την εξουσία να πηγαίνουν στους πλησιοχώρους για να κρίνονται. Και τους δύο αυτούς Κανόνες επιγράφει ψευδώς, ότι είναι της εν Νικαία Συνόδου. Αλλά αυτή η Σύνοδος, και με τα αντίγραφα ίσα των Κανόνων, τα οποία έφερε πρώτον ο Καικιλιανός, και με τα αυθεντικά και αληθέστατα ίσα των αυτών Κανόνων της εν Νικαία, που στάλθηκαν ύστερα τόσο από τον Αττικό Κωνσταντινουπόλεως, όσο και από τον Κύριλλο Αλεξανδρείας, με τον πρεσβύτερο Ιννοκέντιο και τον υποδιάκονο Μάρκελλο (διά μέσου των οποίων εστάλησαν τα αυτά και στον Βονιφάτιο Ρώμη από αυτή την Σύνοδο), παραβάλλοντας αυτούς τους δύο Κανόνες και μη βρίσκοντας κάτι τέτοιο να διορίζουν οι Κανόνες της εν Νικαία, απέδειξε ψευδόμενο τον Ζώσιμο και ακολούθως ψευδεπίπλαστη την έκκλητο, που ζητούσε, των Επισκόπων, Πρεσβυτέρων και Διακόνων, που δεν υπόκειντο σ' αυτόν. Γι' αυτό, για να αποβάλλει κατά κράτος εις το εξής αυτή την έκκλητο στον Ρώμη, όχι μόνο επίτηδες εξέδωσε τους δύο Κανόνες, τον λστ΄ και το ρλδ΄, αλλά και στον Κελεστίνο γράφει προστακτικώς *«Εκβιαστάς τοίνυν Κληρικούς υμών, τινών αιτούντων μη θέλετε αποστέλλειν, μήτε παραχωρείν, ίνα μη τον καπνώδη τύφον του κόσμου δόξωμεν εισάγειν τη του Χριστού Εκκλησία, ήτις το φως της απλότητος και της ταπεινοφροσύνης την ημέραν, τοις τον Θεόν ιδείν επιθυμούσι προσφέρει»*. Και πάλι *«Τους εντεύθεν παραγινομένους ευχερώς μη προσδέχεσθε, μηδέ τους παρ' ημών αποκοινωνητέους εις κοινωνίαν του λοιπού θελήσετε δέξασθαι»*. Περί του Απιαρίου γράφει ότι, αν και ο Πάπας θέλει να τον αθωώσει, όμως η Αφρική δεν τον υπομένει στο εξής, αλλά θα τον καταφρονήσει ως παράνομο. Επίσης, η παρούσα Σύνοδος απέδειξε τους Δυτικούς και διαφθορείς των βιβλίων, τους δε Ανατολικούς αληθείς. Γιατί, στην επιστολή προς τον Βονιφάτιο λέγει *«Τις γαρ αμφιβάλλει τα ίσα αληθέστατα είναι εν Γραικοίς (Ρωμοίς), της εν Νικαία συναθροισθείσης Συνόδου; άτινα από ούτω διαφόρων τόπων και επισήμων Γραικών (Ρωμιών) προσενεχθέντα και συγκριθέντα, ομονοούσιν»*¹¹⁸.

Επίσης, σχετικά με τις προσπάθειες των Παπών να στηρίζουν το έκκλητον στους Κανόνες γ΄, δ΄, ε΄ και ιδ΄ της Συνόδου της Σαρδικής, επισημαίνει τα εξής :

Οι Πάπες της Ρώμη και παλαιά και τώρα σπουδάζουν να αποδείξουν από τους γ΄, δ΄, ε΄ και ιδ΄ Κανόνες της εν Σαρδική ότι σ' αυτούς δόθηκε η καθ' όλου έκκλητος απάσης της Εκκλησίας, δηλαδή όσοι Επίσκοποι, Πρεσβύτεροι και Διάκονοι από όλα τα μέρη της οικουμένης έχουν κρίση, να αναβιβάζουν αυτή την κρίση στον Πάπα. Για να κερδίσουν αυτή την πολυθρύλλητη έκκλητο, τί δεν μεταχειρίσθηκαν και ποία ψεύδη δεν έπλασαν; Όσα έκαναν στην εν Καρθαγένη τα διηγηθήκαμε παραπάνω. Αλλά και μέχρι σήμερα δεν παύουν οι Παπιστές να προβάλλουν, ότι ο γ΄, δ΄ και μάλιστα ο ε΄ Κανόνας της εν Σαρδική διορίζουν για την καθόλου έκκλητο του Πάπα. Ότι δε οι ανωτέρω Κανόνες διορίζουν για την έκκλητο μόνο αυτών, που υπόκεινται στον Ρώμη, είναι φανερό από τα ακόλουθα επιχειρήματα :

α) Επειδή ο υπερφυής Ιωάννης ο Ζωναράς, εξηγώντας τον ε΄ Κανόνα λέγει, ότι αυτόν τον Κανόνα προβάλλουν οι Ρωμάνοι για την έκκλητό τους, ελέγχθηκε όμως στην εν Καρθαγένη Σύνοδο, ότι δεν είναι της εν Νικαία, αλλά ούτε αναθέτει στον Ρώμη όλες τις εκκλήτους των Επισκόπων, αλλά μόνο αυτών, που υπόκεινται σ' αυτόν. Αυτό το ίδιο λέγει και ο Βαλσαμών.

β) Επειδή το παλαιό σχόλιο, που βρίσκεται σ' αυτούς τους Κανόνες, λέγει *«Βλέπε πώς όλοι σχεδόν οι Κανόνες της εν Σαρδική ταύτης Συνόδου μερικός και όχι καθολικός κανονίζουσι πράξεις και μόνες εκείνας όπου ανήκουσιν εις την ενορίαν του θρόνου της Ρώμης. Ωστε όποιος θέλει να σώζωνται και να τιμώνται οι Κανόνες ούτοι, δεν θέλει τους βιάσει να τους κάμη καθολικούς και οικουμενικούς, διά τι ουδέ αυτά τα πράγματα*

συγχωρούσι τούτο να γένη. Αλλά καθώς περί του Ρώμης οι Κανόνες ούτοι διορίζουσιν, έτσι παρομοίως και περί των άλλων τεσσάρων Πατριαρχών και ο καθείς εξ αυτών ημπορεί να τους μεταχειρισθή διά τα ανήκοντα πράγματα και τας εκκλήτους των υποκειμένων εις την εδικήν του Πατριαρχίαν, επειδή οι Κανόνες ούτοι δεν αναφέρουσιν όλας τας εκκλήτους και διοικήσεις των Εκκλησιών εις τον Ρωμαϊκόν θρόνον· τούτο γαρ είναι πράγμα και αδύνατον και αλλότριον της Εκκλησίας».

γ) Διότι και η εν Βενεθαλία τοπική Σύνοδος απαραλλάκτως κατά το ανωτέρω σχόλιο εννόησε αυτόν τον Κανόνα της εν Σαρδική, ώστε δηλαδή οι μεν Επίσκοποι, Πρεσβύτεροι και Διάκονοι, που υπόκεινται στον Ρώμη, να υποτάσσονται στις ψήφους και την κρίση του Ρώμης, αυτοί δε, που υπόκεινται στον Αλεξανδρείας και στους άλλους Πατριάρχες, να υποτάσσονται στις κρίσεις και αποφάσεις εκείνων, καθώς μαρτυρεί ο Αέων Αρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας περί της εν Βενεθαλία Συνόδου, στους Κανόνες της οποίας βρίσκεται και το ρηθέν σχόλιο.

δ) Επειδή, αν οι Κανόνες αυτοί εννοηθούν, ότι δίδουν στον Ρώμη τις εκκλήτους όλης της Εκκλησίας, φανερώς βρίσκονται ενάντιοι όχι μόνο με τους ιβ΄, ιστ΄ και λβ΄ Αποστολικούς, αλλά και με τον ε΄ Κανόνα της εν Νικαία, με την οποία σπουδάζουν οι παπιστές να αποδείξουν ίση την εν Σαρδική και στο όνομα της οποίας ψευδώς επιγράφουν τους Κανόνες της εν Σαρδική. Πώς, λοιπόν, κατ' αυτούς μπορεί η εν Σαρδική να είναι μία και η αυτή με την εν Νικαία, αφού οι Κανόνες της, όπως εννοούνται κατ' αυτούς, είναι εναντιώτατοι με τους Κανόνες της εν Νικαία;

ε) Επειδή η φιλονεικία, που ακολούθησε μεταξύ των Πατέρων της εν Καρθαγένη και των παπών, απέδειξε βεβαιότατα, ότι οι παρόντες Κανόνες δίδουν στον Ρώμη την έκκλητο μόνο στην ενορία και επαρχία του. Οι θείοι εκείνοι Πατέρες λέγουν στην προς Κελεστίνον επιστολή, ότι δεν απαγορεύεται στην Εκκλησία της Αφρικής με κάποιον όρο των Πατέρων να ζητά κανείς να μεταθεωρεί τις κρίσεις των εν Αφρική, δηλαδή παρ' ενορίαν. Και πάλι, *«περί γαρ του τινάς ωσανεί εκ του πλευρού της σης αγιωσύνης πέμπεσθαι εν ουδεμία των Πατέρων Συνόδω ορισθέν ευρίσκομεν»*. Οι εν Καρθαγένη Πατέρες είπαν αυτά τα λόγια, όχι επειδή δεν ήξεραν τελείως την εν Σαρδική Σύνοδο (γιατί πώς ήταν δυνατόν να μην την ξέρουν, αφού 36 Επίσκοποι, κατά τον Δοσίθεο, από την Αφρική ήταν παρόντες στην εν Σαρδική), όχι επειδή δεν ήξεραν, ότι το να αποστέλλονται κριτές από την πλευρά του Ρώμης είναι λόγια του ε΄ Κανόνος της εν Σαρδική (γιατί είναι απίθανο οι Αφρικανοί Επίσκοποι να μην πήραν μαζί τους τους Κανόνες της στην Αφρική), αλλά τα είπαν αυτά, γιατί αυτοί οι Κανόνες δεν εννοούνται γι' αυτούς, που δεν υπόκεινται στον Ρώμη, καθώς τους εννοούν οι Πάπες, αλλά μόνο γι' αυτούς, που υπόκεινται σ' αυτόν. Η Σύνοδος λέγει, ότι αυτό κανένας όρος ή Κανόνας των Πατέρων δεν διορίζει, ούτε βρίσκεται σε καμμιά Σύνοδο των Πατέρων (άλλοι δε είπαν ότι το *«εν ουδεμία των Πατέρων Συνόδω ορισθέν ευρίσκομεν»* εννοείται αντί του σε καμμιά συνέλευση των Πατέρων της Α΄ Συνόδου δεν βρίσκεται. Γιατί, η εν Καρθαγένη Σύνοδος συνηθίζει να ονομάζει Συνόδους τις συνελεύσεις και τις πράξεις των Πατέρων των Συνόδων. Ή εννοείται ότι σε καμμιά Οικουμενική Σύνοδο δεν βρίσκεται. Ο δε Δοσίθεος λέει ότι με το να ήταν οι Κανόνες της εν Σαρδική μερικοί και τοπικοί, δεν τους γνώριζαν οι εν Καρθαγένη, επειδή δεν ήταν ευθύς παραδεδομένοι σε όλη την Εκκλησία)¹¹⁹.

Ο Θεολογικός Διάλογος με τον Παπισμό

Ο Θεολογικός Διάλογος κατά τον κυρό Αθηναγόρα και κατ' επέκτασιν και κατά τον κ. Γ. Α. δεν θα πρέπει να αποσκοπεί στην επισήμανση των αιρετικών διδασκαλιών του Παπισμού και στην προσπάθεια από Ορθοδόξου πλευράς επανόδου αυτών στην Ορθοδοξία. Ο διάλογος κατ' αυτόν είναι αναγκαίος «για την συνειδητοποίηση των κοινών σημείων της πίστεως και για την ενότητα της πίστεως εν τη ποικιλία των ηθών και εθίμων των δύο Εκκλησιών» (σελ. 3). Πρέπει δηλαδή να οικοδομηθεί πάνω σε ένα άλλο μοντέλο ενώσεως, ξένο προς την μακραίωνα παράδοση της Εκκλησίας μας, η οποία δεν γνωρίζει άλλο τρόπο ενώσεως με τους αιρετικούς παρά μόνον ένα, την επιστροφή των αιρετικών στην αλήθεια της Ορθοδοξίας. Σύμφωνα με το μοντέλο αυτό, η ένωση είναι δυνατόν να στηρίζεται μόνον στα κοινά σημεία της πίστεως και να πραγματοποιηθή παρά τις υπάρχουσες δογματικές διαφορές. Τα δόγματα αλλάζουν όνομα και ονομάζονται «ήθη και έθιμα» ή «ποικιλία θεολογικών και εκκλησιολογικών παραδόσεων», σύμφωνα με την έκφραση του νυν Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου στην ομιλία του επ' ευκαιρία της 60^{ης} επετείου από της ιδρύσεως του Π.Σ.Ε. τον Φεβρουάριο του 2008 στη Ελβετία¹²⁰. Το μοντέλο αυτό, συνιτικού τύπου, σύμφωνο κατά πάντα με τις αποφάσεις της Β' Βατικανής Συνόδου, υιοθετήθηκε και συμφωνήθηκε μεταξύ του Πάπα Παύλου του ΣΤ' και του Πατριάρχου κυρού Αθηναγόρα κατά την συνάντησή τους στα Ιεροσόλυμα τον Ιανουάριο του 1964 και την μυστική συνομιλία, που είχαν κατ' αυτήν. Εφαρμόσθηκε δε στη συνέχεια, όταν άρχισε ο Θεολογικός Διάλογος τον Μάιο του 1980. Πράγματι σύμφωνα με απόφαση των δύο πλευρών, Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών, ο διάλογος, προκειμένου να προχωρήσει απρόσκοπτα, ήταν καλό να ξεκινήσει, όχι από αυτά που μάς χωρίζουν, αλλά από αυτά, που μας ενώνουν, με προοπτική αργότερα να συζητηθούν και αυτά, που διαιρούν. Βέβαια το συνιτικού τύπου μοντέλο, που συμφωνήθηκε μεταξύ των δύο ανδρών δεν προέβλεπε συζήτηση δογματικών διαφορών, διότι μια τέτοια συζήτηση θα οδηγούσε τον διάλογο σε ναυάγιο. Αλλά, και το καλά οργανωμένο σχέδιο ενώσεως, που εξεπόνησε το Βατικανό ήδη από το 1965, στο οποίο θα αναφερθούμε παρακάτω, επίσης δεν προέβλεπε τέτοια συζήτηση. Πράγματι, η συνέχεια της πορείας του διαλόγου απέδειξε ότι οι δογματικές διαφορές ποτέ δεν συζητήθηκαν ούτε προκειται να συζητηθούν. Απλούστατα παρακάμφθηκαν με την αμοιβαία αναγνώρισή τους εκατέρωθεν (βλ. συμφωνίες του Balamand το 1993).

Περί του μυστικού αυτού σχεδίου ενώσεως του Βατικανού έχουμε πληθώρα μαρτυριών από εκκλησιαστικές προσωπικότητες, που έλαβαν μέρος σε Διαχριστιανικούς Διαλόγους ή ασχολήθηκαν σε βάθος με αυτούς. Ένας εξ αυτών, ο μακαριστός καθηγητής **Ιωάννης Καρμίρης**, παρατηρεί : «Ο Πάπας Παύλος ο ΣΤ' και οι περί αυτόν Ρωμαιοκαθολικοί θεολόγοι εξεπόνησαν εν καλώς μελετηθέν ευρύτατον πρόγραμμα ρωμαιοκεντρικού Οικουμενισμού, σύμφωνον προς την Λατινικήν Εκκλησιολογίαν»¹²¹. Ο ομότιμος καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ, αιδεσιμολογιώτατος πρωτοπρεσβ. **π. Θεόδωρος Ζήσης** επιβεβαιώνει την ίδια πραγματικότητα : Εκείνοι (οι Λατινόφρονες) «εσχέδιασαν και εχάλκευσαν με κρυφές συμφωνίες την ένωση, χωρίς να ενημερώνουν όλα τα μέλη της αντιπροσωπείας, για να μην υπάρχουν αντιδράσεις, όπως δεν ενημερώνεται σήμερα ο πιστός λαός και δεν αντιλαμβάνεται γι' αυτό, ότι η ένωση γίνεται ήδη σταδιακά, έχει προχωρήσει ουσιαστικά με συμπροσευχές, συλλείτουργα και αμοιβαία εκκλησιαστική αναγνώριση, εις τρόπον ώστε το κοινό Ποτήριο, όταν έλθη επισήμως, να αποτελεί απλώς μία επισφράγιση και επικύρωση της γενομένης ήδη ενώσεως»¹²². Ο ομότιμος καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, αιδεσιμολογιώτατος πρωτοπρεσβ. **π. Γεώργιος Μεταλληνός** σε πλήρη συμφωνία με τους παραπάνω παρατηρεί : «Από τον Πατριάρχη Αθηναγόρα, πεπεισμένο κήρυκα αυτής της πορείας, με τις Πανορθόδοξες Διασκέψεις της Ρόδου (1961 και 1963) και μιά σειρά προσωπικών του ενεργειών (όπως η περίφημη συνάντησή του με τον Πάπα Παύλο τον ΣΤ' στα Ιεροσόλυμα το 1964) και παρά τις αντιδράσεις κυρίως του Αθηνών Χρυσοστόμου Β', το καθορισμένο σε συνεργασία με το Βατικανό σχέδιο, προωθήθηκε και επεβλήθη, οδηγώντας στην κατάσταση των ημερών μας»¹²³. Ο αγωνιστής και μαχητικός ιεράρχης αείμνηστος Μητροπολίτης Φλωρίνης κυρός **Αυγουστίνος Καντιώτης** επισημαίνει : «Η ένωση, η ψευδοένωση, έχει

αποφασισθή. Έχει αποφασισθή εις μυστικά διαβούλια Ανατολής και Δύσεως, διαβούλια πολιτικής, οικονομικής και θρησκευτικής φύσεως, ων εγκέφαλος ο Πάπας! ...**Συντελείται εις βάθος και έκταση προδοσία, την οποίαν δεν δυνάμεθα να φαντασθώμεν**¹²⁴! Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος επισημαίνει ότι «οι αδελφοί Ρωμαιοκαθολικοί εμμέσως ή αμέσως αφήνουν να εννοηθεί ότι η Ορθόδοξος Εκκλησία δύναται να ενωθεί μετά της Ρωμαιοκαθολικής δι' ενός είδους ενώσεως ομοίου ή παραλλήλου, προς εκείνο το οποίον υφίσταται μεταξύ αυτής και των εκκλησιαστικών ομάδων των Ουνιτών»¹²⁵.

Σύμφωνα με το παραπάνω σχέδιο του Βατικανού, επινοήθηκε και εφαρμόστηκε ο λεγόμενος «**Διάλογος της Αγάπης**», σαν ένα προκαταρκτικό στάδιο πριν από τον Θεολογικό διάλογο, ο οποίος αποσκοπούσε στην κατάλληλη ψυχολογική προετοιμασία, με την δημιουργία κλίματος καλών σχέσεων και φιλίας, με παροχή οικονομικών ενισχύσεων προς τους Ορθοδόξους, με υπερτονισμό της αγάπης και παραμερισμό της σημασίας των δογματικών αληθειών της πίστεως (και εδώ παρούσα, όπως και στον προτεσταντικό Οικουμενισμό, η θεωρία του δογματικού μινιμαλισμού), ώστε να αμβλυνθεί και αποδυναμωθεί κάθε διάθεση μαρτυρίας και ομολογίας, με ανταλλαγές επισκέψεων των προκαθημένων εκατέρωθεν, με επιστροφές αγίων λειψάνων από την πλευρά του Βατικανού, ως ένδειξη φιλίας προς τους Ορθοδόξους, με συμπροσευχές και κοινές διακηρύξεις περί «αδελφών εκκλησιών», για την δημιουργία ψεύτικων εντυπώσεων και τετελεσμεσμένων γεγονότων. Όπως δε εύστοχα παρατηρήθηκε «η Ορθόδοξη θεολογία και η Ορθόδοξη εκκλησιολογία παραχωρούν τη θέση τους στην διπλωματία και την πολιτική. Η τήρηση των ισορροπιών, η προσχώρηση στη λογική των συσχετισμών, η υπαγωγή στα κοινωνικά και πολιτικά δεδομένα και απαιτήσεις, αποτελούν τη νέα κυρίαρχη αντίληψη στη σύγχρονη οικουμενιστική θεολογία»¹²⁶.

Παράλληλα καλλιεργήθηκε το πνεύμα της «αμοιβαίας αναγνωρίσεως» για την δημιουργία ψευδαισθήσεων ενότητας και ταυτότητας πίστεως. Το πνεύμα αυτό μόλις διακρίνεται στα πρώτα κείμενα της Μικτής Επιτροπής, για να φανεί πλέον ξεκάθαρα και με κάθε επισημότητα στο κοινό κείμενο της Ζ' Συνελεύσεως του Βalamand. Με το κείμενο αυτό Παπικοί και «Ορθόδοξοι» Οικουμενιστές, κάνοντας ένα θεαματικό άλμα και παρακάμπτοντας πλήθος αιρετικών διδασκαλιών του Παπισμού, φθάνουν ξαφνικά στο σημείο να αναγνωρίσουν αλλήλους ως πλήρεις και αληθείς «αδελφές Εκκλησίες», με έγκυρα μυστήρια, με ταυτότητα πίστεως, με αποστολική διαδοχή και διά τούτο «*από κοινού υπευθύνους διά την τήρησιν της Εκκλησίας του Θεού εν τη πιστότητι προς την θείαν οικονομίαν, ιδιαίτερα ως προς την ενότητα*» (παράγρ. 13 και 14), πράγμα που συνιστά **πραγματική προδοσία της Ορθόδοξου πίστεως**. Πέραν τούτου η επιτευχθείσα καταδίκη της Ουνίας στο Freising το 1990, ανατρέπεται με νέες αποφάσεις στο Βalamand, όπου πανηγυρικά αθρώνεται και επιπλέον οι Ουνίτες αποκτούν το δικαίωμα να συμμετέχουν στο διάλογο με εκπροσώπους τους.

Οι διπλωματικοί ελιγμοί του Βατικανού

Σχολιάζων ο κ. Γ. Λ. την ομιλία του Πάπα Παύλου του ΣΤ΄ στο Φανάρι γράφει ότι ο Πάπας «δεν ομιλεί περί ‘επιστροφής’ των Ορθοδόξων στην Καθολική Εκκλησία, ούτε περί της δημιουργίας μίας ποιμνής υπό τον ένα ποιμένα, υπό την ηγεσίαν του Πάπα... (σελ.1). Και παρακάτω : «Όχι μόνον **ειλικρίνεια της θελήσεως του Πάπα** διαφαίνεται από το κείμενο της ομιλίας του αλλά και μιά δυναμικότητα και ανυπομονησία με συνεχή επανάληψη του τελικού στόχου, της βιώσεως της ενότητας στο συλλείτουργο και στη θεία ευχαριστία». Εν τέλει δε διαπιστώνει πανηγυρικά ότι **«κανείς υπερτονισμός λοιπόν και καμμία αναφορά σε κάποιο αποκλειστικό πρωτείο εξουσίας του Πάπα για ολόκληρη την Εκκλησία του Χριστού και καμμία απαίτηση για υποταγή και υπακοή ως όρων για την πραγματοποίηση της πλήρους κοινωνίας»**. (σελ. 2). Ωστόσο, ο αγαπητός καθηγητής αδυνατεί να διακρίνει την νέα εκκλησιαστική πολιτική του Βατικανού, την οποία εχάραξε η Β΄ Βατικανή Σύνοδος και την οποία ακολούθησε ο Πάπας Παύλος ο ΣΤ΄, έτσι ώστε με πολλή αφέλεια να ομιλεί για **«ειλικρίνεια της θελήσεως του Πάπα»** και για **κατάργηση του Παπικού Πρωτείου**.

Οι νέες κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες, που δημιουργήθηκαν μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και ιδίως το άνοιγμα του προτεσταντικού κόσμου προς την Ορθοδοξία και το κάλεσμά του για προσέγγιση και διάλογο μέσω της ιδρύσεως του Π.Σ.Ε., επέβαλαν ριζική αλλαγή στην εκκλησιαστική πολιτική του Βατικανού. Σύμφωνα με την νέα πολιτική, οι παλιές εχθρικές αντιπαραθέσεις και το πολεμικό κλίμα προς την Ορθόδοξο Εκκλησία και τις άλλες ομολογίες δεν προσφέρονται πλέον και δεν έχουν καμμία θέση. Η Παπική «Εκκλησία» καλείται τώρα να παίζει κυρίαρχο ρόλο και να τελικά να επιβληθεί σ’ όλο τον χριστιανικό κόσμο με ένα άλλο τρόπο, με την αγάπη και τον διάλογο. Μιά αγάπη όμως κίβδηλη και υποκριτική, που θα εξυπηρετεί αποκλειστικά και μόνον τα συμφέροντα του Παπισμού. Κατά τον μακαριστό π. **Ιωάννη Ρωμανίδη**, το Βατικανό ξεκινά μια νέας μορφής επίθεση προς την Ορθοδοξία, την «επίθεση στα νώτα», που συνίσταται σε επίδειξη φιλίας και αγάπης, οικουμενικά ανοίγματα και διάλογους, χωρίς καμμία ουσιαστική αλλαγή στους στόχους και τις μεθόδους. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι ταυτόχρονα με το **«Διάταγμα περί Οικουμενισμού»**, πού τόσο έχει προπαγανδισθεί και από Παπικής και από Ορθοδόξου πλευράς, η Β΄ Βατικανή Σύνοδος εξέδωσε, επίσης, το αντίστοιχο **«Διάταγμα για τις Ανατολικές Καθολικές Εκκλησίες»**, τις **Ουνιτικές** δηλαδή, τις οποίες αναγνωρίζει και προασπίζεται με κάθε επισημότητα. Αν ο Πάπας Παύλος ο ΣΤ΄ είχε όντως «ειλικρίνεια θελήσεως» και αληθινή αγάπη προς την Ορθοδοξία, γιατί δεν κατήργησε την **Ουνία**, την πύ επαισχυντη δηλαδή μορφή προσηλυτισμού και πολεμικής κατά της Ορθοδόξου Εκκλησίας; Ωστόσο, μιά τέτοια ενέργεια ήταν αδιανόητη για τον Πάπα, διότι θα ερχόταν στην πράξη σε αντίθεση με το παραπάνω «Διάταγμα για τις Ανατολικές Εκκλησίες», δηλαδή σε αντίθεση με τον ίδιο τον εαυτό του. Γιατί, επίσης, δεν κατήργησε το δόγμα περί του Πρωτείου, αφού όπως ισχυρίζεται ο κ. Γ. Λ. ο Πάπας στην ομιλία του δεν έκαμε **«καμμία αναφορά σε κάποιο αποκλειστικό πρωτείο εξουσίας του Πάπα»**; Πού είναι λοιπόν «η ειλικρίνεια της θελήσεώς» του; Πού είναι επίσης «η ειλικρίνεια της θελήσεως» και η αγάπη προς την Ορθοδοξία των διαδόχων του Πάπα Παύλου του ΣΤ΄, οι οποίοι επέτρεψαν και προώθησαν την γενοκτονία των Ορθοδόξων Σέρβων αδελφών μας κατά την διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και τους βομβαρδισμούς στο Κόσοβο της Σερβίας το 1999; Πού είναι επίσης «η ειλικρίνεια της θελήσεως» του νύν Πάπα Βενεδίκτου του ΙΣΤ΄, ο οποίος άλλα έλεγε ως Καθηγητής Ratzinger στην ομιλία του στο Graz, και άλλα πράττει τώρα ως Πάπας; Έτι πλέον! Ο νύν Πάπας όχι μόνον το Πρωτείο δεν κατήργησε, αλλά το ισχυροποίησε ακόμη περισσότερο με το να διαγράψει με απόφασή του (Ιούνιος του 2006) «τον ιστορικό και κανονικό τίτλο ‘Πατριάρχης της Δύσεως’, για να προβάλει προφανώς την παγκόσμια δικαιοδοσία του εφ’ όλης της Εκκλησίας», όπως ήδη αναφέραμε σε προηγούμενο κεφάλαιο. Πώς λοιπόν ο κ. Γ. Λ. και οι ομόφρονές του εθελοτυφλούν και δεν μπορούν ή δεν θέλουν να αντιληφθούν τα διπλωματικά παιχνίδια και τους ελιγμούς του Βατικανού;

Επίλογος

Κλείνοντας την παρούσα εργασία, θα μπορούσαμε να διατυπώσουμε σαν γενικό συμπέρασμα ότι ούτε η Ουνία, ούτε οι Σταυροφορίες, ούτε τα πάσης φύσεως κακουργήματα και εγκλήματα του Παπισμού κατά της Ορθοδοξίας επέφεραν τόση φθορά και διάβρωση μέσα στην μητέρα μας Εκκλησία, την φιλότιμη μας Ορθοδοξία, όση ο Οικουμενισμός! Η φοβερή αυτή αίρεση μέσω των θλιβερών θυμάτων της, των Οικουμενιστών, αποτελεί σήμερα την πέμπτη Φάλαγγα, τον Δούρειο Ίππο του Παπισμού. Θερμή προσευχή όλων μας είναι να διανοίξει ο Θεός τους πνευματικούς οφθαλμούς του αδελφού μας κ. Γ. Λ. και των άλλων αδελφών μας Οικουμενιστών, να δώσει σ' αυτούς ειλικρινή μετάνοια, και να τους λυτρώσει από τον ολέθριο δρόμο, που ακολουθούν, ο οποίος οδηγεί στην απώλεια. Ας γνωρίζει δε καλά ο κ. Γ. Λαρεντζάκης και κάθε Λαρεντζάκης, ότι ο Θεός δεν θα αφήσει την Εκκλησία του, *«ήν περιεποιήσατο διά του ιδίου αίματος»¹²⁷*, αβοήθητη. Όταν έρθει ο κατάλληλος χρόνος, θα αναδείξει νέους Γρηγορίους Παλαμάδες και Μάρκους Ευγενικούς, οι οποίοι θα χαρίσουν την χαρά της νίκης στην μητέρα μας Εκκλησία, *«θα ευφράνουν τους Ορθοδόξους και θα κατασχύνουν τους κακοδόξους»* και αμετανοήτους Οικουμενιστές, κατά το απολυτικό της αγίας Ευφημίας. Η τελική νίκη ανήκει στην Ορθοδοξία και όχι στον Παπισμό ή τον Οικουμενισμό, ανήκει στον Χριστό, ο οποίος *«εξήλθε νικῶν και ἵνα νικήσει»¹²⁸*.

Υποσημειώσεις

- ¹ Αρχιμ. Ιουστίνου Πόποβιτς, *Ορθόδοξος Εκκλησία και Οικουμενισμός*, Θεσσαλονίκη 1974, σελ. 224.
- ² Γέροντος Παΐσιου Αγιορείτου, *Λόγοι*, τομ. Β', εκδ. Ιερού Ησυχαστηρίου «Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος», Σουρωτή Θεσσαλονίκης 1999, σελ. 176.
- ³ Σεβ. Μητρ. Ναυπάκτου και αγίου Βλασίου Ιεροθέου, *Οίδα άνθρωπον εν Χριστώ*, έκδ. Γ', Ιερά Μονή Γενεθλίου της Θεοτόκου (Πελαγίας) 2008, σελ. 171.
- ⁴ Αρχιμ. Παύλου Δημητράκοπούλου, *Η Ορθοδοξία μπροστά στη θύελλα του συγχρόνου Προτεσταντικού και Παπικού Οικουμενισμού*, Πειραιάς 2012, σελ. 6.
- ⁵ Αρχιμ. Χαράλαμπος Βασιλοπούλου, *Ο Οικουμενισμός χωρίς μάσκα*, εκδ. Ορθόδοξος Τύπος, Αθήνα 1988, σελ. 23, 25.
- ⁶ Από την ευχή της αναφοράς της Θείας Λειτουργίας του Μ. Βασιλείου.
- ⁷ Αρχιμ. Ιωάσαφ Μακρή, «Ιστορική αναδρομή της προσεγγίσεως Ορθόδοξων και Ρωμαιοκαθολικών κατά τον 20^ο αιώνα», *Εν Συνειδήσει, Οικουμενισμός· Ιστορική και κριτική προσέγγιση*, εκδ. Ιεράς Μονής Μεγ. Μετεώρου, Ιούνιος 2009, σελ.46-47, βλ. και Μαρίας Αντωνιάδου, *Γιατί οι ΗΠΑ στηρίζουν το Φανάρι*, <http://www.greeknewsonline.com/modules.php?name=News&file=print&sid=2330>.
- ⁸ Αρχιμ. Ιωάσαφ, ό.π., σελ. 47-48, βλ. και Γ. Πρίντζιπα και Γ. Καραγιάννη, *Εκκλησία και Ελληνισμός από το 1821 έως σήμερα*, εκδ. Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, 2005, σελ. 283-284.
- ⁹ Αρχιμ. Ιωάσαφ, ό. π., σελ.49-50, βλ. και Γ. Π. Μαλούχου, *Εργό ο Ιάκωβος*, εκδ. ΣΚΑΪ, εκδ. οίκος Λιβάνη, Αθήνα 2002, σελ. 189-190.
- ¹⁰ O. Klemend, *Dialogues avec le Patriarch Athenagoras*, σελ.16-17.
- ¹¹ Κωνσταντίνου Μουρατίδου, Καθ. Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, *Οικουμενική Κίνησις, ο σύγχρονος μέγας πειρασμός της Ορθοδοξίας*, Αθήνα 1972, σελ. 30.
- ¹² Πρωτοπρεσβ. Γεωργίου Μεταλληνού, Ομότιμου Καθ. Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, *Οι διάλογοι χωρίς προσωπείο*, Διαδικτυακός τόπος *Ορθόδοξος Λόγος*, www.orthodox.net.gr, σελ. 2.
- ¹³ Αρχιμ. Ιωάσαφ, ό. π, σελ. 53-54.
- ¹⁴ Ο. π., σελ. 53, βλ. και Χρυσοστόμου Β', Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος, *Τα Πεπραγμένα από 15-7-1963 μέχρι 15-7-1964*, Αθήνα 1964, σελ. 39.
- ¹⁵ Αρχιμ. Ιωάσαφ, ό. π., σελ. 53-54, βλ. και Χρυσοστόμου Β', ό. π. σελ. 39.
- ¹⁶ Αρχιμ. Ιωάσαφ, ό. π. σελ. 54, βλ. και Δ. Τσάκωνα, *Αθηναγόρας, Ο Οικουμενικός των νέων ιδεών*, Αθήνα 1976, σελ. 98.
- ¹⁷ Αρχιμ. Ιωάσαφ, ό. π., σελ. 49-52.
- ¹⁸ Ο. π., σελ 50, βλ. και Δ. Τσάκωνα, *Αθηναγόρας...*, σελ. 94.
- ¹⁹ Αρχιμ. Ιωάσαφ, ό. π., σελ 50.
- ²⁰ Ο. π., σελ 50, βλ. και Δ. Τσάκωνα, *Αθηναγόρας...*, σελ. 95.
- ²¹ Αρχιμ. Ιωάσαφ, ό. π., σελ 51, βλ. και Δ. Τσάκωνα, ό. π., σελ. 95.
- ²² Αρχιμ. Ιωάσαφ, ό. π., σελ. 50-51.
- ²³ Ο. π., σελ 51-52, βλ. και Δ. Τσάκωνα, *Αθηναγόρας...*, σελ. 117.
- ²⁴ Πρωτοπρεσβ. Γεωργίου Μεταλληνού, *Οι διάλογοι...* σελ. 1.
- ²⁵ Ο. π., σελ. 2.
- ²⁶ Ο. π. σελ. 2-3.
- ²⁷ Ο. π. σελ. 3.
- ²⁸ Ορθόδοξος Τύπος, φ. 94, Δεκέμβριος 1968, και Οσιολ. Ευθυμίου Τρικαμηνά «*Η διαχρονική συμφωνία των αγίων Πατέρων για το υποχρεωτικό του 15^{ου} Κανόνος της Πρωτοδευτέρας Συνόδου περί διακοπής μνημονεύσεως Επισκόπου κηρύσσοντος επ' Εκκλησίας αίρεσιν*», Τρίκαλα 2012, σελ. 259-260.
- ²⁹ Οσιολ. Ευθυμίου Τρικαμηνά «*Η διαχρονική...*», σελ. 259, βλ. και «Από την πορεία της αγάπης», εκ του μηνυμάτος του επί της εορτή των Χριστουγέννων του 1967, σελ. 87.
- ³⁰ Οσιολ. Ευθυμίου Τρικαμηνά «*Η διαχρονική...*», σελ. 259, Βλ. και εφημερίς «Ακρόπολις», 29 Ιουνίου 1963.
- ³¹ Εξ ομιλίας του στη Θεολογική Σχολή Βελιγραδίου την 12^η Ιουλίου 1967, εφημερίς Έθνος, 13 Οκτωβρίου 1967.
- ³² Ορθόδοξος Τύπος, φ. 176, 15 Δεκεμβρίου 1972, σελ. 4.
- ³³ Π. Γρηγορίου, *Πορεία προς την ενότητα*, Αθήνα 1978, τόμ. Β, σελ. 33.
- ³⁴ Πρωτοπρεσβ. Ι. Ρωμανίδου, *Ορθόδοξος και βατικάνειος συμφωνία περί Ουνίας*, http://www.-romanity.-org/htm/rom.e.-14.orthodoxi_kai_vatikanian_sumfonia_peri_ounias.01.htm.
- ³⁵ Ιω. Καρμίρη, *Ορθοδοξία και Ρωμαιοκαθολικισμός*, τομ. ΙΙ, Αθήνα 1965, σελ. 170.
- ³⁶ Θεοδομία (Σεπτέμβριος 2006) 460.
- ³⁷ Σπίθα (Μάιος-Ιούνιος 1980)
- ³⁸ Ορθόδοξος Τύπος, φ. 333, 20.11.1978.
- ³⁹ Τόμος αγάπης, σελ. 525,528-530
- ⁴⁰ «Δήλωση Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος Χρυσοστόμου Β'», *Ορθόδοξος Τύπος* (Νοέμβριος 1965).
- ⁴¹ τομ. Β', Αθήνα 1967, σελ. 197.
- ⁴² Αρχιμ. Μάρκου Μανώλη, «Αιρετικός ο Αθηναγόρας», *Ορθόδοξος Τύπος*, 30 Μαρτίου 2012, σελ. 1,7. Βλ. και άρθρο της εφημερίδος «Εκκλησιαστικός αγών», αδελφότητος «Ο Σταυρός», Μάιος 1970, φ. 48, σελ. 3,4, με τίτλο «Ομιλεί ο Αθηναγόρας. Αι κατά καιρούς δηλώσεις. Τα μηνύματα και αι ενέργειαι αυτού».
- ⁴³ Αρχιμ. Επιφανίου Θεοδοροπούλου, *Τα δύο άκρα, Οικουμενισμός και ζηλωτισμός*, εκδ. Ιερού Ησυχαστηρίου Κεχαριτωμένης Θεοτόκου Τροιζήνης 2008, σελ. 17.
- ⁴⁴ Εφ. 4, 4-5.
- ⁴⁵ Ειρηναίου Έλεγχος ΙΙΙ,24,1, PG 7,966C
- ⁴⁶ Ψάλμ. 67, 17.
- ⁴⁷ Μοναχού Ευθυμίου Ζηγαβινού-Αγίου Νικοδήμου Αγιορείτου, *Ερμηνεία εις τους ΠΝ' Ψαλμούς του προφητάνακτος Δαυΐδ*, τ. Β', εκδ. Ορθόδοξος Κυψέλη, Θεσσαλονίκη 1966, σελ. 180.
- ⁴⁸ Γ. Φλωρόφσκυ, *Το σώμα του ζώντος Χριστού. Τα όρια της Εκκλησίας*, σελ. 130.
- ⁴⁹ Χρίστου Κρικώνη, *Το μυστήριον της Εκκλησίας, πατερικά απόψεις*, εκδ. Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, Θεσ/κη 1989, (ανάτυπον εκ της «Κληρονομία») τ. 18, τεύχος Α', 1986), σελ. 107.
- ⁵⁰ Πρεσβ. Αναστασίου Γκοτσοπούλου, *Η συμπροσευχή με αιρετικούς, Προσεγγίζοντας την κανονική πράξη της Εκκλησίας*, εκδ. Θεοδομία, Θεσσαλονίκη 2009, σελ. 40-42.
- ⁵¹ Ο. π., σελ. 33-36.
- ⁵² Κανών Καρχηδόνας.
- ⁵³ Εφ. 4, 4-5.
- ⁵⁴ Αρχιμ. Γεωργίου Καγάνη, *Η ποιμαντική διακονία κατά τους Ιερούς Κανόνες*, εκδ. Αθως, Αθήνα 2033, σελ. 156-157.
- ⁵⁵ Αγίου Νικοδήμου Αγιορείτου, *Πηδάλιον*, σελ. 89-91.
- ⁵⁶ Δημητρίου Τσελλεγγίδη, Καθ. Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ., «Είναι οι ετερόδοξοι μέλη της Εκκλησίας»; *Εν Συνειδήσει· Οικουμενισμός· Ιστορική και κριτική προσέγγιση*, εκδ. Ι. Μ. Μεγάλου Μετεώρου, Άγια Μετέωρα Ιούνιος 2009, σελ. 80-81.
- ⁵⁷ aktines.blogspot.com/2012/04/blog-post_6621.html
- ⁵⁸ http://aktines.blogspot.com/2010/12/blog-post_2188.html και Ορθόδοξος Παρατηρητής, *Ορθόδοξος Τύπος* (4-5-2012) 4.
- ⁵⁹ Σεβ. Μητροπολίτου Πειραιώς κ. Σεραφείμ, *Άβυσσος αγαπητέ κ. Γασπαράκη η κατάσταση*. <http://imp.gr/index.php/2012-03-27-20-22-23/104-anakoinwthen-20120926a>.

- ⁶⁰ http://aktines.blogspot.com/2012/05/blog-post_5513.htmlhttp://aktines.blogspot.com/2012/05/blogpost_1361.html,
http://thriskeftika.blogspot.com/2012/05/blogpost_5421.html,http://aktines.blogspot.com/2012/05/blogpost_1984.html
- ⁶¹ Αγίου Μαξίμου του ομολογητού, PG 90,93D
- ⁶² Αγίου Κυρίλλου Ιεροσολύμων, *Κατήχησις* 18, 23, PG 33, 1044 AB βλ. και Γεωργίου Μαντζαρίδη, *Κοινωνιολογία του Χριστιανισμού*, σσ. 219–221
- ⁶³ Ματθ. 24, 14.
- ⁶⁴ Γνατίου Αντιοχείας, *Σμυρν.* 8,2, BEΠ 2,281
- ⁶⁵ Ευσεβίου Καισαρείας, *Κατά Μαρκέλλον*, I,1, PG 24,728 C.
- ⁶⁶ Κυρίλλου Ιεροσολύμων, *Κατήχησις*, 18,26, PG 33,1048BC-1049A.
- ⁶⁷ Προκοπίου Γαζαίου, *Επιτομή των εις τον Προφήτην Ησαΐαν*, 49,14-26, PG 87, 2480AD
- ⁶⁸ Ιωάννου του Δαμασκηνού, *Κατά εικονοκλαστών*, PG 96,1357CD
- ⁶⁹ Πολυκάρπου Σύμωρης, *Μαρτύριον*, 19,2, BEΠ 3,26
- ⁷⁰ Γρηγορίου Νύσσης, *Επιστολή Ε΄*, PG 46,1029B.
- ⁷¹ Tertull. Praescr. 30m. 2,48 Cyrriani Epist.73,2
- ⁷² Παν. Ν. Τρεμπέλα, *Δογματική*, τομ. Β΄, Αθήναι 1979, σελ. 358.
- ⁷³ Χρήστου Κρικώνη, Αναπ. Καθηγητού Πανεπιστημίου, *Το μυστήριον της Εκκλησίας, Πατερικά απόψεις*, Θεσσαλονίκη 1989, σελ. 85-86, 88
- ⁷⁴ Γ. Φλωρόφσκυ, *Το σώμα του ζώντος Χριστού...*, σελ. 43. Πλείονα βλ. Ι. Καρμίρη, *Ορθόδοξος Εκκλησιολογία*, σελ. 291-314.
- ⁷⁵ Γρ. Λαρεντζάκη-Κωνσταντίνου Σκουτέρη-Βλασίου Φειδά, *Η συμπροσευχή με τους ετεροδόξους κατά την ορθόδοξη θεολογική παράδοση*, Συλλογικό έργο, εκδ. Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, Θεσ/κη 2011.
- ⁷⁶ V. Lossky, *Η Μυστική Θεολογία της Ανατολικής Εκκλησίας*, μετφρ. Σ. Πλευράκης, Θεσσαλονίκη 1973, σελ. 206.
- ⁷⁷ Βλάσιος Φειδάς, «Το ζήτημα της συμπροσευχής μετά των ετεροδόξων κατά τους ιερούς Κανόνες» *Επίσκεψις* τεύχ. 699/30.4.09, σελ. 11-33 και www.alopsis.gr/alopsis/feidas.pdf και Πρεσβ. Αναστάσιος Γκοτσόπουλος, *Η συμπροσευχή...*, σελ. 197-245.
- ⁷⁸ PG 32, 400B.
- ⁷⁹ Παρακαταθήκη Ιούλιος–Αύγουστος 2009, τεύχ. 67, σελ. 3.
- ⁸⁰ Γεωργίου. Μαρτζέλου, *Ορθόδοξο δόγμα και θεολογικός προβληματισμός, Μελετήματα δογματικής θεολογίας*, τ. Γ΄, εκδ. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 2007, σελ. 321-322.
- ⁸¹ Α΄ Κορ. 3, 11.
- ⁸² Εφ. 2, 20.
- ⁸³ Ιω. 20, 23. 2.
- ⁸⁴ Αγίου Κυρίλλου, *Περί Αγίας Τριάδος*, βιβλίο 4^ο.
- ⁸⁵ Αγίου Ιλαρίου, *Περί Αγίας Τριάδος*, βιβλίο 2^ο, 6^ο.
- ⁸⁶ Αγίου Ιερωνύμου, *Εις το κατά Ματθαίον Ευαγγέλιον*, βιβλίο 6^ο.
- ⁸⁷ Αγίου Ιωάννου Χρυσοστόμου, *Εις το κατά Ματθαίον Ευαγγέλιον*, ομιλία 53^η.
- ⁸⁸ Αγίου Αμβροσίου Μεδιολάνων, *Εις την προς Εφεσίους επιστολή του Απ. Παύλου*, Β΄ κεφ.
- ⁸⁹ Αγίου Αυγουστίνου Ιππώνος, *Εις την Α΄ επιστολήν του Αγ. Ιωάννου*, Β΄ πραγματεία.
- ⁹⁰ Του ιδίου, *Εις το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον*, ομιλία 124^η.
- ⁹¹ Πράξ. 1, 15-26.
- ⁹² Πράξ. 6, 1-7.
- ⁹³ Πράξ. 15, 1-31.
- ⁹⁴ Λκ. 15, 22.
- ⁹⁵ Πράξ. 1, 7-8.
- ⁹⁶ Πράξ 8, 14-17.
- ⁹⁷ Γαλ. 2, 11-16.
- ⁹⁸ Α΄ Πέτρ. 5, 1.
- ⁹⁹ Β΄ Πέτρ. 1, 1.
- ¹⁰⁰ Αποκ. 1, 1.
- ¹⁰¹ Αποκ. Α΄, Β΄.
- ¹⁰² Αποκ. 1, 8, Επισκόπου Σεραφεΐμ, Μητροπολίτου Πειραιώς, *Αι αιρέσεις του Παπισμού*, Αθήναι 2009, σελ. 53-54.
- ¹⁰³ Προς Διόγνητον επιστολή 7, 11.
- ¹⁰⁴ Κλήμεντος Αλεξανδρείας, *Παιδαγ.* 1, 6 και *Στρωμ.* 7, 5.
- ¹⁰⁵ Του ιδίου, *Στρωμ.* 3, 6.
- ¹⁰⁶ Του ιδίου, *Παιδαγ.* 1.
- ¹⁰⁷ Μητροπολίτου Πειραιώς Σεραφεΐμ, «Ο Παπισμός ως εκκλησιολογικό πρόβλημα (με αναφορά στο συνοδικό σύστημα της Εκκλησίας)», *Πρωτεΐον, Συνοδικότης και Ενότης της Εκκλησίας*, Πρακτικά Θεολογικής Ημερίδος, Πειραιεύς 2011, σελ. 26-35.
- ¹⁰⁸ Μητροπολίτου Πειραιώς Σεραφεΐμ, *Ο Παπισμός...* σελ. 40-44.
- ¹⁰⁹ Αγίου Νικοδήμου Αγιορείτου, Πηδάλιον, σελ. 157-158.
- ¹¹⁰ Ο. π., σελ. 207-208.
- ¹¹¹ Αγίου Ιωάννου Χρυσοστόμου, *Λόγος δ΄ εις τόν Οζΐαν*, τ. Ε΄, σελ. 149.
- ¹¹² Μ. Αθανασίου, *Επιστολή προς τους απανταχού μοναχούς περί των γεγεννημένων παρά των Αρειανών επί Κωνσταντίου*, εκδ. Γρηγόριος ο Παλαμάς, ΕΠΕ 9, Θεσσαλονίκη 1976, σ. 3027-14 και Αγίου Νικοδήμου Αγιορείτου, Πηδάλιον, σελ. 109- 110.
- ¹¹³ Ιερού Αυγουστίνου, *Επιστολή 154^η*, PL 32-47.
- ¹¹⁴ Ματθ. 18, 17.
- ¹¹⁵ Δευτερ. 17, 2-8 και Αγίου Νικοδήμου Αγιορείτου, Πηδάλιον, σελ. 118-120, 193.
- ¹¹⁶ Ο. π., σελ. 462.
- ¹¹⁷ Ο. π., σελ. 482.
- ¹¹⁸ Ο. π., σελ. 541-542.
- ¹¹⁹ Ο. π., σελ. 445-446.
- ¹²⁰ «Ομιλία του Οικουμενικού Πατριάρχου επί ευκαιρία της 60^{ης} επετείου από της ιδρύσεως του Π.Σ.Ε», *Θεοδρομία* τεύχ. 1, (Ιανουάριος–Μάρτιος 2008) 148.
- ¹²¹ Ιω. Καρμίρη, *Ορθοδοξία και Ρωμαιοκαθολικισμός*, τομ. II, Αθήναι 1965, σελ. 170
- ¹²² Θεοδρομία (Σεπτέμβριος 2006) 460
- ¹²³ Πρωτοπρεσβ. Γεωργίου Μεταλληνού, *Οι διάλογοι...*, σελ. 1.
- ¹²⁴ Σπίθα (Μάιος-Ιούνιος 1980).
- ¹²⁵ Χρυσοστόμου-Γερασίμου Ζαφειρή, Μητροπολίτου Περιστερίου, «Ορθοδοξία και Ρωμαιοκαθολικισμός. Ο αρξάμενος Θεολογικός διάλογος. Γεγονότα και σκέψεις», *Θεολογία* 53 (1982) 77.
- ¹²⁶ Αρχμ. Αθανασίου Αναστασίου, προηγούμενου Ι. Μ. Μεγ. Μεταώρου, «Η πορεία του οικουμενικού διαλόγου με βάση την ορθόδοξη πατερική διδασκαλία και την δογματική εκκλησιολογική συνείδηση», *Εν Συνειδήσει*, εκδ. Ι. Μ. Μεγ. Μεταώρου, Ιούνιος 2009, σελ. 9.
- ¹²⁷ Πράξ. 20, 28
- ¹²⁸ Αποκ. 6, 2.